MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ROČENKA / YEARBOOK 2020

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ
V ČESKÉ REPUBLICE

ORGANIC FARMING
IN THE CZECH REPUBLIC

ROČENKA 2020

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

V ČESKÉ REPUBLICE

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

ročenka, do níž právě nahlížíte, je publikací, která každoročně přináší ucelený zdroj dat o vývoji i aktuálním stavu ekologického zemědělství a produkce biopotravin v České republice. Ekologické zemědělství má u nás již 31letou historii. Rok 2020 ukázal, že sektor ekologické produkce se snaží reagovat na dynamický růst poptávky po biopotravinách a dalších bioproduktech. Ekologicky obhospodařované plochy již tvoří 15,3 % z celkové výměry zemědělské půdy, na kterých hospodaří 4 665 farem. V nadcházejícím období očekáváme oživení vývoje ekologického zemědělství, a to dvou procentní nárůst zemědělských ploch obhospodařovaných v tomto režimu za rok, ale i nárůst počtu nových farem. S ohledem na přechodné období Společné zemědělské politiky bude umožněn vstup do opatření ekologického zemědělství formou navazujících ročních závazků všem i zcela novým žadatelům. Na zájem spotřebitelů o biopotraviny reagovali výrobci biopotravin, jejichž počet se zvýšil o 4,8 % tedy z 825 na 865 a distributoři (obchodníci), jejichž počet vzrostl na 1 049, tedy o 2,8 %.

K hlavním strategickým cílům Ministerstva zemědělství patří podpora produkce kvalitních biopotravin a dalších bioproduktů a ekonomická životaschopnost ekologických farem. Zvýšení produkčního potenciálu ekologického zemědělství je celoevropským trendem. Podpora ekologického sektoru proto vyžaduje komplexní přístup. Ministerstvo v roce 2020 vyplatilo podpory v celkové výši přesahující 1,4 miliardy korun. To napomohlo ke zvýšení celkového obratu trhu s biopotravinami realizovaný českými subjekty na přibližně 8 miliard korun, přičemž do zahraničí byly vyvezeny biopotraviny v hodnotě 3 miliardy korun a obrat domácího biotrhu vzrostl o 19 % na 5,3 miliardy korun.

Rok 2020 byl zaměřen nejen na pokračující tvorbu kvalitního legislativního rámce v souvislosti s novým evropským nařízením pro ekologickou produkci, které nabylo účinnosti 1. 1. 2022, nezbytného pro další rozvoj celého sektoru ekologického zemědělství, ale také na přípravu Akčního plánu pro rozvoj ekologického zemědělství v ČR v letech 2021–2027.

Aktuální vývoj potvrzuje, že spotřebitelé stále více vyhledávají kvalitní potraviny vyráběné šetrným způsobem k životnímu prostředí a těmi jsou právě biopotraviny.

Jsem přesvědčen, že potenciál ekologického zemědělství stále není v ČR dostatečně využit a existuje obrovský prostor pro zvýšení produkce kvalitních biopotravin a zvyšování pozitivních dopadů ekologického zemědělství na životní prostředí, především na kvalitu vod a půdy.

Zdeněk Nekula
ministr zemědělství

OBSAH

1.	**Současný stav ekologického zemědělství v ČR**	**6**
1.1	Vývoj ekologického zemědělství	6
1.2	Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	8
1.3	Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	10
1.4	Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR	11
1.5	Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	14
2.	**Další informace o ekologických farmách**	**16**
2.1	Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2019)	16
2.2	Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2019)	16
2.3	Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2019)	18
3.	**Struktura produkce na ekologických farmách**	**20**
3.1	Rostlinná výroba a produkce	20
3.2	Živočišná výroba a produkce	25
3.3	Způsoby uplatnění produkce ekologikých farem v roce 2019	27
4.	**Výroba biopotravin**	**33**
4.1	Počet výrobců biopotravin	33
4.2	Počet faremních zpracovatelů	35
5.	**Obchod s biopotravinami**	**36**
5.1	Poptávka po biopotravinách	36
5.2	Způsob distribuce biopotravin	37
5.3	Mezinárodní srovnání	38
6.	**Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin**	**40**
6.1	Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ	40
6.2	Základní dotace na plochu	40
6.3	Další opatření PRV	43
6.4	Národní dotace	44
6.5	Podpora dalších vybraných aktivit	45
6.6	Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	46

7.	**Kontroly a certifikace**	**47**
7.1	Základní statistika provedených kontrol v roce 2020	47
7.2	Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2019	48
8.	**Věda a výzkum EZ v ČR**	**49**
8.1	Financování výzkumu v ČR	49
8.2	Mezinárodní projekty	52
8.3	Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství	54
8.4	Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)	54
8.5	Organic Eprints	54
9.	**Propagace ekologického zemědělství**	**56**
9.1	Přehled vybraných propagačních akcí	56
10.	**Organizace a sdružení působící v sektoru EZ**	**58**
1.	**The present state of organic farming in the Czech Republic**	**62**
1.1	The development of organic farming	62
1.2	Pattern of land-use in organic farming	63
1.3	Size of establishment in organic farming	64
1.4	Development of organic farming in regions of the Czech Republic	65
1.5	Number of registered businesses in organic farming	67
2.	**Pattern of production on organic farms**	**69**
2.1	Plant production	69
2.2	Livestock production	70
3.	**Organic food trade**	**74**
4.	**Support for organic farming and organic food production**	**75**
4.1	Development of state support for organic farming	75
4.2	Acreage-based subsidies	75
4.3	Further RDP measures	77
4.4	National subsidies	77
5.	**Organisations and associations involved in the OF sector**	**79**

1. SOUČASNÝ STAV EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

Kapitola prezentuje základní statistické údaje o ekologickém zemědělství (EZ) v České republice (tj. počet ekofarem a strukturu půdního fondu v EZ k 31. 12. 2020). Využity jsou výstupy šetření Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a údaje z Registru ekologických podnikatelů (REP) vedeného Ministerstvem zemědělství (MZe).

Od roku 2019 je výměra celkové plochy v EZ vykazována pouze v rozsahu vedeném v LPIS, půda mimo LPIS není v přehledech zahrnována. Stejně tak podíl EZ je poměřován k celkovému zemědělskému půdnímu fondu (ZPF) evidovanému v LPIS (nikoli dle katastru nemovitostí).

1.1 Vývoj ekologického zemědělství

Ke konci roku 2020 hospodařilo ekologicky 4 665 farem na celkové výměře 543 252 ha, což představuje 15,3% podíl na celkovém ZPF dle LPIS[1] (viz Tab. 1).

Meziroční srovnání ukazuje stagnaci vývoje EZ v roce 2020. Celková výměra ploch v EZ vzrostla o pouhé 0,4 % (2 259 ha), počet ekologických farem dokonce mírně poklesl o 0,5 %. Zpomalení rozvoje EZ souvisí mimo jiné s dobíhajícími pětiletými závazky (2015 – 2019) a pozastavením příjmu žádostí o zařazení do EZ v roce 2020. Vzhledem ke zpoždění evropské legislativy byl v roce 2020 umožněn vstup do opatření EZ formou navazujících zkrácených závazků na 2 roky pouze pro farmy a plochy již dříve zařazené v EZ.

Oživení vývoje EZ je očekáváno v roce 2021, odhadem okolo 2% nárůstu ploch i počtu nových farem, kdy s ohledem na přechodné období společné zemědělské politiky (SZP) bude umožněn vstup do opatření EZ formou navazujících zkrácených ročních závazků všem i zcela novým žadatelům.

Vývoj počtu farem a ploch v EZ a podílu na celkové zemědělské výměře uvádí Graf 1. Detailní strukturu užití půdy v EZ k 31. 12. 2020 zachycuje Tab. 2.

Tab. 1 Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990–2020)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra ploch v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry ploch v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 606	538 223	12,80	4,7	3,5
2019*	4 690	540 993	15,22	1,8	n.a.
2020	4 665	543 252	15,28	-0,5	0,4

Pozn.: Údaje o počtu farem a celkové výměře ploch v EZ k 31. 12. 2020 byly exportovány z REP k 8. 2. 2021.
** Z důvodu úpravy metodiky není uvedena meziroční změna výměry ploch v EZ v roce 2019.*

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

[1] Celková výměra půdního fondu vedená v LPIS k 31. 12. 2020 činila 3 555 247 ha.

Graf 1 Vývoj celkové výměry a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2020)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 2 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2020

Plochy	Výměra (ha):			Meziroční změna 2020/19	
	přechodné období	plně v EZ	celkem	(%)	(ha)
Výměra ploch v EZ celkem	**35 092**	**508 160**	**543 252**	0,4	2 259
Trvalý travní porost	19 286	423 976	443 262	-0,2	-723
Orná půda	15 170	78 531	93 701	3,5	3 171
z toho: standardní orná půda	*13 444*	*73 629*	*87 073*	*3,4*	*2 844*
travní porost	*1 717*	*4 869*	*6 586*	*4,7*	*295*
úhor	*9*	*33*	*42*	*325,8*	*32*
Trvalá kultura	594	5 477	6 070	-3,1	-194
z toho: ovocný sad (intenzivní a ostatní)	*292*	*3 268*	*3 560*	*-4,1*	*-152*
vinice	*124*	*847*	*971*	*1,5*	*14*
chmelnice	*0*	*12*	*12*	*11,5*	*1*
jiná trvalá kultura (krajinotvorný sad)	*178*	*1 350*	*1 528*	*-3,6*	*-57*
Ostatní plocha*	42	176	218	2,2	5

* *Ostatní plocha zahrnuje kultury: školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda, jiná kultura, mimoprodukční plochy a rybníky.*

Zdroj: REP; zpracovala ČTPEZ.

Česká republika patří mezi dvacet zemí světa s největší výměrou půdy v EZ (8. místo v rámci Evropy) a mezi patnáct zemí světa s nejvyšším podílem ploch v EZ na celkové zemědělské půdě (6. místo v rámci Evropy, 4. místo v EU po Rakousku, Estonsku a Švédsku, těsně před Itálií a Lotyšskem). Ačkoliv v ČR došlo od roku 2016 k oživení růstu ploch v EZ, dosažený nárůst je jedním z nejnižších v rámci EU. Stagnaci rozvoje EZ v ČR potvrzuje také jeden z nejnižších podílů půdy zařazené v přechodném období (pod 10 %).

1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

V EZ dlouhodobě dominují trvalé travní porosty (v roce 2020 s výměrou přes 443 tis. ha a 82% podílem na celkové ploše zařazené v EZ), přesto je v posledních letech patrný pozitivní trend nárůstu ploch orné půdy. Ke konci roku 2020 tvořila orná půda 17,2 % na celkové výměře v EZ (93 701 ha), což je zatím nejvyšší dosažený podíl v historii vývoje (viz Tab. 4). Trvalé kultury zabírají okolo 1 % plochy v EZ, z toho zhruba 85 % tvoří sady a 16 % vinice.

Struktura užití půdy v EZ odpovídá zemědělské struktuře oblastí, ve kterých se EZ v ČR rozvíjí, tj. 90 % ekologicky obhospodařovaných ploch se nachází v horských a podhorských méně příznivých oblastech a v ekologickém režimu je více než 40 % chráněných území.

ČR má v rámci zemí EU nejvýraznější rozdíl ve struktuře užití půdy v EZ a zemědělství celkem. Patříme k zemím s nejvyšším procentem zornění (až 70 % zemědělské půdy tvoří orná půda, travní porosty pokrývají pouhých 28 % a necelá 2 % připadají na trvalé kultury), EZ vyšším zastoupením travních porostů tak přispívá k zachování luk a pastvin v ČR a k přiblížení se průměru zornění v EU (pod 60 %).

Za posledních pět let vzrostla plocha TTP o více než 35 tis. ha (téměř 10% nárůst plochy, viz Tab. 3). Nejrychleji však roste v posledních letech výměra orné půdy, o téměř 30 tis. ha a 45 % oproti původním 64 tis. ha v roce 2015 (Graf 2). Výměra trvalých kultur, po výrazném nárůstu ploch v letech 2008 až 2011 a poklesu v letech 2015 a 2016 stagnuje okolo 6 100 ha.

Tab. 3 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (2000-2020)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Orná půda	15 295	20 766	54 717	64 529	66 386	71 515	80 939	90 530	93 701
Trvalé travní porosty	149 705	209 956	369 057	407 448	418 255	427 717	435 287	443 985	443 262
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	462	820	5 939	6 839	6 149	6 205	6 164	6 265	6 070
Ostatní plochy	237	23 440	18 054	15 845	15 279	14 595	15 834	214*	218
Celková plocha	**165 699**	**254 982**	**447 767**	**494 661**	**506 070**	**520 032**	**538 223**	**540 993**	**543 252**

* *Z důvodu úpravy metodiky v roce 2019 vznikl značný meziroční úbytek u ostatních ploch. Nejsou již započítávány plochy mimo LPIS, které tvořily převážnou část této kategorie užití půdy.*

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

Graf 2 Vývoj užití zemědělské půdy v EZ (2000–2020)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 4 Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (2000–2020)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	9,23	8,14	12,22	13,05	13,12	13,75	15,04	16,73	17,25
Trvalé travní porosty	90,35	82,34	82,42	82,37	82,65	82,25	80,87	82,07	81,59
Trvalé kultury	0,28	0,32	1,33	1,38	1,22	1,19	1,15	1,16	1,12
Ostatní plochy	1,14	9,19	4,03	3,20	3,02	2,81	2,94	0,04	0,04
Celková plocha	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku).

1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

ČR patří k zemím s největší průměrnou velikostí zemědělských podniků, v konvenčním i ekologickém zemědělství. V rámci EU má ČR po Slovensku (246 ha) druhou největší průměrnou velikost ekofarem (116 ha v roce 2020). Výměru nad 100 ha udává ještě Estonsko a Švédsko, průměr EU je 42 ha.

Ve většině evropských zemí také platí, že ekofarmy jsou větší, často dvojnásobně i více, než farmy konvenční. Průměrná velikost konvenční farmy v ČR je cca 75 ha[2], v EU okolo 20 ha.

Z pohledu velikostní struktury podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha (40% zastoupení na celkovém počtu, viz Tab. 5). Z pohledu výměry je největší podíl půdy obhospodařován ekofarmami o velikosti od 100 do 500 ha. Tato kategorie také každoročně zvyšuje svůj podíl (38 % v roce 2020) a vystřídala do roku 2010 vedoucí kategorii 500 až 1 000 ha, která v posledních letech stagnuje. V kategorii od 100 do 500 ha došlo zároveň k nejvyššímu meziročnímu navýšení ploch (o 3 750 ha). Každoroční nárůst počtu farem i plochy a nejrychlejší nárůst za sledované období od roku 2005 vykazuje kategorie ekofarem s výměrou 50 až 100 ha. Největší úbytek ploch byl naopak zaznamenán u kategorie nad 2 000 ha (o 2 576 ha).

Z tabulky níže dále vyplývá, že čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje téměř 80 % ploch v EZ, resp. 5 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje zhruba 40 % ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů, avšak každoročně podíl největších farem na výměře klesá (např. v roce 2005 až polovina ekofarem měla výměru nad 100 ha a obhospodařovaly téměř veškerou plochu v EZ, resp. až pětina ekofarem měla výměru nad 500 ha a obhospodařovaly zhruba 70 % ploch v EZ).

Tab. 5 Velikostní struktura ekofarem v letech 2019 a 2020

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2019				2020				Meziroční změna 2020/19	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	384	8,2	881	0,2	407	8,7	898	0,2	6,0	1,9
5 až < 10	383	8,2	2 867	0,5	354	7,6	2 650	0,5	-7,6	-7,6
10 až < 50	1 930	41,2	50 815	9,4	1 867	40,0	49 968	9,2	-3,3	-1,7
50 až < 100	824	17,6	58 378	10,8	859	18,4	61 422	11,3	4,2	5,2
100 až < 500	916	19,5	202 328	37,4	927	19,9	206 077	37,9	1,2	1,9
500 až < 1 000	193	4,1	134 451	24,9	192	4,1	133 264	24,5	-0,5	-0,9
1 000 až < 2 000	56	1,2	76 435	14,1	56	1,2	76 710	14,1	0,0	0,4
2 000 a více	4	0,1	14 839	2,7	3	0,1	12 263	2,3	-25,0	-17,4
Celkem	**4 690**	**100**	**540 993**	**100**	**4 665**	**100**	**543 252**	**100**	**-0,5**	**0,4**

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI.

[2] Zpráva o stavu zemědělství 2020, Tab. 6.1/01 Podnikatelská struktura v zemědělství.

Ze zastoupení orné půdy (OP), trvalých travních porostů (TTP) a trvalých kultur (TK) na ekofarmách vychází, že nejčastěji jsou plochy OP obhospodařovány v rozloze do 5 ha a dále pak v rozmezí 10–50 ha. Podobně tomu je u TK, kde většina farem (74 %) hospodařila na ploše do 5 ha. U TTP dominovala rozloha 10–50 ha (42 % ekofarem) následovaná rozlohou 100–500 ha (19 %). Z pohledu výměry bylo nejvíce OP obhospodařováno v kategorii 100–500 ha (téměř 41 %), u TTP v kategoriích 100–500 ha a 500–1000 ha (dohromady téměř 64 % ploch) a u TK v kategorii 10–50 ha (více než 43 % ploch).

1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Zastoupení EZ v jednotlivých krajích se liší. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy jsou v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje (viz Graf 3). V těchto pěti krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ (viz Graf 4) a dva z nich vedou dlouhodobě s největší průměrnou velikostí ekofarem (228 ha v kraji Karlovarském a 157 ha v kraji Ústeckém).

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (674 ekofarem) následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským (viz Graf 5). Poměrně významný začíná být z pohledu počtu farem také Kraj Vysočina.

Z meziročního vývoje je patrná stagnace nebo pokles počtu ekofarem, nejvíce ve Zlínském a Moravskoslezském kraji. Jedinou výjimkou je Plzeňský kraj (nárůst o 16 farem). Podobně stagnoval vývoj výměry půdy v EZ. Větší nárůst ploch byl zaznamenán pouze v Jihočeském kraji (o 1 547 ha). Regionální rozmístění ekofarem a ekologicky obhospodařovaných ploch v jednotlivých krajích ČR je uvedeno v Tab. 6.

Z pohledu podílu ploch v EZ na celkové zemědělské půdě byl v roce 2020 celorepublikový průměr (15,3 %) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s 56 % vedl Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následoval kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský, Plzeňský a Ústecký s více než 20% podílem. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ stále nízké mezi 4 až 7 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval opět Karlovarský kraj, kde se v ekologickém režimu nacházelo 17 % ploch orné půdy a 78 % ploch TTP. Více než 60 % ploch TTP v ekologickém režimu měly pak další dva kraje – Ústecký a Plzeňský (viz Tab. 7). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře měl Kraj Vysočina a kraj Moravskoslezský (58 %, resp. 54 %). Z pohledu absolutních hodnot se největší rozloha ekologicky obhospodařované orné půdy nacházela v kraji Plzeňském (17 886 ha) a Jihomoravském (16 687 ha), plocha TTP v kraji Jihočeském (75 271 ha) a u trvalých kultur dominoval kraj Jihomoravský (1 841 ha), kde se nachází většina ploch ekovinic.

V ekologickém režimu bylo k 31. 12. 2020 zařazeno 44,0 % ploch luk a pastvin, 3,8 % výměry orné půdy a 15,0 % ploch trvalých kultur (resp. téměř 26 % sadů, 6 % vinic a 0,2 % chmelnic).

Tab. 6 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2020

Kraj*	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)
Jihočeský	674	83 994	15,5	5 440	6,5	125
Plzeňský	574	70 166	12,9	5 371	7,7	122
Moravskoslezský	420	58 332	10,7	2 062	3,5	139
Karlovarský	251	57 145	10,5	2 947	5,2	228
Ústecký	304	47 607	8,8	2 449	5,1	157
Olomoucký	293	41 439	7,6	2 219	5,4	141
Zlínský	386	39 038	7,2	2 289	5,9	101
Liberecký	279	34 693	6,4	1 205	3,5	124
Královéhradecký	250	24 659	4,5	1 940	7,9	99
Středočeský	353	24 279	4,5	3 681	15,2	69
Jihomoravský	324	23 778	4,4	2 787	11,7	73
Vysočina	370	21 477	4,0	1 591	7,4	58
Pardubický	179	16 596	3,1	1 110	6,7	93
Hl. m. Praha	8	48	0,0	0	0,0	6
Celkem	**4 665**	**543 252**	**100,0**	**35 092**	**6,5**	**116**

* *Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ. Farmy jsou ke kraji přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP – pokud hospodaří farma na zemědělské půdě ve více krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází nejvíce obhospodařovaných ploch.*

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2020); zpracovala ČTPEZ.

Graf 3 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2020

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2020); zpracovala ČTPEZ.

Tab. 7 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2020

Kraj*	Výměra celkové plochy v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR dle LPIS (ha)	Podíl EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	57 145	6 164	50 930	34	101 378	56,4	17,4	77,6	21,3
Liberecký	34 693	2 249	31 983	422	103 089	33,7	5,8	51,0	34,7
Moravskoslezský	58 332	5 967	51 857	488	216 168	27,0	4,8	57,4	54,0
Zlínský	39 038	6 374	31 792	858	149 161	26,2	6,9	58,7	33,1
Plzeňský	70 166	17 886	52 053	201	328 484	21,4	8,8	42,2	29,9
Ústecký	47 607	3 706	43 211	674	223 468	21,3	2,4	66,8	12,8
Jihočeský	83 994	8 505	75 271	202	428 136	19,6	3,4	42,2	18,4
Olomoucký	41 439	3 920	37 280	221	244 129	17,0	2,2	58,2	10,5
Královéhradecký	24 659	2 819	21 580	258	236 089	10,4	1,7	31,6	12,7
Pardubický	16 596	2 810	13 679	98	232 898	7,1	1,6	24,4	18,1
Jihomoravský	23 778	16 687	5 246	1 841	363 807	6,5	5,2	22,5	10,2
Vysočina	21 477	8 712	12 616	145	360 501	6,0	3,2	15,2	57,8
Středočeský	24 279	7 878	15 753	619	557 406	4,4	1,6	21,9	11,3
Hl. m. Praha	48	25	12	11	10 534	0,5	0,3	2,2	25,6
Celkem	**543 252**	**93 701**	**443 262**	**6 070**	**3 555 247**	**15,3**	**3,8**	**44,0**	**15,0**

* *Kraje jsou seřazeny dle podílu EZ na celkové zemědělské půdě ČR evidované v LPIS.*

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2020), data LPIS (MZe); zpracovala ČTPEZ.

Graf 4 Podíl krajů na celkové výměře v EZ v roce 2020

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2020); zpracovala ČTPEZ.

Graf 5 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2020

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2020); zpracovala ČTPEZ.

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Ke konci roku 2020 bylo v EZ registrováno celkem 5 807 subjektů. Meziroční mírný pokles o 11 subjektů byl způsoben především poklesem počtu ekologických zemědělců v důsledku dobíhání pětiletých závazků a omezení vstupu nových žadatelů do opatření EZ v rámci PRV. Vliv mělo také zpomalení nárůstu počtu registrovaných výrobců a obchodníků biopotravin. Významný vliv na další rozvoj EZ budou mít nové podmínky podpor od roku 2023.

K 31. 12. 2020 bylo v EZ registrováno 4 665 ekofarem, z nichž 372 (8 %) bylo registrováno zároveň jako výrobce biopotravin[3] a 143 ekofarem mělo registraci současně na distribuci biopotravin. Celkový počet ekologických zemědělců meziročně klesl o 0,5 %, což je v pořadí zatím třetí pokles v celé historii vývoje EZ v ČR (pokles nastal ještě v roce 2005 a 2014).

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2020 registrováno 865 subjektů (viz Tab. 8). Meziročně jde o 5% navýšení, které však dokládá zpomalení vývoje oproti předchozím rokům. Třetinu výrobců tvoří faremní zpracovatelé realizující výrobu biopotravin přímo na farmě, často pak s prodejem ze dvora. Nárůst počtu faremních zpracovatelů je nižší než výrobců biopotravin celkem a zpracování bioproduktů přímo na farmě se věnuje zatím jen okolo 6 % ekofarem.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři, neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování. Počet registrovaných distributorů vzrostl na 1 049 subjektů, což představuje 3% nárůst, který ukazuje významné zpomalení oproti dřívějšímu vývoji. Zpomalil také nárůst počtu registrovaných dovozců a počet vývozců biopotravin druhým rokem klesá.

Na trhu s biopotravinami působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej, ty se však dle zákona o EZ nemusí registrovat, pokud pouze prodávají zabalené biopotraviny ve spotřebitelském balení a neskladují je jinde než v přímé souvislosti s místem prodeje.

[3] Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobnu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší.

Tab. 8 Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2019 a 2020

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů		Meziroční změna 2020/19	
	2019	2020	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	4 690	4 665	-25	-0,5
Výrobci biopotravin	825	865	40	4,8
Distributoři bioproduktů a biopotravin	1 020	1 049	29	2,8
Výrobci krmiv	63	71	8	12,7
Výrobci osiv	69	76	7	10,1
Ekologičtí včelaři	10	9	-1	-10,0
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	311	324	13	4,2
Vývozci biopotravin do 3. zemí	163	159	-4	-2,5
Faremní zpracovatelé*	270	282	12	4,4

Pozn.: Údaje o počtech subjektů registrovaných v EZ k 31. 12. 2020 byly exportovány z REP k 8. 2. 2021.
** Počet subjektů v kategorii Faremní zpracovatelé se liší od údajů REPu, kde údaj není pravidelně aktualizován.*

Zdroj: REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

2. DALŠÍ INFORMACE O EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Mimo základní údaje o EZ jsou k dispozici další výstupy z šetření ÚZEI. Zjišťovány jsou informace týkající se ekonomické životaschopnosti ekofarem prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek, stanovení potřeby lidské práce prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na ekofarmě a přehled o přímém prodeji z ekofarem.

2.1 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2019)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2020 na výsledek hospodaření v roce 2019), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 650 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2019 se ziskem 96,4 % farem (4 483 subjektů), 1,5 % realizovalo ztrátu a zbylých 2,1 % (98 subjektů) údaj neuvedlo (nejčastěji z důvodu, že farma v daném roce neexistovala a jednalo se o začínající zemědělce).

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2019), zůstává 4 552 ekofarem, z nichž 98,5 % uvedlo, že v roce 2019 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 1,5 % ekofarem (tj. 69 subjektů), což je nejnižší podíl v historii sledování tohoto údaje (podíl ztrátových podniků dosahoval 8 % v letech 2008–2009 a okolo 6 % v letech 2010–2012; v letech 2013 až 2018 se ztrátovost pohybovala v rozmezí 2,1 až 4,6 %). Nárůst podílu ztrátových ekofarem souvisí úzce s růstem počtu nově registrovaných farem v EZ, které v prvním roce hospodaření zpravidla vykazují ztrátu.

V rámci ekofarem se záporným HV byly zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké, a s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 9). Z jednoduché analýzy vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patřily opět ekofarmy zaměřující se na pěstování trvalých kultur, kdy ztrátu vykázalo 4,0 % podniků. Nejnižší podíl ztrátových podniků byl zaznamenán u subjektů s trvalými travními porosty v kombinaci s ornou půdou.

2.2 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2019)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2019 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 4 552 subjektů).

V roce 2019 pracovalo na ekofarmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 9 984 osob, z toho 84 % na plný úvazek, 9 % na částečný úvazek a 7 % tvořili sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků tvořili rodinní členové téměř 40 % (3 798 osob), z nichž více než 80 % pracovalo na plný úvazek, 15 % na částečný úvazek a 2 % jako sezonní a příležitostní pracovníci (viz Tab. 10).

Meziročně došlo v roce 2019 k dalšímu snížení počtu pracovníků, a to ve všech kategoriích. Největší pokles byl zaznamenán u sezónních pracovníků (o 31,3 %), dále pak pracovníků na plný úvazek, kde však došlo k navýšení počtu rodinných členů přesunem z částečných úvazků.

Tab. 9 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v letech 2018 a 2019

Užití půdy	Počet ekofarem	HV kladný	HV záporný	HV neuvedli	Podíl ziskových ekofarem (%)	
					2019	2018
Pouze OP vč. zeleniny	204	201	3	0	98,5	97,7
Pouze TTP	1 874	1 851	23	0	98,8	97,8
Pouze TK	151	145	6	0	96,0	91,0
OP + TTP	1 526	1 508	18	0	98,8	98,0
OP + TK	117	113	4	0	96,6	93,9
TTP + TK	302	294	8	0	97,4	97,2
OP + TTP + TK	366	359	7	0	98,1	97,6
Bez půdy*	12	12	0	0	100,0	94,7
Celkem	**4 552**	**4 483**	**69**	**0**	**98,5**	**97,5**

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.
** V kategorii „bez půdy" jsou subjekty mající půdu mimo LPIS, příp. včelaři, příp. farmy ukončující činnost.*

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2019 a 2020.

Celkový počet pracovních sil v roce 2019, v přepočtu na plně zaměstnané (AWU)[4], činil 8 841 pracovníků, což představuje mírný pokles o 3,4 % oproti roku 2018. Při poklesu pracovníků a mírném nárůstu počtu ekofarem (o 2,5 %) došlo k dalšímu poklesu ukazatele přepočtu pracovníků připadajících na jednu ekofarmu na 1,90 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybuje okolo 3,94 pracovníka na zemědělský podnik (dle FSS 2016)[5].

Z pohledu srovnání zaměstnanosti připadá v EZ na 100 ha z. p. 1,63 pracovníka, zatímco v zemědělství celkem 3,02 pracovníka (FSS 2016). Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2019 připadalo v průměru 61 ha, zatímco v zemědělství celkem to bylo 33 ha. Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofarem (např. u ekofarem s výměrou do 100 ha připadlo v roce 2019 na 1 pracovníka jen 27 ha, u ekofarem s výměrou 100 až 500 ha šlo již o 86 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti 94 ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofarem s chovem skotu na TTP (1,6 AWU/100 ha z. p. neboli 63 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování TK (pouhých 3,5 ha na 1 pracovníka). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Je třeba zmínit, že údaje o potřebě pracovníků se mohou měnit také s použitou metodikou. Dle FADN byla potřeba pracovníků v EZ za rok 2019 uvedena ve výši 2,08 AWU na 100 ha zemědělské půdy a 2,57 AWU pro konvenci.

Tab. 10 Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2018 a 2019

Počet pracovníků na ekofarmách	2018		2019		Meziroční změna 2019/18
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 633	80,4	8 391	84,0	-2,8
z toho rodinných členů	*3 027*	*35,1*	*3 126*	*37,3*	*3,3*
Pracovníci na částečný úvazek	1 073	10,0	882	8,8	-17,8
z toho rodinných členů	*720*	*67,1*	*584*	*66,2*	*-18,9*
Sezónní a příležitostní pracovníci	1 032	9,6	711	7,1	-31,1
z toho rodinných členů	*102*	*9,9*	*88*	*12,4*	*-13,7*
Pracovníci celkem	**10 738**	**100,0**	**9 984**	**100,0**	**-7,0**
z toho rodinných členů	***3 849***	***35,8***	***3 798***	***38,0***	***-1,3***
Přepočet na AWU[1)]	**9 148**	**x**	**8 841**	**x**	**-3,4**
Počet farem[2)]	4 538	x	4 650	x	2,5
AWU/ekofarma	2,02	x	1,90	x	-5,9
AWU/100 ha z. p.	1,70	x	1,63	x	-3,9
100 ha z. p./AWU	59	x	61	x	3,7

[1)] AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.
[2)] Jedná se o farmy, které v roce 2019 již hospodařily ekologicky a vyplnily v roce 2020 dotazník.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2019 a 2020.

[4] Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.
[5] Zdroj dat: Strukturální šetření v zemědělství 2016.

2.3 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2019)

Přímý prodej z ekofarem zahrnuje prodej přímo konečným spotřebitelům. Jedná se zejména o prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 4 650 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2019 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Šlo celkem o 4 030 ekofarem, z nichž 176 v dotazníku uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. 4,4 %, viz Tab. 11). Pokud vezmeme v úvahu pouze ekofarmy, které v daném roce skutečně realizovaly prodej nějakého svého bioproduktu s certifikátem, pak zhruba každá sedmá prodala v roce 2019 alespoň jeden svůj bioprodukt ze dvora.

Podíl prodeje „ze dvora" je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty farmy, které prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty.

Tab. 11 Počet ekofarem prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2012–2019)

Položka	2012		2014		2016		2018		2019		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	3 928	100	4 109	100	4 427	100	4 675	100	4 650	100	-0,5
Ekofarmy s možností prodeje bio	2 808	71,5	3 271	79,6	3 280	74,1	3 934	84,1	4 030	86,7	2,4
Ekofarmy s realizovaným prodejem bio ze dvora*	75	2,7	109	3,3	119	3,6	183	4,7	176	4,4	-3,8

* *V tabulce je uveden u ekofarem s realizovaným prodejem bio ze dvora relativní podíl na počtu ekofarem, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty.*

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2020.

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy (viz Tab. 12). Z údajů je patrné, že podíl farem v jednotlivých kategoriích v roce 2019 se podobá vývoji v roce 2018 a pokračuje trend rostoucího významu přímého prodeje na ekonomiku farem. Klesá počet farem, u kterých podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy je pod 25 % a naopak narůstá počet farem, u kterých má přímý prodej a s tím spojené faremní zpracování klíčovou roli.

Z ekofarem, které realizovaly prodej ze dvora, byla necelá polovina ochotna sdělit také údaje o obratu přímého prodeje. Z údajů vyplývá, že 24 % farem mělo obrat do 100 tis. Kč, 34 % realizovalo obrat v hodnotě od 100 do 500 tis. Kč, 15 % uvedlo obrat v hodnotě od 500 tis. Kč do 1 mil. Kč, 21 % v hodnotě od 1 do 5 mil. Kč a zbylých 7 % mělo obrat z přímého prodeje nad 5 mil. Kč.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin se mírně změnila struktura přímého prodeje ze dvora ve prospěch živočišných produktů. Nejvíce ekofarem (64 %) se specializovalo na prodej živočišných bioproduktů, okolo 35 % ekofarem na prodej rostlinných produktů, a 2 farmy nabízely živočišnou i rostlinnou produkci zároveň. Z živočišných bioproduktů se jednalo zejména o prodej masa a masných výrobků (61 farem) – převážně masa hovězího, dále o prodej mléčných výrobků (kravských, kozích, ovčích) včetně sýrů (40 farem), prodej mléka (35 farem), a vajec (4 farmy). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej ovoce (např. jablka a švestky) včetně ovoce sušeného a výrobků z něj (29 farem). Prodáváno bylo ve velké míře také víno (17 subjektů). Celkem 15 farem nabízelo ze dvora zeleninu. Ojediněle farmy nabízely při přímém prodeji také výrobky z bylinek, obilovin, brambory, med nebo houby.

Tab. 12 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2012–2019)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil			
	<10 %	11–25 %	26–50 %	51 a více %
2012	26 % farem	33 % farem	18 % farem	23 % farem
2013	25 % farem	24 % farem	17 % farem	34 % farem
2014	25 % farem	32 % farem	18 % farem	25 % farem
2015	34 % farem	19 % farem	23 % farem	24 % farem
2016	26 % farem	26 % farem	17 % farem	32 % farem
2017	23 % farem	24 % farem	22 % farem	31 % farem
2018	14 % farem	21 % farem	24 % farem	41 % farem
2019	11 % farem	17 % farem	27 % farem	45 % farem

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013–2020.

3. STRUKTURA PRODUKCE NA EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Kapitola shrnuje údaje o struktuře pěstovaných plodin, počtech chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na českých ekofarmách v roce 2020. Dále zahrnuje údaje o způsobu uplatnění rostlinné a živočišné produkce z předchozího roku, tj. roku 2019. Sběr dat je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Údaje jsou zjišťovány v průběhu roku, proto se liší od základních údajů o EZ k 31. 12. 2020.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle ÚZEI šetření bylo ekologickým způsobem obhospodařováno celkem 541 232 ha, z nichž 17 % zaujímala orná půda (92 547 ha; z toho 19 % v přechodném období); 82 % tvořily trvalé travní porosty (442 399 ha; z toho 4 % v přechodném období) a 1,2 % připadlo na plochy trvalých kultur (6 286 ha; z toho 12 % v přechodném období), viz Tab. 13.

Hlavními plodinami na orné půdě byly stejně jako v předchozích letech obiloviny (43% podíl) a pícniny (45% podíl). **Plocha obilovin** meziročně mírně poklesla (o 1 090 ha), navýšila se však výměra v ekologickém režimu o téměř 4 tis. ha přesunem ploch z přechodného období, a díky tomu vzrostla produkce bio obilí o více než 10 tis. tun (o 12 %) na 98 569 tun. Nejčastěji pěstovanými obilovinami zůstávají pšenice a oves, společně zabírají 54 % celkové plochy obilovin v EZ. Mezi další významné obiloviny s podílem ploch okolo 10 % se mimo tritikále a ječmen nově dostala špalda, jejíž výměra meziročně vzrostla o 58 % z 3 278 na 5 184 ha. K většímu navýšení ploch došlo ještě u ovsa (o 752 ha). U většiny obilovin byl zaznamenán naopak pokles ploch, nejvíce u žita a tritikále (okolo 1 tis. ha).

Plocha pícnin třetím rokem rostla (o 13 % a 4 955 ha). V rámci pícnin dominují v EZ víceleté pícniny s 87% podílem (jetelotrávy, dočasné travní porosty, vojtěška), zatímco v konvenčním zemědělství převládají s 60% podílem jednoleté pícniny, zejména kukuřice na siláž (ta je čtvrtou nejčastěji pěstovanou plodinou na orné půdě po pšenici, řepce a ječmeni, s 226 tis. ha v roce 2020). Celkově je výměra pícnin na orné půdě v EZ dvojnásobná oproti konvenci a zastoupení víceletých pícnin je až 5krát vyšší.

Každoročně také narůstá **plocha luskovin na zrno** (meziročně o 7 % a 280 ha), za posledních pět let se výměra téměř zdvojnásobila. V rámci luskovin dominuje pěstování hrachu (53 %) a pelušky (17 %). Luskoviny jsou nepostradatelnou plodinou v osevním postupu pro udržení kvality orné půdy a dále zdrojem bílkovin pro hospodářská zvířata. Naopak v konvenčním zemědělství luskoviny téměř vymizely, bílkovinná krmiva jsou dovážena ze zahraničí (zejména sója) a střídání plodin se nahrazuje používáním průmyslově vyráběných hnojiv.

Plocha technických plodin meziročně klesla o 5 % (225 ha), hlavní vliv měl pokles ploch ostatních technických plodin o 164 ha. Plocha olejnin klesla jen mírně (o 25 ha), navýšil se však podíl ploch již plně v ekologickém režimu (o 772 ha) a produkce (o 60 % a 1 051 tun). Nárůst produkce byl zaznamenán u všech kategorií olejnin, nejvíce u slunečnice, hořčice a řepky. Výměra LAKR (léčivé, aromatické a kořeninové rostliny) klesla o necelé 2 % (36 ha), přesto vzrostla produkce o téměř 15 % díky navýšení ploch v ekologickém režimu. Výrazně vzrostla produkce zejména ostropestřce mariánského.

Pěstování **okopanin a zeleniny** zůstává na nízké úrovni. Okopaniny zabírají trvale jen 0,4 % orné půdy a jde převážně o pěstování brambor, jejichž výměra zůstala na cca 360 ha, podobně jako v roce 2019. Díky vyššímu dosaženému výnosu vzrostla produkce bio brambor o 826 tun (20 %) na celkových 4 953 tun. Podobně zelenina zabírá jen 0,3 % orné půdy a její výměra meziročně klesla, po třech letech růstu, o téměř 20 % (67 ha) na 280 ha. Největší podíl tvoří plodová zelenina (63 %) s 92% podílem dýně (včetně patisonů a cuket), následovaná zeleninou kořenovou (30 %) s dominancí pěstování mrkve na 40 % výměry.

Výměra **trvalých travních porostů**, tj. luk a pastvin, zůstává na podobné výměře již několik let (v roce 2020 navýšení o necelé 1 % a 1 355 ha).

Plocha **trvalých kultur** meziročně vzrostla o necelé 1 % na 6 286 ha, tvořena je převážně ovocnými sady (71 %). Největší zastoupení mezi ovocnými stromy mají trvale jabloně a švestky (38, resp. 21 %). Vinice zabírají 19 % ploch a jejich výměra meziročně vzrostla téměř o 20 % (190 ha) na celkových 1 168 ha. Plocha chmelnic zůstává nadále zanedbatelná. Zhruba desetinu ploch trvalých kultur zabírá kategorie „další trvalé kultury“ zahrnující zejména krajinotvorné sady, u nichž není primárním cílem produkce.

Objem ekologické rostlinné produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2020 dosáhl 1 532 tis. tun, což představuje nárůst o 4 % a 58,7 tis. tun oproti roku 2019. Z celkové rostlinné produkce tvoří 92 % produkce píce (přepočtená na seno), tj. 1 280 tis. tun sena z TTP a dalších 127 tis. tun sena z pícnin na OP. Produkce pouze z orné půdy činila téměř 242 tis. tun, z toho 41 % tvořila produkce obilovin (99 tis. tun) a 52 % produkce pícnin na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosahuje největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (32% a 21% podíl). U trvalých kultur klesla celková produkce o 14 % na 9 549 tun. Z tohoto množství připadá 62 % na ovocné sady a 37 % na vinice. V rámci ovocných sadů dosáhly největšího objemu produkce jabloně (58% podíl), následovaly švestky (15 %), které zaznamenaly největší nárůst ploch v ekologickém režimu (o 72 ha).

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyššího podílu luskoviny na zrno (12 %) a pícniny na OP (8 %), viz Tab. 14. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR dosahuje 3 %. Z obilovin byl nejvyšší podíl zaznamenán stejně jako v předchozích letech u ovsa (19 %), tritikále a žita (okolo 9 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také léčivé, aromatické a kořeninové rostliny s podílem 34 % na jejich celkové ploše v ČR.

Luskoviny na zrno drží také prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR s 7% podílem, následují pícniny s 2% podílem. Produkce obilovin v EZ dosahuje 1,2% podíl na jejich celkové sklizni, 0,4 % dosáhla zelenina a 0,7 % brambory. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje lupina na zrno (22 %), LAKR (22 %), oves (11 %) a tritikále (5 %).

Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin v EZ se v roce 2020 pohybovaly v rozmezí 40–70 % výnosu konvenčního, luskoviny kolem 71 %, brambory 52 %, olejniny 45 % a pícniny 37 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Celkově bylo z ploch v ekologickém režimu v roce 2020 vyprodukováno 98 566 tun obilovin, 6 041 tun luskovin na zrno, 5 114 tun okopanin, 2 799 tun olejnin, 821 tun LAKR a 1 109 tun zeleniny. V rámci trvalých kultur bylo sklizeno 3 480 tun jablek, 890 tun švestek, 503 tun hrušek, 330 tun třešní a višní, okolo 300 tun meruněk a 3 564 tun hroznů, viz Tab. 13.

Tab. 13 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2020

Plodiny	Počet ekofarem*	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
OP celkem	**1 968**	**17 579,41**	**74 967,67**	**92 547,08**	**241 912,72**	**3,23**
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	836	5 940,84	33 877,50	39 818,34	98 568,85	2,91
Z toho: pšenice obecná	396	2 271,37	10 502,65	12 774,02	31 657,06	3,01
špalda	118	353,29	4 830,97	5 184,26	14 474,15	3,00
žito	154	465,64	2 347,31	2 812,95	6 611,31	2,82
ječmen	226	750,51	3 109,62	3 860,13	8 596,11	2,76
oves	407	1 125,11	7 585,73	8 710,84	20 794,91	2,74
tritikále	211	544,43	3 410,27	3 954,70	10 728,42	3,15
kukuřice na zrno	25	187,38	940,08	1 127,46	3 463,90	3,68
pohanka	47	144,92	531,24	676,16	843,79	1,59

Plodiny	Počet ekofarem*	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Luskoviny na zrno celkem	137	954,13	3 441,10	4 395,23	6 041,35	1,76
Z toho: hrách	67	645,09	1 668,07	2 313,16	2 907,79	1,74
bob	8	80,97	262,98	343,95	402,04	1,53
lupina	17	129,67	319,99	449,66	519,15	1,62
sója	5	5,19	327,95	333,14	637,46	1,94
peluška	43	69,90	662,70	732,60	1 125,76	1,70
Okopaniny celkem	248	40,40	335,77	376,17	5 114,22	15,23
Z toho: brambory	243	34,05	323,98	358,03	4 952,52	15,29
Technické plodiny celkem	195	998,60	3 491,32	4 489,92	3 677,40	1,05
Olejniny	95	328,47	2 080,12	2 408,59	2 798,54	1,35
Z toho: slunečnice	17	96,53	713,17	809,70	1 369,74	1,92
řepka a řepice	9	59,28	258,44	317,72	453,23	1,75
mák	5	9,88	113,96	123,84	115,70	1,02
hořčice	55	138,00	615,08	753,08	576,60	0,94
tykev olejná	12	0,26	284,68	284,94	191,43	0,67
LAKR	97	649,97	1 274,81	1 924,78	821,46	0,64
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	118	35,90	243,62	279,52	1 109,34	4,55
Košťáloviny/brukvovité	30	0,22	7,21	7,43	40,77	5,65
Z toho: hlávkové zelí	24	0,20	4,23	4,43	26,99	6,38
Listová/stonková zelenina	26	0,14	2,70	2,84	6,42	2,38
Plodová zelenina	73	31,57	143,49	175,06	290,25	2,02
Z toho: dýně	53	30,61	131,14	161,75	254,05	1,94
Kořenová a hlízová zelenina	81	3,87	80,02	83,89	750,45	9,38
Z toho: mrkev	49	2,85	30,83	33,68	527,12	17,10
Luskoviny	17	0,01	2,73	2,74	3,16	1,16
Jahody	20	0,09	6,01	6,10	15,44	2,57
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	1 590	9 112,01	32 568,27	41 680,28	126 750,71	3,89
Jednoleté pícniny – v seně	228	1 033,17	4 513,31	5 546,48	21 324,83	4,72
Kukuřice na zeleno (na siláž)	18	2,80	205,83	208,63	1 376,50	6,69
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	218	1 030,37	4 307,48	5 337,85	19 948,33	4,63
Víceleté pícniny – v seně	1 528	8 078,84	28 054,96	36 133,80	105 425,88	3,76
Další plodiny na orné půdě	48	224,55	772,74	997,29	481,16	0,62
Půda ladem (součást osevního postupu)*	59	272,98	237,32	510,30	166,59	n.a.
TTP celkem (píce v seně)	3 909	19 649,67	422 749,73	442 399,40	1 280 367,04	3,03
Trvalé kultury celkem	832	776,32	5 509,59	6 285,91	9 549,06	1,77

Plodiny	Počet ekofarem*	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Ovocné sady	592	410,30	4 064,17	4 474,47	5 955,70	1,49
Z toho: Jabloně	450	110,11	1 530,42	1 640,53	3 479,90	2,32
Hrušně	208	21,90	292,97	314,87	502,77	1,73
Meruňky	90	52,71	347,72	400,43	300,86	0,87
Nektarinky	3	0,00	0,54	0,54	0,16	0,30
Broskvoně	37	2,46	15,27	17,73	21,18	1,39
Třešně/višně	194	37,03	446,98	484,01	330,36	0,75
Švestky	353	117,24	814,94	932,18	890,32	1,10
Ostatní ovoce	40	42,03	125,18	167,21	23,95	0,19
Ořechy	68	20,51	141,11	161,62	71,02	0,54
Bobuloviny	55	6,31	349,04	355,35	335,18	0,96
Vinice	93	313,83	854,03	1 167,86	3 564,11	4,17
Chmelnice	4	1,35	10,41	11,76	9,10	0,87
Další TK	204	50,84	580,98	631,82	20,15	0,04

**) Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.*

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020.

Tab. 14 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2019 a 2020 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2020

Plodiny	2019 (EZ)		2020 (EZ)		Struktura plodin 2020 (%)	Meziroční změna (%)		2020 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektar. výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu
Obiloviny	40 909	88 216	39 818	98 569	43,02	11,74	-1,30	1 344 877	8 126 663	6,04	2,96	1,21	48,15
Pšenice	14 046	28 810	12 774	31 657	32,08	13,29	-1,83	798 583	4 902 414	6,14	1,60	0,65	49,10
Špalda	3 278	9 011	5 184	14 474	13,02	60,62	2,46	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.
Ječmen	4 689	8 590	3 860	8 596	9,69	0,07	-1,61	331 911	1 816 182	5,47	1,16	0,47	50,52
Žito	3 846	8 766	2 813	6 611	7,06	-24,58	-4,96	31 432	172 364	5,48	8,95	3,84	51,36
Oves	7 959	16 973	8 711	20 795	21,88	22,52	2,27	46 740	183 357	3,92	18,64	11,34	69,88
Tritikále	4 961	10 971	3 955	10 728	9,93	-2,21	2,22	42 097	213 256	5,07	9,39	5,03	62,10
Kukuřice na zrno	1 103	3 541	1 127	3 464	2,83	-2,17	-30,60	87 231	825 499	9,46	1,29	0,42	38,94
Luskoviny na zrno	4 115	5 177	4 395	6 041	4,75	16,71	-2,25	37 302	91 866	2,46	11,78	6,58	71,29
Hrách	1 802	2 234	2 313	2 908	52,63	30,17	0,59	32 607	84 861	2,60	7,09	3,43	66,98
Lupina	524	679	450	519	10,23	-23,57	-9,75	1 911	2 396	1,25	23,53	21,67	129,41
Okopaniny	373	4 208	376	5 114	0,41	21,54	14,25	84 029	4 382 140	52,15	0,45	0,12	29,21
Brambory	355	4 126	358	4 953	95,18	20,02	13,75	23 877	696 220	29,16	1,50	0,71	52,43
Technické plodiny	4 715	2 607	4 490	3 677	4,85	41,04	9,34	456 564	1 353 275	2,96	0,98	0,27	35,54
Olejniny	2 434	1 748	2 409	2 799	53,64	60,10	0,67	450 213	1 347 482	2,99	0,53	0,21	44,95
Řepka	963	247	318	453	13,19	83,55	11,59	368 214	1 245 328	3,38	0,09	0,04	51,85
Hořčice	460	349	753	577	31,27	65,05	10,02	14 288	9 345	0,65	5,27	6,17	143,33
LAKR	1 961	718	1 925	821	42,87	14,49	7,34	5 656	3 726	0,66	34,03	22,05	97,82
Zelenina	346	1 895	280	1 109	0,30	-41,47	-32,48	11 137	252 481	22,67	2,51	0,44	20,09
Pícniny	36 725	104 975	41 680	126 751	45,04	20,74	0,05	506 747	5 295 064	10,45	8,23	2,39	37,25

Pozn.: V tabulce jsou u některých plodin (lupina, hořčice) uváděny hektarové výnosy v EZ téměř shodné nebo i vyšší než v konvenci. Je to dáno tím, že se jedná částečně i o odhady produkce na daný rok a skutečné výnosy jsou zjišťovány zpětně v rámci šetření v následném roce.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; zpracovala ČTPEZ.

3.2 Živočišná výroba a produkce

Na ekologických farmách bylo v roce 2020 chováno téměř 420 tis. kusů zvířat. Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. V porovnání s předchozím rokem byl zaznamenán mírný meziroční pokles počtu chovaných zvířat (o 1,6 %). Stejně jako v předchozích letech dominoval chov skotu (téměř 269 tis. kusů a 64% podíl na celkovém počtu ekologicky chovaných zvířat), následovaný chovem ovcí s 19% podílem, viz Tab. 15.

Stavy **skotu** v EZ meziročně opět mírně vzrostly, především v kategorii ostatní skot6 (o 9,2 %) a krávy bez tržní produkce mléka (o 2,6 %). Počet ekologicky chovaných dojnic od roku 2012 stagnuje a jejich podíl na celkovém počtu skotu v ekologickém režimu výrazně zaostává za celorepublikovým podílem (2,7 % oproti 25,6 %).

U ekologicky chovaných **ovcí** pokračoval pokles jejich stavů započatý v roce 2016. V roce 2020 se jejich počet meziročně snížil o 8,8 % a 7 747 kusů. Podobně došlo k poklesu počtu chovaných **koz** (o 6,5 % a 615 kusů), přes zvýšení počtu ekofarem s jejich chovem.

Pokles stavů zaznamenal druhým rokem také ekologický chov **prasat** (o 19,0 % a 514 kusů). Hlavním důvodem byl pokles stavů výkrmových prasat o téměř čtvrtinu, o 4,3 % se snížil počet chovných prasnic.

Pokles stavů, po několikaletém růstu, nastal v roce 2020 také u **drůbeže** (o 7,6 % a 4 095 kusů). Nejvíce se na meziročním poklesu podílelo téměř 20% snížení počtu chovaných nosnic způsobené rekonstrukcí hal u významného producenta konzumních vajec.

Ekologičtí **včelaři** chovali v roce 2020 celkem 63 včelstev, což je o 9,1 % méně než v roce předchozím. Z důvodu chybějících údajů nemohl být vyhodnocen chov **ryb**.

Ze srovnání podílu hlavních kategorií hospodářských zvířat v EZ na jejich celkovém počtu v ČR vychází, že nejvyšším podílem je zastoupen chov ovcí (39,3 %) a koz (30,6 %). Následuje chov koní s 26,1% podílem ekologicky chovaných zvířat. Chov bio skotu se na celkových stavech skotu podílí 19,1 %, přičemž podíl ekologicky chovaných dojnic tvoří pouze 2 % jejich celkového počtu. Zanedbatelné jsou podíly ekologicky chovaných prasat a drůbeže, které se v dlouhodobém průměru pohybují okolo hodnoty 0,2 %. Významné je v českém EZ postavení chovu masného skotu, kdy počty krav bez tržní produkce mléka (BTPM) v EZ představují více než polovinu všech krav BTPM v ČR (54,4 %).

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány, kromě počtů BIO zvířat, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 3,4 % skotu, 2,8 % ovcí, 7,7 % koz, 3,0 % prasat a 5,5 % koní nebylo v roce 2020 chováno plně v ekologickém režimu.

Tab. 15 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2019 a 2020

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat (kusy)[1]		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2020/19 (%)
	2020	2019	2020	
Koně (včetně poníků a oslů)	1 061	9 727	9 923	2,0
Skot[2]	2 907	262 910	268 831	2,3
Z toho: dojnice	*155*	*7 247*	*7 292*	*0,6*
KBTPM	*2 681*	*119 801*	*122 886*	*2,6*
Ovce	1 045	87 863	80 116	-8,8
Kozy	363	9 452	8 837	-6,5
Prasata	36	2 707	2 193	-19,0
Drůbež	54	54 174	50 079	-7,6
Z toho: brojleři	*9*	*30 550*	*29 912*	*-2,1*
nosnice	*45*	*21 864*	*17 551*	*-19,7*
Králíci	1	31	16	-48,4
Včely (počet rojů)	4	703	639	-9,1

[1] *Počet ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna tzv. BIO zvířata na ekofarmě po přechodném období.*
[2] *Do kategorie „Skot" jsou dle metodiky Eurostat zařazeni také bizoni, buvoli, pratuři a zubři.*

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2019 a 2020.

[7] Zahrnuje telata určená do chovu a jako zástav, býčky, jalovičky a plemenné býky.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2020 chováno téměř 381 tis. kusů přežvýkavců a koní (viz Tab. 16), což představuje více než 245 tis. VDJ[7]. Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 73 % (resp. 90 % při přepočtu na VDJ). Průměrné zatížení travních porostů[8] se v EZ při výměře 442 399 ha TTP v roce 2020 pohybovalo okolo hodnoty 0,55 VDJ/ha.

Každým rokem se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Následující tabulka zahrnuje živočišnou produkci, která je certifikovatelná (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ) a kterou farmář plánuje prodat v daném roce, ať už jako BIO nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v biokvalitě), a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

Produkce masa meziročně vzrostla o 4,2 % na 8 197 tun. Největším podílem je zastoupeno **hovězí maso**, jehož produkce každoročně narůstá (o téměř 5 % v roce 2020) a dlouhodobě tvoří okolo 90 % celkové produkce bio masa. Za posledních pět let produkce masa, především masa hovězího, vzrostla o pětinu a biohovězí představuje 10% podíl na celkové produkci hovězího masa v ČR.

Zvýšení produkce bylo zaznamenáno také v případě **kozího masa** (o 6,5 %) a **vepřového masa** (o 4,5 %). Podíl masa pocházejícího z těchto druhů hospodářských zvířat je však ve srovnání s hovězím masem zanedbatelný (0,3% resp. 1,9% podíl na celkové bioprodukci).

Produkce **skopového masa** naopak již pátým rokem klesá (meziročně o 4,7 %). Podíl na celkovém objemu vyprodukovaného bio masa dosáhl téměř 5 % a jedná se o druhý nejčastější druh masa produkovaný v biokvalitě. Mírný pokles (o 3 %), po výrazném nárůstu v letech 2018 a 2019, zaznamenala produkce **drůbežího masa**. Jeho podíl na celkové produkci bio masa činil 2,3 %.

Kromě produkce masa je sledován také prodej živých **zástavových zvířat** u skotu a ovcí. Počet prodaného zástavu byl v roce 2020 téměř totožný s rokem předchozím. Prodáno bylo více než 64 tis. kusů telat a 11 tis. jehňat. Z dlouhodobého srovnání vyplývá, že oproti roku 2011 počet prodaných zástavových jehňat spíše stagnuje, zatímco počet prodaných zástavových telat se téměř zdvojnásobil.

Mléčná produkce je pro přehlednost již tradičně rozdělena do několika kategorií. Jedná se o mléko čerstvé (směřující do mlékáren), dále mléko upravené (vhodné k přímé spotřebě) a sýry. Výrobky spadající mimo tyto tři hlavní kategorie jsou souhrnně označeny jako další mléčná produkce a patří sem např. kysané mléčné výrobky[9], máslo, tvaroh či smetana.

V roce 2020 došlo k navýšení objemu u většiny kategorií mléčné produkce. Výjimkou bylo pouze čerstvé **kravské mléko** s meziročním poklesem o 4,3 % na 32,0 mil. litrů a smetana, u které bylo výrazné téměř 36% snížení způsobeno ukončením její produkce u dvou výrobců. Největší meziroční navýšení produkce nastalo u **ovčího mléka**, upraveného k přímému prodeji konečným spotřebitelům.

K navýšení došlo také u **produkce sýra**, a to o 10 % u kravského, 7 % kozího a 3 % ovčího sýra. Produkce se navýšila také u všech **dalších mléčných výrobků**, s výjimkou již zmíněné smetany. Produkce kysaných mléčných výrobků se meziročně zvýšila o téměř 7 %, produkce tvarohu o 4,3 % a produkce másla o 0,3 %.

Tab. 16 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v letech 2019 a 2020

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2020/19 (%)
	2020	2019	2020	
Skot celkem	3 069	275 893	278 273	0,9
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	2 307	56 394	57 800	2,5
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	2 582	56 266	56 505	0,4
Skot ve věku nad 24 měsíců	2 978	163 233	163 968	0,5
Ovce celkem	1 110	91 009	82 452	-9,4
Kozy celkem	391	10 120	9 571	-5,4
Koně celkem	1 137	10 544	10 500	-0,4
Přežvýkavci a koně celkem	x	**387 566**	**380 796**	**-1,7**
Prasata celkem	40	2 748	2 260	-17,8

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2019 a 2020.

8 VDJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 76/2015 Sb. o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, tab. č. 7.
9 Počet VDJ zvířat zkrmujících objemnou píci na jednotku plochy travního porostu.

Tab. 17 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v letech 2019 a 2020

Produkty		Jednotka	Počet ekofarem	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna 2020/19 (%)
			2020	2019	2020	
Maso						
Hovězí		1 000 kg	2 009	7 095,18	7 441,16	4,9
Skopové/jehněčí		1 000 kg	663	397,73	378,98	-4,7
Kozí		1 000 kg	143	24,49	26,08	6,5
Vepřové*		1 000 kg	33	152,71	159,52	4,5
Drůbeží		1 000 kg	23	196,80	190,83	-3,0
Živá zvířata – prodej jako zástav						
Zástav – telata		kusy	1 918	64 129	64 532	0,6
Zástav – ovce		kusy	315	11 431	11 402	-0,3
Mléčná produkce						
Čerstvé mléko	– kravské	1 000 l	110	33 459,05	32 034,69	-4,3
	– ovčí	1 000 l	7	10,13	11,49	13,4
	– kozí	1 000 l	37	109,02	120,73	10,7
Upravené mléko	– kravské	1 000 l	21	206,46	224,61	8,8
	– ovčí	1 000 l	4	10,10	28,50	182,2
	– kozí	1 000 l	7	99,15	101,70	2,6
Sýr	– kravský	1 000 kg	31	56,56	62,26	10,1
	– ovčí	1 000 kg	9	17,71	18,26	3,1
	– kozí	1 000 kg	25	41,37	44,27	7,0
Další mléčná produkce						
Kysané mléčné výrobky		1 000 kg	30	103,53	110,72	6,9
Tvaroh		1 000 kg	34	34,45	35,93	4,3
Máslo		1 000 kg	12	3,37	3,38	0,1
Smetana		1 000 l	7	5,63	3,62	-35,8
Vejce pro konzumaci		1 000 kg	41	291,05	231,58	-20,4
Med		1 000 kg	4	12,20	3,35	-72,5

**) Objem produkce u vepřového masa v roce 2019 byl opraven z 148,89 na 152,71 tun.*

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2019 a 2020.

Celková plánovaná produkce v roce 2020 byla u mléka kravského 35 300 277 litrů, mléka ovčího 207 790 litrů a mléka kozího 910 950 litrů. Produkce ovčího mléka od roku 2016 klesla o téměř pětinu, zatímco produkce kozího mléka naopak o téměř pětinu vzrostla. Produkce kravského mléka po nárůstu v roce 2018 na téměř 36,5 mil. litrů zaznamenala 3,5% meziroční pokles.

Produkce **konzumních vajec** poklesla o více než 20 % v návaznosti na obnovu hal pro chov nosnic u jednoho z podniků, který se specializuje na produkci této komodity. Výrazně poklesla také produkce **medu**, a to o 72,5 %. Důvodem bylo chladné a deštivé počasí roku 2020 a také nákaza včelstev onemocněním varroáza.

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem v roce 2019

Údaje o způsobu uplatnění produkce z ekofarem jsou zjišťovány zpětně (tj. v roce 2020 pro rok předchozí). Ověřován je skutečný celkový objem bioprodukce, podíl produkce prodané vůči objemu ponechanému na farmě (tzv. jiné užití zahrnující spotřebu ve formě vstupů, tj. krmiv a osiv, faremní zpracování anebo vlastní spotřebu zemědělce), dále podíl prodeje na domácím trhu vůči exportu a podíl prodeje v biokvalitě s certifikátem vůči prodeji na konvenčním trhu.

Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, jsou níže prezentované údaje založeny na odpovědích pouze 4 030 z celkových 4 650 ekofarem.

Z celkového počtu 4 030 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2019 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 74 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukci prodat na konvenčním trhu. Přičemž 52 % ekofarem uvedlo, že v roce 2019 realizovaly produkci výhradně na konvenčním trhu. Tato situace je dlouhodobě neměnná. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 376 ekofarem (tj. 9 % a o 4 farmy více než v roce 2018). Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 22 % ekofarem a zbylých 16 % ekofarem uvedlo, že v daném roce nerealizovaly prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovaly přímo na farmě[10].

Nejčastěji pěstovanou tržní skupinou plodin v EZ jsou **obiloviny**. Z celkového množství 80,8 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 75 % prodáno (60,5 tis. tun) a to ze 77 % v biokvalitě (78 % v roce 2018, 80 % v roce 2017). Z prodaného množství bylo 67 % obilovin uplatněno na domácím trhu a 33 % exportováno (viz Tab. 18), což ukazuje na pozvolný pokles podílu vývozu (ze 43 % v roce 2015). Exportovalo se především proso (88 %), kukuřice na zrno (82 %) a tradičně špalda (42 %). Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnil ječmen (84 %) a tritikále (83 %), dále žito a pšenice. U všech obilovin převládal prodej v biokvalitě (v rozmezí od 70 % u pšenice a pohanky do 100 % u kukuřice na zrno). Podíl neprodané produkce obilovin ve výši 25 % byl nejčastěji spotřebován jako krmivo, jedná se především o tritikále. Naopak u prosa, kukuřice na zrno a špaldy byla, stejně jako v předchozích letech, prodána téměř veškerá produkce. Dle počtu farem i množství produkce zůstaly oves a pšenice i nadále nejčastěji pěstovanými obilovinami a tvořily více než polovinu produkce obilovin v EZ v roce 2019.

U **luskovin na zrno** bylo z celkové produkce 4 746 tun uplatněno na domácím trhu 55 %, což představuje další zvýšení exportu na 45 % ze 17 % v roce 2017. Podíl prodeje v biokvalitě činil téměř 70 %, podobně jako v roce předchozím. Neprodaný objem luskovin, dlouhodobě okolo 1 000 tun (21 %), byl využit přímo na farmách zejména jako krmivo.

Stejně jako v předchozích letech byla téměř veškerá produkce **brambor** prodána (86 % z celkové produkce 4 517 tun), necelých 15 % bylo využito jiným způsobem, nejčastěji pro vlastní spotřebu zemědělce nebo jako krmivo. V roce 2019 došlo k dalšímu navýšení exportu, kdy 62 % produkce mířilo do zahraničí (2 408 tun). Brambory patří trvale ke komoditám, které se daří uplatnit v biokvalitě (80 %). To platí především u exportu, na domácím trhu činil podíl prodeje jako bioproduktu okolo 50%.

[10] Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

Produkce **olejnin** dosáhla 1 437 tun a byla, stejně jako v minulých letech, z převážné většiny prodána (91 %). Z tohoto množství se 35 % uplatnilo na trhu v ČR a 65 % šlo na export. Podíl prodeje v biokvalitě se zvyšuje (89 % v roce 2020), zbylých 11 % produkce bylo prodáno jako konvenční produkt.

U **bylin a koření** byl zaznamenán další pokles produkce (o 24 % na 246 tun). Stejně jako v předchozích letech byla produkce uplatněna především v ČR (93 %) a dlouhodobě je významná část využita v konvenční výrobě (44 % v roce 2020).

Produkce **osiva a sadby** dosáhla 434 tun. Většina produkce jde na prodej a stejně jako v minulých letech převládá uplatnění na domácím trhu (95 %). Podíl prodeje v biokvalitě se pohybuje okolo 80 % (78 % v roce 2020).

Celkově bylo vypěstováno 1 102 tun **zeleniny**, většina je prodána v čerstvém stavu, jen okolo 5 % je využito v rámci farmy k dalšímu zpracování. Úroda zeleniny je uplatněna především na domácím trhu, s výjimkou kořenové zeleniny (mrkve, cibule), která je dlouhodobě exportována do zahraničí (61 % v roce 2019). Převážná část vyprodukované a prodané zeleniny je uváděna na trh v biokvalitě. Výjimkou byly v roce 2019 luskoviny na zeleno, kdy téměř celá produkce byla uplatněna v konvenci.

V roce 2019 dosáhla produkce **ovoce** 3 941 tun, z toho 73 % produkce bylo prodáno, a to převážně na domácím trhu. Na export míří dlouhodobě část produkce jablek (15 % v roce 2019) a bobulovin (30 %). Prodej v biokvalitě se nejvíce daří u jablek, následně hrušek (okolo 80 %, resp. 60 %). U peckovin byla v biokvalitě prodána necelá pětina produkce, u bobulovin třetina produkce. Neprodaná část ovoce (okolo 25 %) byla nejčastěji využita k přímé spotřebě a zpracování přímo na farmě.

Celkem bylo v roce 2019 vyprodukováno 3 318 tun **hroznů** a převažovalo stejně jako v předchozích letech jiné využití (64 %) nad přímým prodejem. Produkce, která se neprodá, je zpracovávána na farmě k výrobě vína. Většina vína je pak na trhu uplatněna v biokvalitě (75 %). Hrozny, které jsou prodány, se uplatňují výhradně na domácím trhu a končí zhruba ve stejném poměru v bio a v konvenčních vínech.

Tab. 18 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2019

Produkce RV	Uplatnění rostlinné produkce roku 2019					
	Počet farem	Celková produkce z ploch v ekol. režimu (tuny)	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	705	80 765	75	77	67	33
Pšenice	365	27 690	83	70	67	33
Špalda	93	8 397	94	78	58	42
Žito	138	7 875	79	84	80	20
Ječmen	205	6 925	62	76	84	16
Oves	343	15 488	73	80	66	34
Tritikále	202	10 485	40	79	83	17
Luskoviny	103	4 746	79	68	55	45
Brambory	182	4 517	86	80	38	62
Olejniny	37	1 437	91	89	35	65
Byliny/koření	71	246	82	56	93	7
Osivo/sadba	38	434	87	78	95	5
Košťálová zelenina	21	21	94	83	100	0
z toho zelí	20	10	89	90	100	0
Listová zelenina	25	12	97	98	100	0
Plodová zelenina	63	152	90	44	88	12
Kořenová zelenina	65	838	97	99	39	61
z toho mrkev	40	643	100	100	43	57
z toho cibule	35	151	94	100	10	90
Jablka	277	2 460	73	80	85	15
Hrušky	119	289	51	56	100	0
Peckoviny	264	1 030	77	17	100	0
Hrozny	80	3 318	36	46	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020.

U většiny hlavních **produktů živočišné výroby** (maso, mléko, vejce, med), vyprodukovaných v roce 2019 na českých ekofarmách, dominoval prodej na domácím trhu. Do zahraničí míří dlouhodobě část produkce hovězího a skopového masa, kravské mléko a zástav telat a jehňat.

Produkce **masa** na českých ekofarmách dosáhla v roce 2019 hodnoty 8 921 tun, přičemž nejvíce bylo zastoupeno maso hovězí. V případě hovězího, skopového, vepřového a drůbežího masa šla většina produkce na trh, zatímco u masa kozího opět převažovalo jiné užití (55 %). Neprodané množství kozího masa bylo především využito pro vlastní spotřebu zemědělce, necelá 2 % objemu produkce byla zpracována a dále prodána v kvalitě bio.

Nejvíce se s certifikátem bio daří uplatnit **drůbeží maso (94 %)**, dále pak maso vepřové (91 %). Vyšší zastoupení prodeje v biokvalitě má dlouhodobě také maso hovězí (41 %). Nejméně masa v kvalitě bio prodají chovatelé ovcí a koz (9 %, resp. 7 % v roce 2019).

Většina produkce masa byla prodána, stejně jako v minulých letech, na českém trhu. Část takto uplatněné produkce však mohla být prodána v ČR přes zprostředkovatele a druhotně využita na zahraničním trhu. Přímo do zahraničí mířila již tradičně část produkce hovězího a skopového masa. Export hovězího masa dosáhl 23 %, což je podíl srovnatelný s předchozími roky a představuje objem okolo 1,7 tis. tun masa. U skopového masa bylo vyvezeno 16 % prodaného objemu (cca 50 tun), což je srovnatelný údaj z let 2016 a 2017.

Na zahraničních trzích je uplatňována také část odchovaných živých zvířat – **zástavová telata a jehňata**. V roce

2019 bylo vyvezeno cca 11 tis. kusů telat, což představuje 17 % z celkového počtu prodaného zástavu. Objem exportu z dlouhodobého pohledu klesá (z 22 tis. kusů v roce 2014), a to i přes narůstající počet telat prodaných z ekofarem. Vývoz zástavových jehňat se třetím rokem pohybuje okolo 2 tis. kusů, což představuje necelou pětinu z celkového počtu prodaných zástavových jehňat z ekofarem. Stejně jako v předchozím sledovaném období převažoval prodej zástavu do konvence. Bez certifikátu bio tak bylo v roce 2019 prodáno 83 % zástavových telat a 95 % zástavových jehňat.

Reálná produkce **mléka** činila v roce 2019 celkem 34,7 mil. litrů, nejvíce je zastoupeno mléko kravské. Prodané biomléko je uplatňováno především na domácím trhu. U mléka kozího se jedná trvale o 100 % objemu, u mléka kravského bylo v roce 2019 uplatněno na domácím trhu 95 % prodaného objemu, což představuje návrat na hodnoty z let 2012 a 2013 po čtyřletém období exportu významné části produkce do Německa (až 41 % v roce 2016). Z celkového množství prodaného objemu kravského mléka byla většina (84 %) uplatněna s certifikátem bio, u kozího mléka se daří uplatnit v bio kvalitě zhruba polovina prodaného objemu.

U kozího a ovčího mléka však dlouhodobě převažuje jiný způsob užití produkce než je prodej suroviny. U kozího mléka se jednalo o 89 % vyprodukovaného objemu, u ovčího mléka pak, z důvodu ztráty významného zpracovatele, o veškerou realizovanou produkci. V rámci jiného užití dominuje faremní zpracování a následný prodej mléčných výrobků. Tyto jsou prodávány především jako biopotraviny, jako konvenční produkt byly prodány výrobky z 21 % kozího a 0,5 % ovčího mléka. Pro vlastní spotřebu farmáře či jako krmivo pro zvířata bylo využito 6,3 % produkce ovčího mléka a 4,3 % produkce kozího mléka.

Veškerá **vejce** z ekologického zemědělství (4,2 mil. kusů) byla v roce 2019 tradičně prodána na domácím trhu a podíl prodeje v biokvalitě dosáhl 96 %. Vejce tak zůstávají vysoce žádanou komoditou ekologického zemědělství.

Produkce **medu** byla převážně zpracována na farmě a dále prodána na domácím trhu především jako bioprodukt.

Tab. 19 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2019

Produkce ŽV	Uplatnění živočišné produkce roku 2019					
	Počet farem	Celková produkce	Podíl prodaného množství (%)	z toho prodej v biokvalitě (%)	z toho prodej na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	1 930	8 082	94	41	77	23
Skopové maso (t)	691	447	70	9	84	16
Kozí maso (t)	167	36	45	7	100	0
Vepřové maso (t)	30	172	81	91	100	0
Drůbeží maso (t)	27	185	96	94	99	1
Zástav-telata (ks)	1 867	65 576	100	17	83	17
Zástav-ovce (ks)	309	11 868	100	5	84	16
Mléko ovčí (tis. l)	13	185	0	0	0	0
Mléko kozí (tis. l)	53	933	11	46	100	0
Mléko kravské (tis. l)	113	33 613	85	84	95	5
Vejce (tis. ks)	36	4 244	99	96	100	0
Med (kg)	3	2 210	7	100	100	0

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2020.

4. VÝROBA BIOPOTRAVIN

4.1 Počet výrobců biopotravin

Ke konci roku 2020 bylo v ČR registrováno 865 výrobců biopotravin, což představuje 5% meziroční navýšení a stabilní trend růstu (viz Tab. 20). V průběhu roku 2020 se nově registrovalo 99 subjektů, a 59 naopak svoji činnost ukončilo.

K nejčastěji provozovaným činnostem patřily v roce 2020, stejně jako v předchozích letech, zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, výroba mléčných výrobků a výroba vína z vinných hroznů (viz Tab. 21). K největšímu meziročnímu nárůstu registrovaných subjektů došlo v oblasti výroby mlýnských výrobků (10.61) a zpracování masa (10.11), dále pak ve zpracování čajů a kávy (10.83). Největší relativní nárůst registrovaných výrobců nastal ve výrobě masných výrobků (jejich počet vzrostl dvojnásobně z původních 5 na 10 subjektů). Pokles výrobců byl naopak zaznamenán u výroby vína (snížení o 4 subjekty).

Z pohledu struktury výrobců dle velikosti obratu za biopotraviny je patrná dominance několika málo hlavních výrobců biopotravin. Téměř 70 % výrobců uvedlo, že v roce 2019 za biopotraviny utržily méně než 2 mil. Kč a jejich podíl na celkovém obratu dosáhl pouhá 4 %. Naopak 33 firem s největším obratem za biopotraviny (nad 20 mil. Kč) realizuje téměř 80 % celkové výroby biopotravin v ČR, přitom 7 největších firem s obratem za bio nad 100 mil. Kč tvoří polovinu celkového obratu.

Do výroby biopotravin se pouští jak „bio specialisté“[11], tak střední a velké potravinářské firmy. V roce 2019 uvedla třetina výrobců, že obrat za biopotraviny se podílí na jejich celkovém obratu do 10 % a téměř podobný podíl výrobců (26 %) naopak uvedl, že podíl za prodej biopotravin u nich činí téměř 100 % jejich obratu.

Nejčastější kategorií výrobců v roce 2019 byly podniky, u kterých prodej biopotravin představuje 99 až 100 % jejich celkového obratu. Tato kategorie je tvořena převážně faremními zpracovateli. Druhou nejpočetnější kategorií byly naopak podniky s podílem biovýroby od 1 do 10 % z celkového obratu. Tyto dvě kategorie představovaly 50 % výrobců biopotravin, přičemž jejich podíl na celkovém obratu výroby v ČR dosahoval 29 %. Největšího podílu na celkovém obratu výrobců (40 %) dosahovaly opět firmy, u nichž se prodej biopotravin podílel na jejich celkovém obratu mezi 75 až 99 %.

Z celkového obratu výroby biopotravin v roce 2019 ve výši 4 478 mil. Kč se uplatnilo na českém trhu 2 307 mil. Kč, tj. 52 % (50 % v r. 2018, 48 % v r. 2017, 56 % v r. 2016). Do zahraničí vyvezli tedy čeští výrobci biopotraviny za téměř 2 171 mil. Kč. Vývoz biopotravin z ČR každoročně narůstá a směřuje převážně do zemí EU, přičemž největší objem biopotravin (836 mil. Kč) byl vyvezen do ostatních zemí EU nesousedících s ČR. Hlavním obchodním partnerem zůstává nadále Německo (782 mil. Kč), následuje Slovensko (196 mil. Kč). Do zemí mimo EU směřoval vývoz biopotravin v hodnotě zhruba 125 mil. Kč.

Na českém trhu využívali výrobci k prodeji biopotravin nejčastěji maloobchodní řetězce (28 %), specializované prodejny zdravé výživy a biopotravin (19 %) a velkoobchody (15 %). Zhruba desetina biopotravin směřovala k dalšímu výrobci (např. vyrobené mouky / směsi, med, koření a bylinky, oleje, cukr). Zbylých 28 % objemu distribuovali výrobci prostřednictvím přímého prodeje a e-shopů, ostatních typů prodejen, v lékárnách či gastronomii.

Tab. 20 Vývoj počtu registrovaných výrobců biopotravin (2010–2020)

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet výrobců	404	422	448	471	506	542	607	674	750	825	865
Meziroční změna (%)	2,3	4,5	6,2	5,1	7,4	7,1	12,0	11,0	11,3	10,0	4,8
Počet (% podíl) skončených výrobců	56 (14,2)	55 (13,6)	43 (10,2)	40 (8,9)	37 (7,9)	40 (7,9)	32 (5,9)	42 (6,9)	30 (4,5)	58 (7,7)	59 (7,2)
Počet (% podíl) nových výrobců	65 (16,1)	73 (17,3)	69 (15,4)	63 (13,4)	72 (14,2)	76 (14,0)	97 (16,0)	109 (16,2)	105 (14,0)	133 (16,1)	99 (11,4)

Zdroj: MZe a REP (údaj k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ.

[11] Bio specialista je zde míněn jako výrobce zaměřený převážně nebo výhradně na výrobu biopotravin.

Tab. 21 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2019 a 2020

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE)[1]	Počet výrobců biopotravin[2]	
		2019	2020
10.1	**Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků**	**130**	**147**
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	123	135
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	2	2
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	5	10
10.2	**Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů**	**4**	**4**
10.3	**Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny**	**127**	**137**
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	33	38
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	90	95
10.4	**Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků**	**23**	**25**
10.41	Výroba olejů a tuků	23	25
10.42	Výroba margarínu a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	**Výroba mléčných výrobků**	**89**	**92**
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	86	89
10.52	Výroba zmrzliny	3	3
10.6	**Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků**	**44**	**57**
10.61	Výroba mlýnských výrobků	38	52
10.62	Výroba škrobárenských výrobků	6	5
10.7	**Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků**	**30**	**31**
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	13	14
10.72	Výroba sucharů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	13	14
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	4	3
10.8	**Výroba ostatních potravinářských výrobků**	**189**	**202**
10.81	Výroba cukru	9	11
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	13	14
10.83	Zpracování čaje a kávy	50	59
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	15	20
10.85	Výroba hotových pokrmů	6	5
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	3	2
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	93	91
11.0	**Výroba nápojů**	**95**	**89**
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	2	2
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	73	69
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	3	2
11.04	Výroba ostatních nedestilovaných kvašených nápojů	0	0
11.05	Výroba piva	7	7
11.06	Výroba sladu	3	3
11.07	Výroba nealkohol. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	7	6
82.92	**Balicí činnosti**	**14**	**12**
x	**Bez certifikátu**	**80**	**69**
Celkem		**825**	**865**

[1] *NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.*
[2] *Počty subjektů jsou stanoveny na základě přiřazení jedné hlavní činnosti subjektu (dle velikosti obratu).*

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCERT AG, Biokont CZ, Bureau Veritas, KEZ); zpracovala ČTPEZ.

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z oficiálních údajů REP ke konci roku 2020 vyplývá, že z celkového počtu 865 registrovaných výrobců biopotravin bylo 372 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec. Jelikož ne každá ekofarma registrovaná zároveň jako výrobce realizuje zpracování vlastních bioproduktů nebo provozuje výrobnu biopotravin v místě farmy, je počet faremních zpracovatelů nižší. V roce 2020 realizovalo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce 282 faremních zpracovatelů. Jinými slovy zhruba třetina výrobců jsou faremní zpracovatelé. Jejich podíl do roku 2014 každoročně vzrůstal (z 20 % v roce 2008 až na téměř 40 %), od té doby je naopak zaznamenán mírný pokles zejména díky rychlejšímu nárůstu počtu výrobců celkem.

Z pohledu registrovaných ekozemědělců je rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje okolo 6 %. Vzhledem k tomu, že řada ekofarem má certifikovánu pouze zemědělskou produkci a již nikoli navazující zpracovatelské kapacity, lze předpokládat, že rozsah faremního zpracování na ekofarmách je vyšší. Naopak někteří certifikovaní faremní zpracovatelé svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozují nebo jen v omezené míře dle poptávky spotřebitelů.

Díky úpravám legislativy ve prospěch faremního zpracování a prodeje malých množství ze dvora, vzniku poradenské organizace a obecně většímu povědomí o povinnostech a možnostech, počet farem (ekologických i konvenčních) snažících se uplatnit svoje výrobky přímo na trhu každoročně roste. V průběhu roku 2020 začalo nově s faremním zpracováním 51 subjektů, zatímco 39 činnost ukončilo (z toho 12 subjektů skončilo s výrobou biopotravin zcela a 27 přerušilo zpracování a pokračují již jen jako certifikovaní zemědělci).

Faremní zpracovatelé se soustředí výhradně na český trh a biovýrobky jsou kromě prodejů přímo z farmy nejčastěji nabízeny ve specializovaných prodejnách biopotravin či na trzích, a to jak v regionu výrobce, tak ve větších městech. Boom zažívá nově prodej faremních výrobků online skrze e-shopy, a to jak vlastní tak jiných obchodníků.

Nejčastějším typem faremního zpracování zůstává zpracování a prodej hovězího masa a dále výroba mléka a mléčných výrobků. Jako třetí typ zpracování na farmách dominuje výroba vína a každoročně narůstá také počet faremních zpracoven ovoce a zeleniny, viz Tab. 22.

Pokles počtu faremních zpracovatelů masa souvisí se zpřesněním evidence, kdy část ekofarem registrovaných jako výrobce biopotravin realizuje prodej masa z vlastního chovu zvířat zpracovaného ve službě jinou firmou, tedy bez vlastní provozovny (jatek, bourárny) na farmě.

Tab. 22 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v letech 2019 a 2020

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE)[1)]	Počet faremních zpracovatelů	
		2019	2020
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	74	67
10.2	Zpracované a konzervované ryby, korýši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	50	59
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	3	3
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	64	67
10.6	Mlýnské a škrobárenské výrobky	6	8
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	2	3
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	12	18
11.0	Nápoje	59	57
11.02	*Víno z vinných hroznů*	*55*	*53*
Celkem		**270**	**282**

1) NACE – standardní klasifikace ekonomických činností pro statistické účely.

Zdroj: REP a kontrolní organizace (ABCERT AG, Biokont CZ, Bureau Veritas, KEZ); zpracovala ČTPEZ.

5. OBCHOD S BIOPOTRAVINAMI

Celkový obrat s biopotravinami realizovaný českými subjekty dosáhl v roce 2019 zhruba 8,3 mld. Kč. Z toho do zahraničí byly vyvezeny biopotraviny v hodnotě zhruba 3,0 mld. Kč a obrat domácího biotrhu vzrostl meziročně o 19 % na 5,3 mld. Kč. Průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla na 492 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 1,52 % (viz Tab. 23). Za posledních pět let se biotrh více než zdvojnásobil a podobně dynamický růst je očekáván i v příštích letech. V EU průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele dosáhla 84 EUR a biopotraviny na celkovém trhu potravin tvoří okolo 4 %.

Objem dovozu finálních biopotravin je odhadován v roce 2019 na 2 976 mil. Kč[12], což představuje 57% podíl na maloobchodním obratu v ČR. Významný podíl dovozu realizují přímo maloobchodní řetězce (odhadem 1 074 mil. Kč). Dováží se biopotraviny běžné denní spotřeby, především hotové pokrmy (včetně dětských výživ), potravinové doplňky, koření, káva a čaj. Necelou třetinu dovozu pak tvoří ovoce a zelenina ze západní a jižní Evropy.

Detailně je sledován dovoz biopotravin a bioproduktů ze třetích zemí. V roce 2019 bylo do ČR dovezeno více než 25 tis. tun biokomodit z celkem 56 zemí světa, což je zatím nejvyšší objem v historii sledování (meziroční 12% nárůst). Nejvíce zboží bylo dovezeno opět z Indie (7 595 tun), dále Argentiny (4 721 tun), Ukrajiny (3 387 tun) a Kazachstánu (2 756 tun). Mezi komoditami dominoval, stejně jako v předchozím roce, třtinový cukr s objemem téměř 15 tis. tun, který byl importován zejména z Indie a Argentiny. Druhý největší objem představoval dovoz olejnin (3 785 tun), především lněného semínka z Kazachstánu a Ruské federace. Třetí největší dovozovou kategorii tvořilo nezpracovaného ovoce a ořechy (3 671 tun), zejména dovoz mraženého bobulového ovoce z Ukrajiny.

5.1 Poptávka po biopotravinách

Hlavní nakupovanou kategorií biopotravin jsou dlouhodobě „Ostatní zpracované potraviny“ (43% podíl a 2 269 mil. Kč), druhou příčku obsadila kategorie „Ovoce a zelenina“ (17 %, 906 mil. Kč) následovaná kategorií „Mléko a mléčné výrobky“ (16 %, 817 mil. Kč), viz Tab. 24.

Při detailnějším rozčlenění kategorie „Ostatní zpracované potraviny“ jsou nejvíce zastoupenými položkami Káva a čaj s obratem 526 mil. Kč, dále Hotové pokrmy (vč. dětských), Doplňky stravy, Kakao, čokoláda a cukroviny a Koření a aromatické výtažky. Obrat 721 mil. Kč zůstává pro Ostatní zpracované potraviny jinde neuvedené. Z tohoto detailnějšího rozčlenění je patrné, že nejčastěji nakupovanou biopotravinou je „Ovoce a zelenina“, následuje „Mléko a mléčné výrobky“, viz Graf 6.

Tab. 23 Vývoj trhu biopotravin v ČR (2007–2019)

Ukazatel	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	1,39	1,98	2,24	2,72	3,73	4,19	5,70	7,02	8,26
Vývoz (mld. Kč)	0,10	0,37	0,57	0,77	1,48	1,64	2,37	2,59	3,00
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	1,29	1,61	1,67	1,95	2,25	2,55	3,33	4,43	5,26
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	70	-10	4,6	9,5	11,4	13,5	30,5	33,0	18,7
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)*	0,55	0,65	0,65	0,71	0,81	0,90	1,05	1,31	1,52
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	126	154	158	185	213	241	314	416	492
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	62	n. d.	60	57	62	60	57	60	57
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	68	68	64	64	61	62	58	51	50

* *Na základě zveřejnění dat ČSÚ o ročních výdajích za potraviny, byl údaj o podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v roce 2017 a 2018 zpětně aktualizován.*

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

[12] Zahrnuty jsou údaje o dovozu finálních biopotravin a jen částečně zemědělských komodit, proto hodnota dovozu bude zřejmě vyšší.

Tab. 24 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007–2019)

Hlavní kategorie potravin	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
	podíl kategorie potravin (%)								
Maso a masné výrobky	6,2	9,5	8,5	6,9	6,9	5,1	5,9	4,6	5,2
Ovoce a zelenina*	5,4	10,8	13,6	16,1	12,6	21,3	22,5	17,3	17,2
Oleje a tuky	x	1,8	1,9	2,1	4,2	2,9	3,6	3,5	3,2
Mléko a mléčné výrobky	20,9	21,1	19,6	18,2	20,0	23,0	17,5	20,0	15,5
Mlýnské a škrobárenské výrobky	6,0	6,3	9,7	11,7	7,5	4,8	4,9	2,5	2,6
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1,6	9,4	9,4	9,2	7,3	6,2	5,9	7,6	9,1
Ostatní zpracované potraviny	49,3	35,9	35,3	33,0	37,1	33,2	36,4	41,4	43,2
Nápoje*	10,6	5,2	2,0	2,7	4,2	3,4	3,3	3,1	3,8
Celkem	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

* *Do roku 2008 jsou ovocné/zeleninové džusy a šťávy zahrnovány do kategorie Nápojů, od roku 2009 jsou součástí kategorie Ovoce a zelenina.*

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI.

Graf 6 Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007–2019)

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

5.2 Způsob distribuce biopotravin

Nejvíce biopotravin nakupují čeští spotřebitelé tradičně v maloobchodních řetězcích (35 %, tj. 1,8 mld. Kč v roce 2019), na druhém místě pak prostřednictvím prodejen zdravé výživy a biopotravin (16 %, tj. 851 mil. Kč) a na třetím místě se s 15% podílem umístily nově e-shopy (801 mil. Kč) těsně před drogériemi (797 mil. Kč).

Prodej přes e-shopy však využívají často farmy a výrobci k prodeji vlastních výrobků, v roce 2019 se jednalo o čtvrtinu obratu, proto byla částka ve výši 200 mil. Kč přesunuta do kategorie přímého prodeje. Odhadem pak prodej biopotravin prostřednictvím přímého prodeje dosahuje 502 mil. Kč a 9,6 %, obrat přes cizí e-shopy 604 mil. Kč a 11,4 %.

Stabilně narůstá objem biopotravin v gastronomii (meziročně o 100 mil. Kč), viz Tab. 25.

Export biopotravin

V roce 2019 byly do zahraničí vyvezeny biopotravin v hodnotě téměř 3 mld. Kč (36 % jejich celkového obratu). Objem vývozu každoročně narůstá (meziročně o 16 % z 2 593 mil. Kč v roce 2018). Většinu biopotravin exportuje ČR v rámci EU, nejdůležitějším obchodním partnerem zůstává Německo. Mezi největší exportéry patřily E D & F Man Ingredients s. r. o., RACIO, s. r. o., SOLEX AGRO, s. r. o., Sonnentor, s. r. o., Lifefood Czech Republic s. r. o., HiPP Czech s. r. o. a nově Amylon a. s., kteří společně tvoří téměř 60 % celkového vývozu.

Tab. 25 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2019)

Odbytové místo v ČR	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2019
	podíl odbytového místa v ČR (%)									(mil. Kč)
Supermarkety/ hypermarkety[1)]	67,5	69,2	67,8	67,0	60,9	61,8	58,0	51,1	50,2	2 635
z toho drogerie	*x*	*11,2*	*11,3*	*18,7*	*14,7*	*17,9*	*17,5*	*14,9*	*15,2*	*797*
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	22,5	17,7	19,8	16,6	14,3	14,3	12,6	16,9	16,2	851
Nezávislé prodejny potravin	2,5	2,4	1,4	1,6	4,2	2,9	3,0	2,1	1,8	93
Faremní a ostatní přímý prodej	2,0	3,9	5,2	8,9	7,0	7,3	5,4	9,5	9,6	302 / 502
E-shopy[2)]	x	x	x	x	7,8	6,7	14,1	8,0	11,4	801 / 601
Lékárny	5,0	6,0	5,2	4,5	2,6	3,6	3,9	7,7	5,2	274
Gastronomie	0,5	0,8	0,6	1,4	3,2	3,4	3,0	4,7	5,7	301
Celkem	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**5 258**

[1)] Součástí kategorie „Supermarkety/ hypermarkety" jsou i drogistické řetězce (drogerie).
[2)] Z důvodu nárůstu prodejů přes e-shopy, které byly dříve součástí kategorie Faremní a ostatní přímý prodej, jsou údaje pro tuto kategorii uváděny od roku 2014 odděleně. Vzhledem k tomu, že jsou e-shopy využívány k přímému prodeji biopotravin výrobci i farmami, byla v roce 2019 příslušná část obratu přičtena k přímému prodeji (navýšení z 302 na 502 mil. Kč) a odečtena v kategorii E-shopů.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

Graf 7 Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007–2019)

Pozn.: Od roku 2009 jsou samostatně uváděny údaje pro drogistické řetězce.

Zdroj: Statistická šetření ÚZEI; zpracovala ČTPEZ.

5.3 Mezinárodní srovnání[13]

Celosvětový trh s biopotravinami v roce 2019 překonal hranici 106 mld. EUR a vykázal 10% meziroční nárůst (97 mld. EUR v roce 2018). Nejvýznamnějším trhem jsou Spojené státy americké s 44,7 mld. EUR, následované Německem (12,0 mld. EUR), Francií (11,3 mld. EUR) a Čínou (8,5 mld. EUR).

Evropský trh biopotravin vzrostl o 8 % a dosáhl 45,0 mld. EUR (41,1 mld. EUR tvoří trh EU). Některé z hlavních trhů zaznamenaly opětovně dvouciferné tempo růstu. Za posledních deset let se spotřeba biopotravin v Evropě zvýšila více než dvojnásobně, z původních 18,1 mld. EUR (viz Graf 8). Společnost Bionext odhaduje, že pokud bude současný růst pokračovat, evropský trh biopotravin překročí hranici 100 mld. EUR v roce 2025.

V rámci Evropy je prodej biopotravin soustředěn zejména v západní Evropě. Největší trh biopotravin má Německo, které spolu s Francií, Itálií a Švýcarskem tvoří dvě třetiny celkového obratu.

Podobně jako v předchozích letech byla nejvyšší spotřeba biopotravin na obyvatele v roce 2019 v Dánsku (344 EUR) a Švýcarsku (338 EUR), následovalo Lucembursko (265 EUR). V sedmi zemích překročila roční spotřeba biopotravin na osobu 100 EUR, viz Graf 9. Průměrná roční útrata v Evropě dosáhla 56 EUR na osobu (84 EUR v rámci EU, tj. cca 2 100 Kč).

[13] Zdroj Světová ročenka EZ: Willer, Helga, Jan Trávníček, Claudia Meier and Bernhard Schlatter (Eds.) (2021): The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2021. Research Institute of Organic Agriculture FiBL, Frick, and IFOAM – Organics International, Bonn.

V zemích střední a východní Evropy jsou výdaje spotřebitelů za bio stále nízké. Jsou však patrné signály, že trhy se v současné době rychle rozvíjejí, a to zejména v pobaltských zemích. V ČR se spotřeba biopotravin na obyvatele a rok pohybuje okolo 19 EUR.

Vhodnějším ukazatelem je hodnota podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů. V celosvětovém měřítku drží prvenství evropské země. Dánsko bylo první zemí, která překonala 10% hranici a má nejvyšší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin na světě (12,1 %). Další v pořadí jsou Švýcarsko (10,4 %), Rakousko (9,3 %) a Švédsko (9,0 %), viz Graf 9. Z nových členských zemí dosahuje nejvyššího podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů Estonsko (3,7 %), které se dostalo nově mezi první desítku evropských zemí. Podíl spotřeby biopotravin v ČR dosáhl 1,5 %. Průměrný podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v rámci EU je odhadován okolo 4 %.

Graf 8 Vývoj trhu biopotravin ve světě, Evropě a EU (2000–2019)

Zdroj: Světová ročenka EZ.

Graf 9 Deset zemí Evropy s nejvyšším podílem biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů a nejvyšší roční spotřebou biopotravin na obyvatele (EUR), 2019

Zdroj: Světová ročenka EZ, Eurostat.

6. PODPORA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN

6.1 Vývoj finančních podpor ze strany státu v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnovení státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Od roku 2004 bylo EZ jedním z podporovaných titulů v rámci agroenvironmentálních opatření, čímž byla zajištěna finanční podpora ekologických zemědělců i po vstupu ČR do EU. Podmínky finanční podpory za strany státu jsou v členských zemích EU upraveny tzv. programovým dokumentem vždy na sedmileté období, v případně ČR se jednalo o Horizontální plán rozvoje venkova (2004–2006), Program rozvoje venkova PRV (2007–2013) a aktuálně platný PRV (2014–2020). V rámci stávajícího PRV je EZ s platností od roku 2015[14] podporováno samostatným opatřením (mimo agroenvironmentální a klimatická opatření).

Zároveň jsou ekologičtí zemědělci od roku 2004 a nově i výrobci biopotravin od roku 2007 bodově zvýhodněni u dalších vybraných opatření v rámci PRV. Tím subjekty registrované v EZ mají často vyšší šanci na schválení a financování jejich projektů.

Od roku 2004 je rozvoj EZ podporován také prostřednictvím akčního plánu. V roce 2020 byl v platnosti třetí Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016–2020 (schválený vládou v listopadu 2015), současně byl připravován nový akční plán na období 2021–2027. Tento základní strategický dokument rozvoje ekozemědělství je implementován ve většině členských států Evropské unie.

6.2 Základní dotace na plochu

V roce 2020 měli registrovaní ekologičtí zemědělci možnost čerpat dotace z opatření EZ v rámci PRV (2014–2020). S ohledem na blížící se konec programového období byl však v roce 2020 ukončen příjem nových žádostí do pětiletého závazku (dle nařízení vlády č. 76/2015 Sb.). Připraven byl nový dotační program s možností vstupu do navazujících zkrácených dvouletých závazků opatření EZ dle nařízení vlády č. 331/2019 Sb. Možnost vstoupit do tohoto závazku však měli pouze ekologické farmy již dříve zařazené v opatření EZ a jen s pozemky, jejichž převážná část byla zařazena v závazku k 31. 12. 2019. Neboli vstup do závazku nebyl umožněn zcela novým žadatelům (farmám) a na nové pozemky. V roce 2021 bude umožněno uzavírat navazující závazky na jeden rok a podmínka předchozího zařazení v opatření EZ bude zrušena.

Výše plateb pro stávající 5leté i navazující 2leté závazky je stanovena fixně v EUR na celé období a skutečná výše platby v Kč se každoročně vypočte dle platného směnném kurzu – pro rok 2020 platí směnný kurz 25,408 Kč/EUR.

Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Od roku 2015 jsou zavedeny mírně vyšší platby na plochy v přechodném období. Detailní podmínky poskytování dotací v EZ jsou specifikovány příslušným nařízením vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření EZ a nařízení vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření EZ.

Cílem opatření EZ je podporovat systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí – zachovat a zlepšit půdní úrodnost, zajistit čistotu vod, posílit biodiverzitu a zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny.

Vývoj a změny v nastavení plateb

Od roku 2004, kdy byla podpora EZ poskytována na 4 tituly (travní porosty, orná půda, zelenina a speciální byliny a trvalé kultury zahrnující vinice, sady a chmelnice), se nabídka v roce 2015 rozšířila o další 3 tituly na orné půdě: pěstování trav na semeno, dočasný travní porost na orné půdě a dočasný úhor; v rámci trvalých kultur vznikl samostatný titul pro vinice a chmelnice, nový titul pro krajinotvorný sad (jiná trvalá kultura) a zachovány byly oba tituly pro ovocné sady (intenzivní a ostatní) implementované od roku 2010. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu produkce v rostlinné výrobě byl zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem platný od roku 2008.

K rozdělení platby u sadů došlo v roce 2010. Původní vyšší platba byla poskytována na tzv. intenzivně obhospodařované sady s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin. Nižší sazba platila pro sady, které nesplňovaly výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby. Toto rozdělení zůstalo v rámci nového programového období zachováno, došlo pouze k úpravě kritérií pro minimální stanovenou hustotu druhů stromů/keřů (intenzivní sady: jádroviny – min. 500 ks/ha, peckoviny min. 200 ks/ha, ovocné keře – min. 2 000 ks/ha; ostatní sady: ovocné stromy – min. 100 ks/ha, ovocné keře – min. 1 000 ks/ha).

V roce 2016 byl doplněn titul pěstování jahodníku. V roce 2018 proběhla revize a mírné snížení výše plateb u titulu ovocné sady – ostatní z důvodu vypuštění podmínky ponechání 5–15 % plochy bez mechanické údržby v těchto sadech. V roce 2020 došlo k vypuštění podmínky provedení udržovacího řezu minimálně jednou za období trvání závazku u kultury jiná trvalá kultura (krajinotvorný sad) v navazujícím opatření EZ s dopadem na snížení platby. Mírně se také u zkrácených závazků zvýšily platby v přechodném období (viz Tab. 26).

[14] Vzhledem ke zpoždění schvalování nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013, kterým se určují podmínky PRV (2014–2020), bylo nové PRV spuštěno až od roku 2015. Rok 2014 byl rokem přechodovým, kdy zůstaly v platnosti ještě podmínky původního PRV.

Tab. 26 Srovnání výše plateb na hektar v EZ dle PRV 2014–2020 a PRV 2007–2013

Užití půdy	Hospodaření/dotace (EUR/ha)	Opatření EZ		Opatření EZ navazující		2014
		přechodné období	ekologická produkce	přechodné období	ekologická produkce	
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost*	84	83	86	83	71 / 89
Orná půda	Zelenina nebo speciální byliny	536	466	537	466	564
	Jahodník	669	583	670	583	x
	Trávy na semeno	265	180	266	180	x
	Ostatní plodiny	245	180	247	180	155
	Travní porost	79	69	81	69	x
	Úhor	34	29	35	29	x
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	825	779	830	779	849
	Ovocný sad – ostatní	419	417	420	417	510
	Vinice	900	845	907	845	849
	Chmelnice	900	845	907	845	849
	Jiná trvalá kultura – s ekologicky významným prvkem krajinotvorný sad	165	165	70	67	x

* *Vyšší platba na travní porosty v roce 2014 (89 EUR/ha) byla zavedena v letech 2008 až 2014 pro ekofarmy obhospodařující veškerou plochu v EZ, tedy bez souběhu s konvencí.*

Zdroj: PRV 2007–2013 a PRV 2014–2020 pro rok 2020.

V roce 2020 bylo zažádáno o podporu EZ na plochu téměř 526 tis. ha (tj. 97 % veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2019). Zažádáno bylo o 1 425 mil. Kč, což představuje meziroční pokles o 3,2 % (tj. o 47 mil. Kč), viz Graf 10. Pokles byl způsoben více faktory: klesla výměra ploch s žádostí o dotace v EZ (o 5 268 ha), klesl směnný kurz pro přepočet EUR na Kč (o 1,2 %) a promítlo se i snížení plateb na hektar krajinotvorných sadů u navazujících 2letých závazků.

Za posledních deset let vzrostl objem dotací v opatření EZ o 23 % (o 262 mil. Kč) proti 1 163 mil. Kč v roce 2010. Toto navýšení bylo způsobeno především nárůstem ploch v ekologickém režimu (o více než 100 tis. ha). Průměrná platba na hektar dlouhodobě stagnuje okolo 2 700 Kč (2 710 Kč/ha v roce 2020).

Graf 10 Vývoj dotací v EZ (1998–2020)

Pozn.: Celková podpora představuje objem zažádaných dotací v daném roce, nikoli vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ.

Tab. 27 Srovnání zažádané výměry a finančních prostředků v opatření EZ (2016–2020)

Užití půdy/typ dotace	Zažádaná výměra (ha)					Zažádané finanční prostředky (v tis. Kč)				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Trvalý travní porost	409 085	421 086	430 091	438 085	432 983	918 558	945 038	912 059	935 874	913 397
OP – Pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	2 460	3 847	4 022	3 968	4 303	32 064	50 626	50 218	49 650	52 586
OP – Pěstování jahodníku	1	1	2	4	5	12	11	33	56	64
OP – Pěstování trav na semeno	76	204	326	572	438	420	1 224	2 011	3 333	2 357
OP – Pěstování ostatních plodin	56 849	59 576	68 453	79 055	78 989	294 176	305 913	336 211	396 153	375 589
OP – Travní porost	2 921	2 833	3 023	3 836	3 836	5 574	5 471	5 517	7 092	6 889
OP – Úhor	24	36	5	4	10	21	31	5	4	8
TK – Ovocný sad – intenzivní	1 783	1 805	1 766	1 831	1 737	37 999	38 638	35 382	36 934	34 737
TK – Ovocný sad – ostatní	1 762	1 782	1 698	1 716	1 595	20 188	20 432	18 102	18 422	16 921
TK – Vinice	814	825	872	909	878	18 782	19 026	18 931	19 915	19 028
TK – Chmelnice	5	5	6	7	7	112	112	142	144	166
TK – Jiná trvalá kultura – krajinotvorný sad	815	895	957	1 006	944	3 632	3 993	4 033	4 270	3 016
CELKEM	**476 595**	**492 895**	**511 221**	**530 993**	**525 725**	**1 331 537**	**1 390 515**	**1 382 644**	**1 471 847**	**1 424 758**

Zdroj: MZe; zpracovala ČTPEZ.

6.3 Další opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce u vybraných opatření PRV při bodovém hodnocení podaných projektů. V rámci výzev pro rok 2020 se jednalo o podporu investic v následujících třech operacích: 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců, 6.4.1 Investice do nezemědělských činností a 6.4.2 Podpora agroturistiky.

U dvou dříve zvýhodněných titulů byly body pro EZ v roce 2020 zrušeny, jednalo se o operaci 4.1.1 Investice do zemědělských podniků a 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů. U první operace bylo doplněno zvýhodnění ekofarem ve formě vyšší míry čerpání dotace o 5 % (míra podpory 55 % namísto 50 % výdajů). U druhé operace bylo ponecháno bodové zvýhodnění alespoň pro subjekty, které získaly ocenění v soutěži Česká biopotravina. Stejné zvýhodnění je uplatněno také u operace 16.4.1 Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů. S ohledem na počet oceněných subjektů se však jedná o zvýhodnění s minimálním dopadem. Podmínky výběru projektů a poskytnutí bodového zvýhodnění jsou každoročně upravovány a jsou stanoveny v tzv. „Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekt PRV 2014–2020“.

V rámci tří zvýhodněných operací byla v roce 2020 více než třetina (36,0 %) schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ, a to s požadavkem o dotaci 250,8 mil. Kč, což představuje 39,0 % všech dotací (viz Tab. 28).

Tab. 28 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2020

Operace PRV 2014–2020	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč)*	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
			(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Zahájení činnosti mladých zemědělců	170	204 000	40	23,5	48 000	23,5
Investice do nezemědělských činností	300	282 920	116	38,7	115 748	40,9
Podpora agroturistiky	61	155 541	35	57,4	87 012	55,9
Celkem	**531**	**642 461**	**191**	**36,0**	**250 760**	**39,0**

* *Požadovaná výše dotace je chápána jako výše finančních prostředků požadovaných po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). V tabulce se neptáme na skutečně vyplacené finanční prostředky, protože k jejich čerpání dochází po realizaci investice a v různých dobách.*

Zdroj: Odbor Řídící orgán PRV MZe; stav ke dni 31. 5. 2021.

Nejčastěji ekologické farmy žádaly o podporu agroturistiky (téměř 60 % z celkových podaných schválených žádostí). V absolutním vyjádření bylo nejvíce žádostí i nejvíce finančních prostředků zažádáno v rámci investic do nezemědělských činností.

Celkový rozpočet na projektová opatření PRV v roce 2020 (9., 10. a 11. kolo) byl stanoven ve výši 4 845 mil. Kč, z toho 70 % (3,4 mld. Kč) směřovalo na dvě opatření: 4.1.1 Investice do zemědělských podniků a 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů.

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací je, dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §1, §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, poskytována podpora na činnost **České technologické platformy pro ekologické zemědělství (dotační titul 10.E.c.** v rámci Podpor technologických platforem v působnosti rezortu MZe). V roce 2020 byla činnost Platformy podpořena částkou 2 000 000 Kč. Účelem dotace je podpora činnosti Platformy zaměřená na podporu funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Platforma se zaměřuje na informační a propagační činnost sloužící k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a zemědělskou a podnikatelskou praxí z oblasti ekologického zemědělství a produkce (detail činnosti platformy viz kapitola 8.4).

Od roku 2015 je v rámci opatření **10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací** poskytována dotace umožňující českým zástupcům členství a účast na jednáních hlavní mezinárodní organizace pro EZ – IFOAM Organics Europe. V roce 2020 byla za tímto účelem vyplacena dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců ve výši 143 880 Kč.

Od roku 2015 je poskytována podpora dle titulu **9.A.b.4.i) Podpora zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin**, za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány. Účelem dotace je podpora realizace odrůdových zkoušek pšenice ozimé a jarní a ječmene jarního nesladovnického v režimu ekologického zemědělství, a to do maximální výše 42 000 Kč na 1 odrůdu po předání výsledků zkoušek Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému (ÚKZÚZ). V rámci tohoto titulu byla v roce 2020 poskytnuta podpora ve výši 798 000 příjemci dotace PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců.

Dále je z národních dotací poskytována vystavovatelům **podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí (opatření 9.H.)**. Dotace se vztahuje na úhradu pronájmu výstavní plochy, registračního poplatku, jedné zpáteční letenky do veletržní destinace a na výstavbu stánku v případě, že jde o veletrh bez oficiální účasti MZe. V roce 2020 se podpora týkala zejména účasti českých vystavovatelů na největším světovém veletrhu biopotravin Biofach, a to v rámci dotačního podprogramu 9.H.a, kdy bylo vyplaceno celkem 977 100 Kč. Z důvodu pandemie COVID-19 nebyla poskytnuta žádná podpora z podprogramu 9.H.b. na jiné výstavy zaměřené na bioprodukty.

V roce 2020 byly z národních dotací čerpány finanční prostředky v souvislosti s podporou ekologického zemědělství

také **v oblasti poradenství a vzdělávání**. V rámci **dotačního programu 9.F.e. Regionální přenos informací** bylo vyplaceno PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců 1 790 532 Kč. V rámci dotačního programu **9.F.i. Odborné konzultace** byla příjemcem podpory Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a čerpala 124 000 Kč na konzultace v oblasti zemědělství a lesnictví. Podíl z této částky zaměřený pouze na ekologické zemědělství není znám.

Od roku 2017 je v rámci národních dotací poskytována podpora na činnost **Demonstračních farem – program 9.F.m**. Podporován je přenos znalostí v zemědělství cílených na udržitelné způsoby hospodaření (např. postupy a technologie snižující vodní a větrnou erozi, nadměrné utužování půdy, postupy přispívající k zadržování vody v krajině, opatření k přizpůsobení se změně klimatu a zmírnění jejich dopadů nebo integrovanou ochranu rostlin a ekologické zemědělství). Na farmách jsou celoročně pořádány kromě Dnů otevřených dveří také demonstrační akce skupinové a individuální. V roce 2020 byly v rámci 14 schválených demofarem podpořeny tři ekofarmy: VH Agroton s. r. o., JAVORNÍK – CZ s. r. o. a Ing. Lukáš Musil Olešenka v celkové částce 1 531 tis. Kč.

Od roku 2019 je podporován program **1.V. Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství** s cílem zlepšit zdravotní stav ovocných stromů a zlepšit kvalitu produkovaného ovoce. V roce 2020 byla z programu podpořena výsadba 13,2 ha s dotací v celkové výši 3 158 400 Kč.

V rámci zásad jsou podporována opatření zlepšující welfare hospodářských zvířat – program **20. Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat**. V rámci programu 20.A. zaměřeného na chov dojnic bylo v roce 2020 vyplaceno 416 807 tis. Kč celkem 886 žadatelům, z toho 3 688 tis. Kč (0,9 %) připadlo 18 žadatelům s chovem dojnic v režimu EZ. V programu 20.B. cíleném na chov drůbeže bylo podpořeno 178 chovatelů celkovou částkou 314 188 tis. Kč, žádná ekofarma nebyla v programu zapojena. Program 20.C. pro zlepšení chovu prasat využilo 217 chovatelů při celkové dotaci 348 882 tis. Kč, z toho 94 tis. Kč (0,03 %) připadlo jedné ekofarmě. V posledním programu 20.D. zaměřeném na chov krav bez tržní produkce mléka byla vyplacena podpora celkem 962 chovatelům masného skotu ve výši 71 334 tis. Kč, z toho 38 525 tis. Kč (54,0 %) čerpalo 528 žadatelům hospodařících v režimu EZ.

6.5 Podpora dalších vybraných aktivit

V rámci pravidelné podpory byly, prostřednictvím ÚZEI, poskytnuty finanční prostředky ve výši 6 836 tis. Kč pro povinné **shromažďování údajů o EZ pro Eurostat, sběr údajů o trhu biopotravin a pro sledování ekonomického stavu ekologických podniků v rámci Zemědělské účetní datové sítě (FADN)**.

Z důvodu pandemie COVID-19 byly další osvětové a vzdělávací aktivity odloženy. Roční vzdělávací plán MZe nebyl v roce 2020 uskutečněn. Tradiční **školení kontrolních organizací a státních dozorových orgánů** (ÚKZÚZ, SZPI, SVS) proběhlo online až na začátku roku 2021. Tématem byla: evidence jehňat a kůzlat v EZ, značení biopotravin, kontroly v EZ po roce 2022 a evidence mezinárodního obchodu (systém TRACES).

S ohledem na prioritní opaření Akčního plánu pro EZ pokračovala v roce 2020 osvěta veřejnosti o EZ formou národní propagační kampaně koordinované Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF). Spuštěna byla tříletá **kampaň**

na podporu biopotravin a ekologického zemědělství v hodnotě 60 mil. Kč, která plynule navázala na kampaň z období 2018–2019. Cílem kampaně je zvýšení všeobecných znalostí o biopotravinách a EZ, především znalost bio log. Zvyšování důvěry a informovanosti spotřebitelů o EZ je klíčovým faktorem dalšího rozvoje trhu s biopotravinami. V roce 2020, vzhledem k pandemii COVID-19, byla kampaň zaměřena především na PR aktivity a mediální kampaň v televizi, tisku a online prostoru. Na podzim se již uskutečnily akce a aktivity v místech prodeje a nechyběla tisková konference k Září – měsíci biopotravin a ekologického zemědělství. Na podporu bylo vyplaceno 36 577 tis. Kč.

6.6 Finanční podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství

Z národního rozpočtu je financována také činnost nevládních neziskových organizací (NNO) zaměřených na podporu rozvoje ekologického zemědělství a produkci biopotravin. V roce 2020 byla činnost NNO v sektoru EZ podpořena částkou 2 678 tis. Kč, což představuje meziroční pokles podpory o 18 % proti 3 263 tis. Kč v roce 2019. V roce 2020 byla podpořena činnost následujících organizací (viz Tab. 29).

Tab. 29 Finanční podpora NNO v sektoru EZ v letech 2019 a 2020

Název organizace	Název projektu	Výše podpory (Kč)	
		2019	2020
PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců	Propagace ekologického zemědělství v regionech	525 227	701 100
	Bioakademie	363 150	347 680
PRO-BIO LIGA pobočný spolek	Vzdělávání a osvěta o ekologickém zemědělství v ČR	761 900	652 960
Bioinstitut	Bio v regionu – Propagace regionální bioprodukce a spolupráce	229 320	333 224
Veselá Biofarma	Vzdělávání a propagace ekologického zemědělství na Veselé biofarmě ve Velkých Hostěrádkách	178 272	x
Skutečně zdravá škola	Vzdělávání o ekologickém zemědělství	479 027	379 600
Spolek Ekovín	Mezinárodní konference VINOENVI	220 732	263 574
Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů	Farmáři	461 470	x
Ekumenická akademie	Odpovědná a uvědomělá spotřeba ekologických potravin je cestou k udržitelnému rozvoji	43 850	x
Celkem		**3 262 948**	**2 678 138**

Pozn.: Do přehledu finanční podpory NNO jsou zařazeny pouze projekty cílené na EZ.

Zdroj: MZe.

7. KONTROLY A CERTIFIKACE

7.1 Základní statistika provedených kontrol v roce 2020

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, nařízením Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcími nařízeními Komise (ES) č. 889/2008 a č. 1235/2008, ve znění pozdějších předpisů. V květnu roku 2018 bylo přijato nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů. Toto nařízení však vzhledem trvajícím úpravám prováděcích aktů upřesňujících detailní pravidla vstoupí v platnost až od 1. 1. 2022.

Ministerstvo zemědělství na základě § 29 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství pověřuje kontrolou a certifikací registrovaných osob podnikajících v ekologickém zemědělství kontrolní organizace, které přímo na ekologických farmách a ve výrobnách biopotravin, ale i u obchodníků a všech dalších osob registrovaných v systému ekologického zemědělství pravidelně kontrolují dodržování příslušných právních předpisů.

Pověřenými organizacemi byly v roce 2020:

KEZ o. p. s., Chrudim, www.kez.cz

ABCERT AG, organizační složka, Jihlava, www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o., Brno, www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r. o., Praha, www.ekozemedelstvi.cz

Každý subjekt podnikající v ekologickém zemědělství je minimálně 1x ročně podroben komplexní ohlášené kontrole. Navíc přibližně 5 % registrovaných subjektů bylo kontrolováno také státní kontrolou, kterou provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ), Státní veterinární správa (SVS) a Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) na základě analýzy rizik nebo z podnětu MZe. Všechny tyto státní kontrolní orgány vykonávají kontrolu EZ pouze v souladu s rozsahem svých kompetencí daných zákony. ÚKZÚZ, SVS i SZPI se tedy v rámci své činnosti mohou na základě veřejnoprávních dohod o provádění kontrol s MZe zaměřovat na kontrolu specifických pravidel EZ daných příslušnou legislativou.

Od roku 2014 mají kontrolní organizace povinnost provádět namátkové neohlášené inspekce minimálně u 10 % klientů a u minimálně 5 % klientů odebrat vzorky bioproduktů nebo biopotravin k analýze na obsah reziduí – nepovolených látek v ekologickém zemědělství. Vyplývá to z prováděcího nařízení Komise (EU) č. 392/2013, které dále upřesňuje definici, že je takto třeba kontrolovat celý proces, nikoli jen finální biopotraviny. V roce 2020 bylo v důsledku pandemie COVID-19 vydáno nové prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/977 stanovující odchylku od nařízení (ES) č. 889/2008 a (ES) č. 1235/2008, které umožnilo snížit minimální počet namátkových kontrol na 5 % a minimální počet analyzovaných vzorků na 2 % z celkového počtu kontrolovaných subjektů. V součinnosti s tímto nařízením platí na národní úrovni „Metodický pokyn č.7/2016, kterým se stanovují specifická pravidla pro odběr, analýzu a následné vyhodnocení vzorků z ekologického zemědělství." Společně se zapojením státních kontrolních orgánů (SZPI, SVS, ÚKZÚZ) do specifických kontrol ekologické produkce v rámci svých kompetencí, a Generálního ředitelství cel v rámci kontrol pravidel pro dovoz bioproduktů ze třetích zemí dle nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, směřují tyto aktivity k lepší ucelenosti, preciznosti a důslednosti kontrolních mechanismů.

Provádění kontrol ekologických podnikatelů se řídí nad rámec povinných každoročních kontrol daných legislativou také analýzou rizik. Pravidla tvorby analýzy rizik jsou stanovena Metodickým pokynem Ministerstva zemědělství č. 8/2016. Při provádění analýzy rizik jsou zohledněny rizikové faktory jako velikost podniku, souběžné hospodaření ekologické a konvenční, spolupráce s dalšími subjekty, importy ze třetích zemí a další. Jako vysoké riziko jsou při analýze rizik vždy hodnoceny závažné nesoulady, jako je odepření vstupu inspektorovi do podniku, neposkytnutí součinnosti při kontrole, správní řízení vedené s MZe v posledních dvou letech, při němž byla udělena sankce, použití vstupů nepovolených v EZ, použití GMO a další vyjmenovaná závažná porušení ekologické legislativy.

V roce 2020 pokračovaly kontroly v nastaveném trendu z minulých let a to především ve směru k užší vzájemné spolupráci mezi všemi kontrolními subjekty podílejícími se na kontrolním systému ekologické produkce. V roce 2020 bylo celkem provedeno 7 079 kontrol u 5 764 kontrolovaných subjektů. Z toho bylo 430 kontrol namátkových neohlášených. Oproti roku 2019 tak bylo provedeno o 760 úředních kontrol méně. Na jeden registrovaný subjekt připadá cca 1,23 úřední kontroly na rok, což je oproti minulému roku mírné snížení způsobené především pandemií viru COVID-19.

SZPI provedla v roce 2020 při kontrolách ekologické produkce celkem 179 kontrolních vstupů u 120 kontrolovaných osob. Pochybení bylo zjištěno v 6 případech. Jednalo se převážně o e-shopy, které nebyly registrovány v kontrolním systému ekologické produkce. Dále šlo o neregistrovaný maloobchod a jednu soukromou osobu prodávající biopotravinu přes internet.

SVS uskutečnila za rok 2020 celkem 27 úředních kontrol u 15 schválených a 12 registrovaných subjektů. Celkem bylo při těchto kontrolách posouzeno 35 potravin živočišného původu (mléko a mléčné výrobky tvořily 45,7 %, maso 37,1 %, zbytek pak masné výrobky, syrové mléko a vejce). Při žádné kontrole nebylo zjištěno porušení legislativy. K laboratornímu vyšetření byly odebrány 3 vzorky s vyhovujícími výsledky. Nižší počet kontrol oproti roku 2019, kdy bylo provedeno 144 kontrol, souvisel s opatřeními v důsledku pandemie COVID-19.

ÚKZÚZ provedl v roce 2020 úřední kontrolu ekologického zemědělství u 162 subjektů (celkem 168 kontrol). Porušení pravidel ekologické produkce bylo zjištěno u 3 kontrolovaných subjektů. O těchto případech bylo informováno

Ministerstvo zemědělství, jakožto příslušný orgán pro ekologickou produkci. Pokud jde o povahu zjištěných porušení, jednalo se o neaktuální, resp. chybějící popis jednotky, nedostatky v záznamech o krmení ekologicky chovaných zvířat a nedostatky v označování zvířat (chybějící ušní známky). Rezidua pesticidů nepovolených v ekologické produkci byla zjištěna v 15 vzorcích z celkově odebraných 84 vzorků na orné půdě, v sadech, chmelnicích a ve vinohradech, z toho jeden vzorek (ekologické krmivo) byl vyhodnocen jako nevyhovující (překročena hodnota 0,01 mg/kg se započtením 50% nejistoty měření). Následným šetřením bylo v tomto případě zjištěno, že šlo o kontaminaci nezaviněnou kontrolovaným subjektem.

Všemi kontrolními subjekty bylo odebráno celkem 332 vzorků, z toho 2 vzorky svědčily o porušení nařízení (ES) č. 834/2007 a č. 1235/2008, což představuje 0,6 %. Je nutné ovšem zmínit, že se vždy nemusí jednat pouze o úmyslné porušení pravidel ekologické produkce, ale také o případy nezabránění kontaminace při pěstování, skladování, přepravě atp.

Ze strany příslušného orgánu, kterým je Odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe, dochází také ke kontrolám pověřených kontrolních organizací prostřednictvím tzv. auditů (supervizí). V roce 2020 bylo provedeno 53 supervizí průběhu kontroly na podnicích (29 supervizí inspektorů) a dále kontrola na ústředí každé kontrolní organizace (4 kontroly). Při auditech nebylo zjištěno závažné porušení povinností u žádné z kontrolních organizací.

Při zjištění neshody činnosti osob podnikajících v ekologickém zemědělství s pravidly stanovenými nařízením Rady (ES) č. 834/2007, nařízením Komise (ES) č. 889/2008, nařízením Komise (ES) č. 1235/2008 nebo zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, které nebyly ošetřeny povolenou výjimkou, byla uplatněna patřičná sankce (viz Tab. 30). V případě zjištění porušení evropské nebo národní legislativy o ekologické produkci zasílají kontrolní subjekty na MZe podnět na správní řízení, resp. řízení o přestupku. S účinností od 1. 7. 2017 byly zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, překlasifikovány všechny dosavadní správní delikty na přestupky a od tohoto data jsou Ministerstvem zemědělství vedena ve věci porušení předpisů pro ekologickou produkci nikoli správní řízení, ale řízení o přestupcích. Pokud se jedná o menší neshodu, je uplatňován vlastní sankční systém kontrolních subjektů. V roce 2020 kontrolní organizace odepřely vydání certifikátu subjektům podnikajícím v ekologickém zemědělství v 17 případech z důvodu vážného porušení legislativních předpisů EZ. Celkem bylo na MZe zasláno 55 podnětů na řízení o přestupku.

7.2 Nejčastější porušení pravidel ekologického zemědělství v roce 2019

Upozornění ekologickým podnikatelům či bioproducentům byla zasílána, podobně jako v předchozích letech, zejména z důvodu drobných opomenutí, která nemají vliv na integritu bioprodukce, neúplné evidence nebo nesplnění oznamovací povinnosti na kontrolní organizaci. Certifikáty vydávají kontrolní organizace a také rozhodují o odepření vydání. Většinou se jedná o situaci, kdy byl vyprodukován nebo do oběhu uveden produkt, který nesplňoval požadavky ekologického zemědělství. Pokud byl již výrobek uveden na trh, musí být stažen z trhu a odstraněno označení bio, zároveň dojde k podání podnětu k zahájení řízení o přestupku.

Vydaná rozhodnutí v řízení o přestupku jsou většinou z důvodu porušení právních předpisů při absenci výjimky k provádění zákroků na zvířatech, přivedení nepovoleného počtu konvenčních zvířat na ekofarmu při rozšiřování stáda, neověření certifikátu dodavatele, použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin, nezabránění kontaminace nepovolených přípravků na ochranu rostlin, nedoložení povinných evidencí, krmení zvířat konvenčním krmivem, použití konvenčního osiva bez předem udělené výjimky, nedodržení pravidel při dovozu bioproduktů ze třetích zemí.

Tab. 30 Přehled zjištění na kontrolách a přehled sankcí v letech 2018, 2019 a 2020

	Počty		
	2018	2019	2020
Kontroly celkem	7 480	7 839	7 079
z toho ohlášené	6 884	7 211	6 649
z toho neohlášené	596	628	430
Odepření vydání certifikátu	23	28	17
Podnět na zahájení řízení o přestupku (všechny kontrolní subjekty)	51	69	55
Počet zahájených řízení o přestupku	38	45	39
z toho počet vydaných rozhodnutí v řízení o přestupku	23	41	35
z toho počet zastavených řízení o přestupku	4	2	5
z toho počet řízení o přestupku neukončených v daném roce	7	14	6
Počet odebraných vzorků (kontrolní organizace, ÚKZÚZ, SZPI, SVS)	753	571	332

Zdroj: MZe.

8. VĚDA A VÝZKUM EZ V ČR

8.1 Financování výzkumu v ČR

Finanční zdroje určené k provádění výzkumu tvoří především státní rozpočet na výzkum, vývoj a inovace (VaVaI), jehož návrh schvaluje vláda způsobem definovaným zákonem 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů. Výše podpory je každoročně stanovena zákonem o státním rozpočtu, pro rok 2020 zákonem č. 355/2019 Sb. ze dne 4. prosince 2019 o státním rozpočtu České republiky na rok 2020. Podpora VaVaI byla stanovena v celkové výši 46 822 505 tis. Kč (z toho 36 247 693 tis. Kč ze státního rozpočtu a 10 574 812 tis. Kč z rozpočtu EU), což představuje meziroční nárůst o 11,3 %, u národních výdajů ze státního rozpočtu o 0,8 %. Prostředky ze státního rozpočtu jsou z poloviny věnovány na podporu výzkumných institucí, druhá polovina směřuje na účelový výzkum.

Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství byly v roce 2020, stejně jako v předchozích letech, podpořeny z finančních zdrojů zejména Ministerstva zemědělství (MZe) a Technologické agentury ČR (TA ČR). Dále jsou projekty s tématikou EZ podporovány také v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, zejména programu Horizont 2020 (viz Tab. 33).

Z celkového objemu financí určených na VaVaI v roce 2020 připadlo 1 011 mil. Kč na MZe (2,2 %) a 4 102 mil. Kč na TA ČR (10,3 %), největší rozpočet má dlouhodobě MŠMT 20 958 mil. Kč (44,8 %), z toho téměř třetinu představovaly prostředky EU.

Údaje o řešených i ukončených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVaI – CEP) a informace o výsledcích vzešlých ze státem podporovaných výzkumných aktivit jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVaI – RIV), vše je dostupné na webové stránce https://www.rvvi.cz/.

Přehled projektů s vazbou na ekologické zemědělství a udržitelné hospodaření je průběžně doplňován také na webové stránce ČTPEZ „Výzkum a inovace“, kde jsou k dispozici informace o jednotlivých projektech a kontakty na řešitele (https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i).

Na výzkumné projekty se zaměřením na EZ financované z prostředků MZe v roce 2020 bylo poskytnuto 23,1 mil. Kč (21,8 mil. Kč v roce 2019, 27,6 mil. Kč v roce 2018), což představuje 2,3% podíl na celkovém rozpočtu MZe pro VaV (resp. 4,7% podíl na rozpočtu MZe pro VaV bez institucionálních výdajů 20 rezortním výzkumným organizacím). Tématu EZ se věnovalo 6 projektů z celkových 146 běžících v roce 2020 v rámci Programu aplikovaného výzkumu MZe na období 2017–2025 „ZEMĚ“ (4,1% podíl).

Tab. 31 Přehled financování projektů VaV v roce 2020

Poskytovatel financí	Název výzkumného programu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků* (tis. Kč)	Podíl prostředků na projekty EZ z rozpočtu VaV poskytovatele	
				účelové výdaje	výdaje celkem
MZe[1)]	QK ZEMĚ	6	23 084	4,7 %	2,3 %
TA ČR[2)]	Programy (EPSILON, ZÉTA)	9	16 056	0,5 %	0,4 %

* *Počet projektů cílených na EZ a výše podpory ze státního rozpočtu v roce 2019.*

[1)] *V rámci MZe tvořily účelové výdaje na výzkum 490 mil. Kč (program Země NAZV), dalších 520 mil. Kč bylo poskytnuto 20 rezortním výzkumným organizacím (tzv. institucionální výdaje).*

[2)] *V rámci TA ČR tvoří účelové výdaje na výzkum 95 % rozpočtu, institucionální výdaje jsou minimální.*

Tab. 32 Přehled národních výzkumných projektů probíhajících v roce 2020 dle zaměření hlavních oborů

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpáno v roce 2020
GB – Zemědělské stroje a stavby	TA ČR	TH02030467	Vývoj a ověření zařízení pro hloubkové zapravení organické hmoty do půdy ve vinicích a sadech	2017–2020	Zemědělský výzkum, spol. s r. o.	8 475	1 953
GF – Choroby, škůdci, plevely a ochrana rostlin	MZe	QK1710200	Ekologizace systémů ochrany ovoce proti škodlivým organismům se zvláštním zřetelem na invazní druhy	2017–2021	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s. r. o.	16 932	3 652
	TA ČR	TH02011019	Využití biologického pesticidu pro ochranu plodin při skladování	2016–2020	BIOPREPARÁTY, spol. s r. o.	2 160	540
	TA ČR	TH02030620	Využití réví pro výzkum a vývoj pomocné látky pro ekologickou ochranu rostlin	2017–2020	MikroChem LKT spol. s r. o.	8 521	2 161
	MZe	QK1910046	Pěstování pšenice seté ve směsné kultuře za účelem optimalizace výživného stavu půdy, ochrany proti erozi, stabilizace výnosu a kvality produkce	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	18 836	4 023
	MZe	QK1910072	Nové možnosti environmentálně bezpečné ochrany chmele pomocí základních látek a botanických pesticidů v podmínkách ČR	2019–2023	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	15 340	3 277
40106 Agronomie, šlechtění rostlin a ochrana rostlin	MZe	QK1910296	Efektivita nových postupů regulace škodlivých činitelů v ovocnářství	2019–2023	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s. r. o.	19 568	4 131
	MZe	QK1920214	Inovace systémů pěstování brambor v ochranných pásmech vodních zdrojů s omezenými vstupy pesticidů a hnojiv vedoucí ke snížení znečištění vody a zachování konkurenceschopnosti pěstitelů brambor	2019–2021	Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod, s. r. o.	13 507	4 617
	TA ČR	TH04030258	Inovace postupů zakládání smíšených kultur vojtěšky seté za účelem zvýšení kvality půdy a výroby zdravotně bezpečné píce	2019–2022	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	8 340	2 080
	TA ČR	TJ04000490	Nové odrůdy jabloně UEB vhodné nejen pro ekologické pěstování	2020–2022	Ústav experimentální botaniky AV ČR, v. v. i.	3 860	647
21101 – Potraviny a nápoje	TA ČR	TH04030109	Výzkum a vývoj pomocných látek pro výživu a vitalitu rostlin	2019–2022	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze / Fakulta potravinářské a biochemické technologie	9 194	2 333
40401 – Zemědělská biotechnologie a biotechnologie potravin	TA ČR	TH04010014	Potraviny bez konzervantů	2019–2022	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	8 400	1 933

Hlavní obor	Poskytovatel	ID	Název projektu	Doba řešení	Název organizace – koordinačního pracoviště	Výše podpory ze státního rozpočtu (tis. Kč)	
						celkem za projekt	čerpáno v roce 2020
40101 Zemědělství	TA ČR	TH03030009	Nové, bezpečné přípravky zlepšující půdní vlastnosti a zdraví pěstovaných rostlin	2018–2021	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	6 127	1 545
	TA ČR	TJ02000193	Vývoj alternativních přípravků na ochranu a podporu obranyschopnosti chmele	2019–2021	Česká zemědělská univerzita v Praze / Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů	5 760	2 864
40104 Věda o půdě	MZe	QK1810233	Kvantifikace dopadu hospodaření na erozi, kvalitu půd a výnosy pěstovaných plodin s návrhem pěstebních technologií šetrných k životnímu prostředí	2018–2022	Mendelova univerzita v Brně / Agronomická fakulta	31 558	3 384

Zdroj: IS VaVal; zpracovala ČTPEZ.

8.2 Mezinárodní projekty

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2020 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje. Hlavním nástrojem EU pro podporu VaVaI se stal na období let 2014–2020 program Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace. Od roku 2021 jej nahradí devátý rámcový program Horizont Evropa s navrženým rozpočtem téměř 100 mld. EUR na období 2021–2027.

Tab. 33 Přehled mezinárodních rámcových projektů s tématikou EZ

ID[1)]	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
774244	**BRESOV** – Breeding for Resilient, Efficient and Sustainable Organic Vegetable production / Šlechtění pro odolnou, účinnou a udržitelnou ekologickou produkci zeleniny Cílem je zvýšit odolnost 3 nejvýznamnějších druhů zeleniny (brokolice, fazolí a rajčat) vůči biotickým a abiotickým stresům, přizpůsobit odrůdy specifickým požadavkům ekologické produkce a produkce s nízkými vstupy a zvýšit kvalitu ekologického osiva. https://bresov.eu/	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	5/2018 – 4/2022	6 989 349 / 5 962 020
771367	**ECOBREED** – Increasing the efficiency and competitiveness of organic crop breeding / Zlepšení dostupnosti odrůd a osiva vhodných pro ekologické zemědělství a zemědělství s nízkými vstupy Cílem je pro 4 plodiny (pšenici obecnou, brambory, sóju a pohanku obecnou) vyvinout: a) metody, strategie a infrastrukturu pro ekologické šlechtění, b) odrůdy se zvýšenou odolností vůči stresu, účinnějším využíváním vstupů a kvalitou a c) zdokonalené metody produkce vysoce kvalitního bio osiva. http://ecobreed.eu/	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i., PRO-BIO s. r. o., Selgen a. s.	5/2018 – 4/2023	6 263 831 / 5 759 459
774124	**SUPER-G** – Developing SUstainable PERmanent Grassland systems and policies / Návrh udržitelných systémů obhospodařování trvalých travních porostů https://www.super-g.eu/	Mendelova univerzita v Brně	6/2018 – 5/2023	9 994 997 / 9 994 997
773901	**UNISECO** – Understanding and improving the sustainability of agro-ecological farming systems in the EU / Porozumění a zlepšení udržitelnosti agroekologických zemědělských systémů v EU https://uniseco-project.eu	Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Bioinstitut, o. p. s.	5/2018 – 4/2021	4 924 771 / 4 924 771
862850	**BIOFRIUTNET** – Boosting Innovation in Organic FRUIT production through strong knowledge NETworks / Podpora inovací v produkci bio ovoce prostřednictvím silných znalostních sítí https://biofruitnet.eu/	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy, s. r. o.	11/2019 – 10/2022	1 999 302 / 1 999 302
727230	**LIVESEED** – Improve performance of organic agriculture by boosting organic seed and plant breeding efforts across Europe. Cílem je zvýšit konkurenceschopnost ekologického sektoru skrze zvýšení dostupnosti kvalitního ekologického osiva a podporu šlechtění. Snahou je harmonizovat legislativu a vyvinout databázi dostupných osiv pro celou EU, zavést nové parametry pro testování doporučených odrůd pro EZ, analyzovat nové šlechtitelské postupy, identifikovat bariéry na trhu s bio osivy, budovat kapacity a propojovat zájmové skupiny. https://www.liveseed.eu/		6/2017 – 5/2021	8 997 295 / 7 454 839

ID[1)]	Název projektu	Zapojené subjekty v ČR	Doba trvání	Celkové náklady / příspěvek EU (EUR)
773911	**OK-Net EcoFeed** – Organic Knowledge Network on Monogastric Animal Feed. Další z tematických sítí financovaných prostřednictvím Evropského inovačního partnerství (EIP-AGRI). Smyslem je pomoci zemědělcům, chovatelům a výrobcům ekologických krmiv dosáhnout cíle 100% využití bio a lokálních krmiv pro monogastry, zejména prasata, brojlery a nosnice. https://ok-net-ecofeed.eu/ Napojením na výstupy projektu **OK–Net Arable** (ID: 652654, 2015–2018) vznikla společná webová platforma podporující výměnu znalostí mezi zemědělci, poradci a vědci: https://organic-farmknowledge.org/		1/2018 – 12/2020	1 990 369 / 1 990 369
774340	**Organic-PLUS** – Pathways to phase-out contentious inputs from organic agriculture in Europe. Cílem je minimalizovat, příp. vyloučit z používání sporné vstupy v EZ. Díky tomu budou ekologické potravinové systémy lépe naplňovat IFOAM principy „ekologie“. Zvýší se kvalita ekologické produkce, dojde k dalšímu snížení dopadu na životní prostředí a posílí se důvěra spotřebitelů díky zpřesnění pravidel a předpisům. https://organic-plus.net/		5/2018 – 4/2022	4 121 527 / 4 091 526
773431	**RELACS** – Replacement of Contentious Inputs in organic farming Systems. Projekt usiluje o podporu vývoje a přijetí ekologicky bezpečných a ekonomicky životaschopných nástrojů a technologií s cílem omezit využívání externích vstupů v systémech ekologického zemědělství, konkrétně: mědi a minerálních olejů pro ochranu rostlin, recyklovaných hnojiv a konvenčních hnojiv v rostlinné výrobě, antibiotik, anthelmintik a syntetických vitaminů v živočišné výrobě. https://relacs-project.eu/		5/2018 – 4/2022	3 999 675 / 3 999 675
770747	**LIFT** – Low-Input Farming and Territories – Integrating knowledge for improving ecosystem-based farming. Cílem projektu je identifikovat potenciální výhody přijetí ekologického zemědělství v EU a pochopit, jak sociálně-ekonomické a politické faktory ovlivňují přijetí, výkonnost a udržitelnost ekologického zemědělství v různých měřítcích, od úrovně farmy až po úroveň regionu. https://www.lift-h2020.eu/		5/2018 – 4/2022	5 000 000 / 5 000 000
816172	**PPILOW** – Poultry and Pig Low-input and Organic production systems' Welfare. Projekt si klade za cíl společně vybudovat prostřednictvím přístupu více aktérů řešení pro zlepšení dobrých životních podmínek drůbeže a prasat chovaných v ekologickém zemědělství a ve venkovních zemědělských systémech s nízkými vstupy. https://www.ppilow.eu/		9/2019 – 8/2024	9 999 611 / 9 999 580

[1)] Projekty uvedené v tabulce mají buď přímou vazbu na EZ, příp. se zabývají ekosystémovými službami či veřejnými statky s nepřímou vazbou na EZ.

Zdroj: Zdroj: CORDIS https://cordis.europa.eu/projects/en; zpracovala ČTPEZ.

Přehled projektů s vazbou na EZ: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-research-ecological-approaches_en.pdf

CORE Organic je zkratka pro „Koordinaci evropského nadnárodního výzkumu pro ekologické potravinářské a zemědělské systémy“. Jde o síť evropských ministerstev a výzkumných institucí, která byla založena v roce 2004 za účelem realizace a financování nadnárodních výzkumných projektů v sektoru EZ. Síť získává finance z programu H2020, přímo z Evropské komise a podmínkou je i národní kofinancování.

Během 15 let společné spolupráce partneři ERA-NET CORE Organic (aktuálně 27 partnerů z 19 zemí) vyhlásili šest nadnárodních výzev v rámci programů CORE Organic I, CORE Organic II, CORE Organic Plus a CORE Organic Cofund za přibližně 48 milionů EUR. ČR není členem konsorcia a české výzkumné instituce tak nemohou na projektech participovat.

V rámci šesté výzvy bylo vybráno 12 z 50 podaných projektů s celkovým rozpočtem téměř 14 mil. EUR. Vybrané projekty odstartovaly na jaře 2018 a budou probíhat do roku 2021. Jsou rozděleny do čtyř tematických oblastí: Systémy rostlinné výroby, Krmiva pro zvířata, Systémy chovu hospodářských zvířat a Zpracování biopotravin. Mezi tématy 12 řešených projektů je např.: BioVine (rozmanitost rostlin ve vinici k regulaci škůdců révy vinné), Domino (inovativní způsoby obhospodařování bio sadů zajišťující zvýšení úrodnosti půdy, biologické rozmanitosti a ekonomické udržitelnosti), FreeBirds (inovace v ekologickém chovu drůbeže), GreenResilient (implementace agroekologických postupů při ekologickém pěstování plodin ve skleníku), Mix-Enable (strategie udržitelného ekologického smíšeného chovu hospodářských zvířat), Power (posílení dobrých životních podmínek a odolnosti v ekologickém chovu prasat), Pro-Org (šetrné metody zpracování potravin), ProRefine (nové metody lokální produkce vysoce kvalitního krmiva) aj. Více: https://www.coreorganic.org/

Poslední výzvu k předkládání projektů vyhlásilo konsorcium CORE Organic Cofund v lednu 2021 pod názvem „Systémy ekologického zemědělství pro zlepšení smíšené rostlinné a živočišné produkce“. Z 24 podaných projektů bylo vybráno k financování 5 projektů s celkovým rozpočtem 5 mil. EUR a předpokládaným startem řešení na podzim 2021.

V roce 2019 proběhla navíc společná výzva CORE Organic Cofund a SUSFOOD2 cílená na projekty v oblasti udržitelných a ekologických potravinových systémů s rozpočtem okolo 9,5 mil. EUR. Z podaných 60 projektů splnilo formální požadavky 43, z nich 29 postoupilo do druhého kola hodnocení a 12 projektů bylo vybráno k realizaci. Nejvíce projektů náleželo do první ze čtyř nastavených kategorií: Potravinové systémy účinně využívající zdroje, cirkulární a bezodpadové, Rozmanitost potravin od pole až na talíř, Šetrné zpracování potravin a Udržitelné a chytré obaly. Tématem projektů je např. Identifikace klíčových faktorů pro přechod na udržitelné a ekologické potravinové systémy (FOODLEVERS), Využití vedlejších produktů, výlisků z olejnatých semen a syrovátky, k fermentaci a zpracování nových potravin na míru (RERBLEND), Udržitelné systémy chovu hospodářských zvířat díky zvýšení výnosů vojtěšky (ALL--IN), Zhodnocování vedlejších produktů potravinářského průmyslu pro využití v pekárenské výrobě (PROVIDE), Udržitelná výroba inovativního šumivého vína (SPiwi) aj. Více: https://susfood-db-era.net/main/content/Joint-call-2019

TP Organics je evropská technologická platforma pro výzkum v oblasti biopotravin a ekologického zemědělství podporující vědecký výzkum a inovace v ekologických a agroekologických přístupech, které přispívají k dlouhodobě udržitelným zemědělským a potravinovým systémům. Platforma, fungující od prosince 2008, identifikuje výzkumné potřeby ekologického a agroekologického sektoru a definuje výzkumné priority, které předává tvůrcům politik v Evropě i mimo ni. Dále informuje své členy o možnostech financování výzkumu a inovací a podporuje výměnu znalostí mezi zemědělci, výzkumnými pracovníky a soukromým sektorem. Platforma každoročně pořádá Organic Innovation Days, soutěž o nejlepší inovační projekty v sektoru EZ, a spravuje tzv. Organic Innovation Arena, kde představuje inovace, které byly vyvinuty nejen v sektoru EZ, ale i v rámci širší agroekologické komunity. Dále každoročně pořádá TP Organics Science Day – vědecký den ke sdílení výzkumných priorit v rámci kongresu veletrhu Biofach. Více: https://tporganics.eu/

8.3 Operační skupiny EIP-AGRI – inovace v ekologickém zemědělství

Ve snaze lépe využívat výsledky výzkumu v praxi a zvyšovat konkurenceschopnost a udržitelnost evropského zemědělství podporuje Evropská unie v rámci Programu rozvoje venkova nový koncept spolupráce mezi výzkumem a praxí – Evropské inovační partnerství pro zemědělskou produktivitu a udržitelnost (EIP-AGRI). Principem této spolupráce je řešení konkrétního problému nebo inovativního podnětu z praxe v rámci tzv. operačních skupin. Členy skupiny jsou zástupci výzkumu i praxe, kteří společně hledají vhodná řešení na základě výsledků již realizovaných výzkumů.

Výsledky projektů jsou šířeny zejména prostřednictvím sítě EIP-AGRI, resp. Celostátní sítě pro venkov napříč EU. Tématu ekologického zemědělství (konkrétně optimalizaci výnosů na orné půdě) se navíc věnuje jedna ze zhruba 40 mezinárodních fokusních skupin EIP-AGRI. Více: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/focus-groups

V ČR proběhl výběr projektů ve dvou termínech (v roce 2016 a 2017). V prvním kole bylo z 15 přihlášených projektů schváleno 9 s celkovou dotací 62 mil. Kč, v druhém kole bylo schváleno 10 projektů ze 14 podaných s celkovou dotací 64 mil. Kč. Tématu EZ se věnovaly tři projekty: Separace lístků a stonků leguminóz – Biofarma Sasov (2017–2019), Ekologické pěstování alternativních plodin v podmínkách aridního klimatu i erozního ohrožení – VH Agroton a Rodinový způsob chovu prasat se zapouštěním kojících prasnic – opět Biofarma Sasov (2019–2020). Více: https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i/e-i-p

8.4 Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

ČTPEZ byla založena v roce 2009 v souladu s iniciativou TP Organics a iniciativou Evropské komise pro vytváření technologických platforem. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Platforma sdružuje instituce, které pokrývají oblast vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělce a zpracovatele z praxe i svazy a sdružení zabývající se osvětou ekologického zemědělství. V roce 2020 sdružovala ČTPEZ celkem 27 členů.

ČTPEZ je členem evropské platformy TP Organics a IFOAM Organics Europe. Získané informace o dění v sektoru EZ v zahraničí platforma předává prostřednictvím pravidelně vydávaného elektronického zpravodaje na svém webu www.ctpez.cz.

ČTPEZ se věnuje publikování tematických článků v odborném tisku, vydávání tiskových zpráv, přípravě a distribuci pozvánek a avíz svých členů (např. akcí demonstračních farem v EZ), spolupořádá osvětové a vzdělávací akce, vydává poradenské příručky. ČTPEZ je národním správcem databáze OrganicEprints.

8.5 Organic Eprints

Organic Eprints je otevřená mezinárodní databáze výstupů a výsledků výzkumů v oblasti ekologického zemědělství. Databáze vznikla v roce 2002 v Dánsku z iniciativy Mezinárodního centra pro výzkum ekologických potravinových systémů (ICROFS – International Centre for Research in Organic Food Systems) s cílem zkvalitnit vzájemnou komunikaci a zpřístupnit výsledky výzkumu odborné i široké veřejnosti a sdílet je. V roce 2003 se k projektu připojil FiBL (Výzkumný ústav pro EZ ve Švýcarsku), jako první mezinárodní partner databáze a garant výstupů v německém jazyce, a provoz databáze začal být podporován také německým Spolkovým programem pro ekologické zemědělství (BOEL).

V archivu Organic Eprints je možno nalézt kompletní dokumenty v elektronické podobě, bibliografické údaje, abstrakty odborných článků a další metadata. Lze zde ukládat a vyhledávat informace v rámci konkrétních výzkumů, organizací nebo projektů souvisejících s ekologickým zemědělstvím, a to zdarma. V současné době obsahuje databáze více než 28 000 záznamů, registrováno je přes 30 000 uživatelů a archív využívá okolo 200 000 návštěvníků měsíčně. Se správou databáze pomáhají tzv. národní správci fungující aktuálně v 28 zemích. Více: www.orgprints.org

9. PROPAGACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Významným nástrojem propagace ekologického zemědělství je **národní kampaň na podporu biopotravin a produktů ekologického zemědělství** koordinovaná Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) v rámci celostátní podpory kvalitních potravin a značek kvality. Propagační kampaň pro biopotraviny je schválena jako tříletá (2020–2022) s rozpočtem 60 mil. Kč, a plynule navázala na pilotní edukační kampaň z období 2018–2019. Cílem kampaně je zvýšit povědomí veřejnosti o biopotravinách a ekologickém zemědělství, především zvýšit znalost evropské a národní značky pro biopotraviny a produkty EZ. V roce 2020 vynaložil SZIF, nad rámec kampaně, dalších téměř 6 mil. Kč na mediální propagaci biopotravin v tisku a online médiích. V rámci kampaně probíhají jak aktivity zcela nové, tak se součástí stala každoroční kampaň MZe Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství.

Propagaci EZ a biopotravin se dlouhodobě věnuje několik organizací, většinou nevládních, částečně díky pravidelné podpoře ze strany MZe a dalších veřejných i soukromých zdrojů. Mezi významné propagační aktivity pravidelně podporované ze zdrojů MZe patří:

- kampaň MZe „Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství“ (od 2005), nově zastřešená národní kampaní na podporu biopotravin a produktů EZ
- soutěž „Česká biopotravina“ (od 2002)
- ocenění „Nejlepší ekofarma roku“ (od 2019) vzniklé spojením dvou původních ocenění „Nejlepší sedlák“ PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců (od 2011) a „Bartákův hrnec“ pro nejlepšího ekozemědělce (od 1992)
- provoz informačního a osvětového webu o EZ a biopotravinách www.lovime.bio včetně mapy českých biopotravin https://kde.lovime.bio/
- pražský Biojarmark – farmářský trh v Praze zaměřený výhradně na biopotraviny (od 1994–2012, obnoveno od 2017).

Řada ekofarem a bioproduktů je prezentována také v rámci celostátních propagačních akcí nezaměřených přímo na ekologickou produkci, jakými jsou například soutěž Regionální potravina, projekt MZe „Poznej svého farmáře“ nebo edukativní kampaň na podporu kvalitních potravin „Akademie kvality“.

9.1 Přehled vybraných propagačních akcí

Září – Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Tradiční informační akce v měsíci září zaměřená na osvětu spotřebitelů v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin. V roce 2020 se konal 16. ročník pod heslem „Kupujte BIO srdcem“.

Cílem kampaně je zvýšení zájmu veřejnosti o bio výrobky z domácí produkce a edukace v otázce podpory lokální ekonomiky a krátkých dodavatelských řetězců. MZe touto kampaní podporuje zejména různé akce, kterých se pravidelně zúčastňují desítky aktérů z řad nevládních organizací, ekologických zemědělců, výrobců i prodejců biopotravin a jsou hojně navštěvovány veřejností, pro kterou je Měsíc biopotravin možností seznámit se na vlastní kůži s řadou domácích bioproduktů, s principy a benefity jejich produkce, ale i získat tipy na prodejce či producenty ve svém blízkém okolí. Veškeré dění kolem kampaně se odehrává na webu a na facebookovém profilu. Více: www.mesicbiopotravin.cz

Soutěž Česká biopotravina

Soutěž „Česká biopotravina“ je pravidelně vyhlašována již od roku 2002 a pořádá ji PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. Soutěž je pořádána pod záštitou ministra zemědělství a ústředního ředitele SZPI. O prestižní titul Česká biopotravina se každoročně uchází desítky českých biopotravin. Soutěž nabízí výrobcům biopotravin jedinečnou příležitost pro zviditelnění svých výrobků jak mezi obchodníky samotnými, tak pro zpopularizování mezi širokou veřejností. Soutěž probíhá od roku 2018 v pěti kategoriích – biovíno, biopotraviny živočišného původu, biopotraviny rostlinného původu, biovýrobky pro gastronomii, pochutiny a ostatní potravinářské výrobky, a steaková biomasa. Každý rok je vyhodnocován vítěz jednotlivé kategorie a celkový vítěz soutěže. V odborné porotě zasedají zástupci SZPI, MZe, odborníci z oblasti zemědělství i potravinářství, obchodu i médií. Kontrolu správného značení zajišťuje kontrolní a certifikační organizace KEZ o. p. s.

Českou biopotravinou roku 2020 a zároveň vítězem kategorie biopotraviny živočišného původu se stalo sušené hovězí maso z Mitrovského dvora na Vysočině. Nejlepším steakovým masem byl Jehněčí hřbet z farmy Rudimov, v kategorii biopotraviny rostlinného původu zabodovala lahůdková chilli pasta od Svobodného statku na soutoku, nejlepší biopotravinou v sekci pro gastronomii, pochutiny a ostatní byla kolekce Bio bylinných čajů Květomluva od manželů Fryzelkových a nejlepším biovínem roku 2020 byl vyhlášen Ryzlink rýnský, pozdní sběr 2017 od Víno Marcinčák. Přehled všech držitelů titulu Česká biopotravina je uveden na webu: https://pro-bio.cz/ceska-biopotravina/historie/

Ekofarma roku (spojení Bartákova hrnce a Nejlepšího sedláka)

Ocenění Nejlepší ekofarma roku, které od roku 2019 uděluje PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců a Nadační fond Richarda Bartáka vzniklo spojením dosavadních dvou ocenění: Nejlepší sedlák roku a Bartákův hrnec pro nejlepší ekofarmu. V roce 2020 titul Nejlepší ekofarma roku získala Biofarma pod Hájkem v Horné Branné v Libereckém kraji.

Biofarma pod Hájkem manželů Řehořkových je krásnou ukázkou rodinné farmy, kde se spojuje chov skotu v režimu ekologického zemědělství se zpracováním a agroturistikou. Na farmě mohou zájemci nejen koupit bio hovězí maso a výrobky z místního chovu, ale také se zde skvěle najíst a zůstat přes noc. Více: https://biofarma-pod-hajkem-cz.webnode.cz/

Biojarmark

V roce 2020 proběhl 4. ročník pražského Biojarmarku – farmářského trhu zaměřeného výhradně na biopotraviny. Kromě nákupu potravin a občerstvení v biokvalitě nechybí pestrý doprovodný program v podobě živé hudby, tančírny, výstav fotografií či vaření pod širým nebem. Součástí Biojarmarku bývají besedy, v roce 2020 se stalo tématem kompostování.

Tradice pražského Biojarmarku sahá až do roku 1994, kdy proběhl první ročník, tehdy ještě v areálu ekocentra Toulcův dvůr na okraji Prahy. Po zhruba čtyřleté pauze byla tato výroční akce ekologického zemědělství v Praze obnovena a od roku 2017 ji pořádá PRO-BIO LIGA na dvoře Národního zemědělského muzea. Více: https://biojarmark.info/

Projekt MZe „Poznej svého farmáře“

V rámci 7. ročníku projektu „Poznej svého farmáře“, a v souvislosti s kampaní na podporu biopotravin a kampaní Září – měsíc biopotravin a ekologického zemědělství, byly na měsíc září naplánovány propagační akce na pěti ekologických farmách: Biofarma Pod Hájkem (Liberecký kraj), Ekostatek Vlkaneč (Středočeský kraj), Horňácká farma (Jihomoravský kraj), Miloš Kurka – Kurkovy bedýnky (Zahrada Černíkovice, Královéhradecký kraj) a Ekofarma Bošina (Královéhradecký kraj). Poslední dvě akce se z důvodu nepříznivé epidemiologické situace neuskutečnily, jsou však přesunuty na rok 2021. Cílem projektu je propojit spotřebitele s lokálními farmáři, nabídnout možnost ochutnat kvalitní výrobky přímo od zemědělců a ukázat, jakým způsobem produkty vznikají. Více: http://poznejsvehofarmare.cz/

10. ORGANIZACE A SDRUŽENÍ PŮSOBÍCÍ V SEKTORU EZ

Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je nestátní nezisková organizace, která v České republice prosazuje a podporuje zájmy ekologických zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Jeho hlavním posláním je prosazovat a aktivně podporovat ekologické zemědělství na území ČR. Jeho členy jsou ekologičtí zemědělci, zpracovatelé, výrobci a prodejci biopotravin, zemědělští poradci, spotřebitelé a přátelé ekologického zemědělství.

www.pro-bio.cz

- **Regionální centra Svazu PRO-BIO:** v rámci svazu funguje 11 regionálních center, která v místě svého působení poskytují svým členům poradenství, organizují vzdělávací akce a podporují rozvoj ekologického zemědělství.
- **PRO-BIO Liga, pobočný spolek:** pobočka Svazu PRO-BIO s celorepublikovou působností zaměřená na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností, nově vystupující pod značkou Lovíme.bio.

  www.lovime.bio
- **Bioprodejny Svazu PRO-BIO:** pobočka sdružující prodejny biopotravin v ČR, pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci.

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

ČTPEZ je sdružení významných aktérů z oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání, zemědělské a potravinářské produkce a obchodu a oborových nevládních organizací se zaměřením na ekologické zemědělství a produkci biopotravin. Cílem ČTPEZ je budovat a podporovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin a posílit konkurenceschopnost ekozemědělského sektoru v ČR ve všech jeho klíčových oblastech.

www.ctpez.cz

EKOVIN – Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s.

Občanské sdružení, které sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou a ekologickou produkcí hroznů a vína, koordinuje jejich činnost a chrání jejich zájmy. Svaz se zabývá také vzdělávací a osvětovou činností v této oblasti zemědělské produkce.

www.ekovin.cz

BioSad

Občanské sdružení pro ekologickou produkci ovoce. Jeho posláním je podpora rozvoje ekologické produkce ovoce v České republice. Cílem je usnadnění komunikace mezi výzkumem a pěstiteli a podpora efektivního uplatňování výsledků výzkumu v praxi.

www.biosad.cz

Kontrolní organizace a státní dozorové orgány

ABCERT AG, organizační složka

Pobočka německé certifikační organizace ABCert působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán ekologického zemědělství.

www.abcert.cz

Biokont CZ, s. r. o.

Česká kontrolní organizace založená v roce 2005 a pověřená kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České republice i na Slovensku.

www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r. o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný kontrolní a certifikační orgán pro ekologické zemědělství působí v České republice od roku 2013.

www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti privátní certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky.

www.kez.cz

ÚKZUZ – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Státní instituce pověřená od 1. ledna 2010 k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví a dobrých životních podmínkách zvířat. ÚKZÚZ dále vede databázi osiv a sadbových brambor pro EZ a registr prostředků na ochranu rostlin a hnojiv vhodných do EZ; vydává výjimky na použití konvenčního osiva a sadby, koordinuje ověřování odrůd v podmínkách EZ v ČR a zahájena byla i dlouhodobá pokusnická činnost v EZ.

www.ukzuz.cz

SVS – Státní veterinární správa

Státní instituce, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat a nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu. Všechny povinnosti a práva SVS jsou vyjmenovány ve veterinárním zákoně č. 166/1999 Sb. Od roku 2016 SVS vykonává na základě veřejnoprávní dohody s MZe kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem.

www.svscr.cz

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní instituce, která vykonává dozor nad dodržováním evropského a národního potravinového práva v ČR a je součástí celoevropského systému úřadů, které mají obdobné kompetence. Inspekce kontroluje především bezpečnost,

jakost a správné označování potravin, surovin pro jejich výrobu, zemědělských výrobků a tabákových výrobků. Od roku 2016, na základě veřejnoprávní dohody s MZe, vykonává kontrolu ekologické produkce v rámci svých kompetencí daných zákonem č. 110/1997 Sb. a souvisejícími předpisy. Jedná se zejména o kontroly určité části maloprodejců biopotravin, kteří jsou vyjmuti z působnosti předpisů pro ekologickou produkci a nepodléhají její kontrole.

www.szpi.gov.cz

Odbor environmentální a ekologického zemědělství MZe

Jedná se o příslušný orgán ve smyslu legislativy ekologické produkce, zejména nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcích předpisů. Odbor zajišťuje funkčnost celého kontrolního systému EZ včetně nastavení postupů při porušení pravidel (tj. dohled nad čtyřmi kontrolními organizacemi), dále zajišťuje uplatňování evropské a národní legislativy pro EZ a výrobu biopotravin, používání státního loga „biozebry“, vedení registru všech ekologických podnikatelů (zemědělců, výrobců, distributorů apod.) v ČR.

http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/

Odbytové organizace

PRODEJ-BIO s. r. o.

Společnost založená v roce 2008 organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obilovin, luštěnin, krmiv, osiv, masa) s cílem umístit českou produkci na český trh. Nadbytečná produkce je vyvážena do zemí EU.

www.prodejbio.cz

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO

Družstvo vzniklo v roce 2012 jako sdružení producentů biomléka v ČR za účelem zajištění společného odbytu biomléka a poskytování podpory členům při prodeji a uvádění zboží na trh.

http://ceskebiomleko.cz/

Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Bioinstitut, o. p. s. – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na podporu rozvoje EZ v ČR formou poskytování poradenství, vzdělávání, přenosu poznatků z výzkumu do praxe, publikační činností, osvětou a propagací sektoru mezi odbornou i laickou veřejností a komunikací potřeb sektoru na úrovni státní správy. Bioinstitut je koordinátorem České technologické platformy pro ekologické zemědělství a členem FiBL International – Mezinárodního sdružení výzkumných institucí v oblasti EZ.

www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o.

Společnost poskytující ekologicky a integrovaně hospodařícím zemědělcům a lesníkům co nejucelenější paletu prostředků a technologií biologické a biotechnické ochrany rostlin včetně informačního servisu a poradenství.

www.biocont.cz

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.

VÚRV je v ČR největším pracovištěm aplikovaného výzkumu zaměřeným na rostlinnou výrobu a příbuzné obory. Hlavním cílem výzkumu ve VÚRV je získat vědecké poznatky pro podporu trvale udržitelného rozvoje zemědělství na základě inovací systémů a technologií pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin, krmiv a surovin pro energetické a průmyslové využití. Od roku 2006 má ve vlastnictví experimentální pozemek certifikovaný pro ekologické pěstování. Kromě toho se ve VÚRV nachází genová banka, která uchovává širokou škálu genetických zdrojů rostlin. Současný výzkum je orientován především na možnosti využití genetických zdrojů minoritních plodin, ke kterým patří především pluchaté druhy pšenice (špalda, dvouzrnka, jednozrnka), pohanka a proso.

www.vurv.cz

Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

VÚŽV realizuje základní a aplikovaný výzkum v oblastech genetiky a šlechtění zvířat, reprodukce, výživy, kvality živočišných produktů, etologie, technologií chovů, managementu stád a ekonomiky výroby. Tato činnost je zaměřena nejen do sektoru majoritního konvenčního zemědělství, ale i do oblastí ekologických chovů. Od roku 2019 má ústav certifikovaná jatka pro ekologickou porážku v rámci experimentální farmy a registraci pro výrobce biopotravin.

www.vuzv.cz

Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o. Troubsko

Ústav je zaměřen na aplikovaný výzkum v oblasti zemědělství, potravinářství a biotechnologií. Zabývá se šlechtěním, množením a prodejem osiv. Nabízí poradenskou činnost a služby. Od roku 2009 má ústav certifikovanou posklizňovou linku pro čištění osiv v biokvalitě. Tato linka je stavěná na menší partie a je schopna čistit široké spektrum materiálů. V roce 2013 firma rozšířila nabídku osiv o osiva některých svých odrůd v biokvalitě.

www.vupt.cz

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

ÚZEI je expertním centrem zaměřeným na zemědělskou ekonomiku, potravinářství, zemědělské poradenství a informace. Mezi hlavní činnosti ÚZEI patří základní a aplikovaný výzkum v oboru zemědělské ekonomiky a politiky; zabezpečení komplexního odborného servisu pro MZe i další orgány státní správy; výkon funkce Kontaktního pracoviště FADN CZ a poradenského a vzdělávacího centra pro oblast zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova. V oblasti ekologického zemědělství zajišťuje sběr údajů o vývoji EZ a bioprodukci v ČR, provádí analýzu trhu biopotravin a sleduje ekonomiku ekofarem v rámci FADN.

www.uzei.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze

Univerzita má v současné době 6 fakult. Studium vedle klasických zemědělských oborů zahrnuje širokou paletu oborů z oblasti životního prostředí, ochrany krajiny, obnovitelných zdrojů i související pedagogiky. Obor Ekologické zemědělství je aktuálně možno studovat na FAPPZ v bakalářském i magisterském studiu. Ekologické a alternativní zemědělství je vyučováno i v dalších oborech FAPPZ, FŽP a FTZ jako povinný, povinně volitelný či volitelný předmět. Od roku

1992 jsou na výzkumné stanici FAPPZ v Praze – Uhříněvsi úspěšně realizovány pokusy s ekologickým pěstováním různých polních a zahradních plodin.

www.czu.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Univerzita má v současné době 8 fakult, komplexní vědecko-pedagogickou činnost v oboru zemědělství zajišťuje Zemědělská fakulta. Základy ekologického zemědělství jsou součástí bakalářských studijních oborů Agroekologie a Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině. V magisterském stupni je možné studovat přímo specializaci ekologické zemědělství v rámci oboru Agroekologie. Od roku 2010 je pro pokusnou činnost využíván ekologicky certifikovaný pozemek.

www.jcu.cz

Mendelova univerzita v Brně

Mendelova univerzita je tvořena 5 fakultami. Ačkoli nemá specializované pracoviště pro problematiku ekologického zemědělství, několik vědeckých pracovníků se tímto tématem dlouhodobě systematicky zabývá. Vyučovány jsou zde předměty Ekologické zemědělství, Ekologické systémy chovu zvířat, Ochrana v systémech ekologického zemědělství (na Agronomické fakultě), Ekologická produkce zeleniny a speciálních rostlin a Ekologické vinohradnictví a vinařství (na Zahradnické fakultě).

www.mendelu.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze je největší vzdělávací institucí svého druhu ve střední a východní Evropě. Navazuje na téměř 200letou tradici výuky technické chemie v Čechách. V rámci mezinárodních i národních projektů je na Ústavu chemie a analýzy potravin věnována intenzivní pozornost zkoumání kvality, původu (traceability) a pravosti (authenticity) ekologických surovin a produktů.

www.vscht.cz

Další organizace

Asociace místních potravinových iniciativ

Nevládní organizace podporující vznik a rozvoj místních potravinových systémů založených na šetrném zacházení s krajinou a férových vztazích mezi zemědělci a spotřebiteli (komunitou podporované zemědělství, komunitní zahrady aj.). Asociace potravinových iniciativ AMPI stojí za novým vzdělávacím programem Farmářská škola (www.farmarskaskola.cz), pomaturitním vzděláváním v ekologickém a biodynamickém zemědělství zaměřeném především na poskytnutí praxe.

www.asociaceampi.cz

Ekologický institut Veronica

Ekologický institut Veronica působící v Brně a v Hostětíně se zabývá odbornou a vzdělávací činností v ochraně přírody a šetrném spotřebitelství, poskytuje interpretaci odborných environmentálních témat. V rámci tohoto zaměření vzdělává spotřebitelskou veřejnost také v oblasti ekologického zemědělství a biopotravin. Je organizátorem brněnského biojarmarku.

www.veronica.cz

Hnutí DUHA

Jedna z největších environmentálních nevládních organizací v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a spotřebitele, věnuje se problematice místních potravin. Je provozovatelem adresáře farem, obchodů, eshopů a bioklubů zaměřených na místní zemědělskou produkci.

www.hnutiduha.cz

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost realizuje aktivity zaměřené na podporu rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji a na Hodonínsku i aktivity zaměřené na Moravské Kopanice – tamní kulturu, tradice a přírodu i šetrný cestovní ruch.

www.iskopanice.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí, existuje již od roku 1991. Přispívá prostřednictvím svých grantových programů na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem; poskytuje odborné služby, vzdělává širokou veřejnost i veřejnou správu, inspiruje Otevřenou zahradou v centru Brna a organizuje řadu informačních a propagačních kampaní.

www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

Agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělcem. Pořádá vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do modelových zemědělských podniků, včetně ekologických. Ve svých činnostech se zaměřuje zejména na téma údržby a zvyšování kvality půdy.

www.zeraagency.eu

YEARBOOK 2020

ORGANIC FARMING
IN THE CZECH REPUBLIC

MINISTRY OF AGRICULTURE
OF THE CZECH REPUBLIC

1. THE PRESENT STATE OF ORGANIC FARMING IN THE CZECH REPUBLIC

1.1 The development of organic farming

By 31. 12. 2020 there were 4,665 organic farms with a total organic acreage of 543,252 hectares, which represents a 15.3[15] (Land Parcel Identification System), see Tab. 1.

A year-on-year comparison shows stagnation in the development of organic farming (OF) in 2020. The overall OF acreage increased by a mere 0.4 % (2,259 ha), the number of organic farms even fell slightly by 0.5 %. The slowdown in OF development relates, among other things, to 5-year commitments coming to an end (2015–2019), and no further requests being accepted for inclusion in the OF system in 2020. Considering the delay in European legislation, in 2020 it was possible only for farms and acreage already included in OF to enter into the "Organic Farming" measure in the form of subsequent short-term commitments for a 2-year period.

A renewal in OF development is anticipated in 2021, with an estimated 2 % increase in acreage and the number of new farms. Considering the conversion period of the Common Agricultural Policy (CAP), it will be possible for all farms, including new applicants, to enter into the OF measure in the form of a subsequent short-term yearly commitment.

The overall development in the number of organic farms, the proportion of agricultural land under OF, and its share of total agricultural land resources since 1990 are shown in Graph 1.

The Czech Republic is one of twenty countries in the world with the greatest proportion of land under OF (8th position within Europe), and among the 15 countries with the highest proportion of organic land against total agricultural land (6th place within Europe, 4th place in the EU after Austria, Estonia and Sweden, just ahead of Italy and Latvia). Although there has been renewed growth in OF acreage in the Czech Republic since 2016, the achieved increase is among the lowest within the EU. The stagnation in OF development in CZ is also confirmed by one of the lowest proportions of land within the OF conversion period (less than 10 %).

Tab. 1 Development in agricultural acreage and number of farms under organic farming (1990–2020)

Year	Number of organic farms	Acreage of farmland under OF (ha)	Percentage of total agricultural land (%)	Year-on-year change in number of organic farms (%)	YOY change in total acreage of organic farmland (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14,982	0.35	-3.2	-5.3
2000	563	165,699	3.86	19.0	49.6
2005	829	254,982	5.98	-0.8	-3.2
2010	3,517	448,202	10.55	30.8	12.5
2015	4,115	494,661	11.74	5.9	0.1
2016	4,243	506,070	12.03	3.1	2.3
2017	4,399	520,032	12.37	3.7	2.8
2018	4,606	538,223	12.80	4.7	3.5
2019*	4,690	540,993	15.22	1.8	n.a.
2020	4,665	543,252	15.28	-0.5	0.4

* *Due to the methodology modification in 2019, the YOY change in total acreage of organic farmland is not stated.*

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

[15] The total area of agricultural land in the LPIS as at 31 December 2020 was 3,555,247 ha.

Graph 1 Development in total OF acreage, number of organic farms and share of total agricultural land (1990–2020)

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

Tab. 2 Pattern of land resources in organic farming as at 31.12.2020

Land	Acreage (ha):			YOY change 2020/19	
	conversion period	under OF system	total	(%)	(ha)
Total OF land	**35,092**	**508,160**	**543,252**	0.4	2,259
Permanent grassland	19,286	423,976	443,262	-0.2	-723
Arable land	15,170	78,531	93,701	3.5	3,171
Of which: standard arable land	*13,444*	*73,629*	*87,073*	*3.4*	*2,844*
grassland on arable land	*1,717*	*4,869*	*6,586*	*4.7*	*295*
fallow land	*9*	*33*	*42*	*325.8*	*32*
Permanent cultures	594	5,477	6,070	-3.1	-194
Of which: orchards (intensive and others)	*292*	*3,268*	*3,560*	*-4.1*	*-152*
vineyards	*124*	*847*	*971*	*1.5*	*14*
hop-fields	*0*	*12*	*12*	*11.5*	*1*
other permanent crops (landscape orchards)	*178*	*1,350*	*1,528*	*-3.6*	*-57*
Other land*	42	176	218	2.2	5

* *Other land includes: tree nursery, fast growing trees, woodland, other cultures, non-productive areas and ponds.*

Source: REP; compiled by CTPOA.

1.2 Pattern of land-use in organic farming

Permanent grassland (PG) is the long-term dominant form of land use in OF (with an area of over 443,000 ha and a share 82 % of total OF acreage in 2020), but a positive trend of increasing arable land areas is evident in recent years. At the end of 2020, arable land made up 17.2 % (93,701 ha), which is the largest share of overall organic land recorded so far in the history of OF development (see Table 4). Permanent cultures make about 1 % of OF acreage, of which 85 % of land is orchards, and 16 % is vineyards.

The structure of OF land use corresponds to the agricultural structure of the regions in which OF is developing in CZ, i.e., 90 % of OF acreage lies within less favourable highland and upland regions, and more than 40 % of protected area is managed organically.

Within the EU states, the Czech Republic has the most distinctly different structure of OF land use, and agriculture in general. CZ is among the countries with a high proportion of arable land (almost 70 % of farm acreage is arable land, permanent grassland covers a mere 28 %, and just under 2 % comprises of permanent cultures). A higher proportion of grassland under OF therefore contributes to maintaining meadows and pasture in CZ, and approaching the EU average for arable land (less than 60 %).

In the last 5 years, the acreage of PG has increased by more than 35,000 ha (i.e., in increase of almost 10 %, see Tab. 3).

Tab. 3 Development in the pattern of land resources in organic farming (2000–2020)

Land use	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Arable land	15,295	20,766	54,717	64,529	66,386	71,515	80,939	90,530	93,701
Grassland	149,705	209,956	369,057	407,448	418,255	427,717	435,287	443,985	443,262
Permanent cultures (orchards, vineyards, hop-fields)	462	820	5,939	6,839	6,149	6,205	6,164	6,265	6,070
Other land	237	23,440	18,054	15,845	15,279	14,595	15,834	214*	218
Total acreage	**165,699**	**254,982**	**447,767**	**494,661**	**506,070**	**520,032**	**538,223**	**540,993**	**543,252**

* *Due to the methodology modification in 2019, there was a significant YOY decrease in the other land use. Areas outside the LPIS, which formed the majority of this land use category, are no longer included.*

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

Tab. 4 Comparison of the pattern of land resources in organic farming in the selected years (2000–2020)

Land use	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Arable land	9.23	8.14	12.22	13.05	13.12	13.75	15.04	16.73	17.25
Grassland	90.35	82.34	82.42	82.37	82.65	82.25	80.87	82.07	81.59
Permanent cultures	0.28	0.32	1.33	1.38	1.22	1.19	1.15	1.16	1.12
Other land	1.14	9.19	4.03	3.20	3.02	2.81	2.94	0.04	0.04
Total acreage	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Source: MoA and REP (data always as at 31.12. of given year).

The most rapid growth in OF acreage in recent years has been that of arable land (of almost 30,000 ha and 45 % against an original 64,000 ha in 2015). On the other hand, after a significant increase in acreage between 2008 and 2011, and a decline in 2015 and 2016, the acreage of permanent cultures has stagnated at about 6,100 ha.

1.3 Size of establishment in organic farming

The Czech Republic is among the countries with the highest average acreage of agricultural business, in both conventional and organic farming. Within the EU, CZ is second only to Slovakia (246 ha) in the average organic farm acreage (116 ha in 2020). Estonia and Sweden have averages of over 100 ha, while the EU average is 42 ha.

In most European countries it is also the case that organic farms are bigger, often double or more than double the size of conventional farms. The average size of conventional farms in CZ is ca 75 ha, in the EU it is 20 ha.

In terms of the pattern of farm-size, the largest category of organic farms comprises of businesses with an acreage of 10–50 ha (40 % of farms; see Tab. 5). The largest proportion of organic farmland is worked on farms of 100–500 ha acreage. The proportion of this category has increased every year (38 % in 2020) and since 2010 it has taken the top position, previously dominated by the 500–1,000 ha category. At the same time, the 100–500 ha category saw the highest YOY increase in area (3,750 ha).

A comparison shows that approximately a quarter of farms (of over 100 ha acreage) work about 80 % of the entire organic acreage, i.e., 5 % of farms (over 500 ha) work about 40 % of organic acreage. Thus, it can still be stated that, in OF, large farms with mostly grassland are predominant, but each year the share of the largest farms in the area decreases.

Tab. 5 Size of organic farms in 2019 and 2020

Farm size categories according to acreage (ha)	2019				2020				YOY change 2020/19	
	Number		Acreage		Number		Acreage		Number	Acreage
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)
0 to < 5	384	8.2	881	0.2	407	8.7	898	0.2	6.0	1.9
5 to < 10	383	8.2	2,867	0.5	354	7.6	2,650	0.5	-7.6	-7.6
10 to < 50	1,930	41.2	50,815	9.4	1,867	40.0	49,968	9.2	-3.3	-1.7
50 to < 100	824	17.6	58,378	10.8	859	18.4	61,422	11.3	4.2	5.2
100 to < 500	916	19.5	202,328	37.4	927	19.9	206,077	37.9	1.2	1.9
500 to < 1,000	193	4.1	134,451	24.9	192	4.1	133,264	24.5	-0.5	-0.9
1,000 to < 2,000	56	1.2	76,435	14.1	56	1.2	76,710	14.1	0.0	0.4
2,000 +	4	0.1	14,839	2.7	3	0.1	12,263	2.3	-25.0	-17.4
Total	**4,690**	**100**	**540,993**	**100**	**4,665**	**100**	**543,252**	**100**	**-0.5**	**0.4**

Source: REP (data always as at 31.12. of given year); compiled by CTPOA.

1.4 Development of organic farming in regions of the Czech Republic

The distribution of organically-farmed land is not even in CZ (Tab 6). The largest areas of organically farmed land are situated in the highland border parts of South Bohemia, Pilsen, Moravia-Silesia, Karlovy Vary and Ústí nad Labem regions. Nearly 60 % of organic farmland is located in these five regions (see Graph 2) and two of them have the largest average size of organic farms (228 ha in Karlovy Vary Region and 157 ha in Ústí nad Labem Region).

In terms of the number of organic farms, South Bohemia Region is the long-term leader (674 organic farms), followed, much as in the previous year, by Pilsen, Moravia-Silesia and Zlín Regions (see Graph 3). Vysočina Region is also becoming relatively significant in terms of the number of farms.

Tab. 6 Number of organic farms and total OF acreage in Czech regions in 2020

Region*	Number of organic farms	Total organic acreage		of which in conversion period		Average organic farm
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)
South Bohemia	674	83,994	15.5	5,440	6.5	125
Pilsen	574	70,166	12.9	5,371	7.7	122
Moravia-Silesia	420	58,332	10.7	2,062	3.5	139
Karlovy Vary	251	57,145	10.5	2,947	5.2	228
Ústí nad Labem	304	47,607	8.8	2,449	5.1	157
Olomouc	293	41,439	7.6	2,219	5.4	141
Zlín	386	39,038	7.2	2,289	5.9	101
Liberec	279	34,693	6.4	1,205	3.5	124
Hradec Králové	250	24,659	4.5	1,940	7.9	99
Central Bohemia	353	24,279	4.5	3,681	15.2	69
South Moravia	324	23,778	4.4	2,787	11.7	73
Vysočina	370	21,477	4.0	1,591	7.4	58
Pardubice	179	16,596	3.1	1,110	6.7	93
Prague	8	48	0.0	0	0.0	6
Total	**4,665**	**543,252**	**100**	**35,092**	**6.5**	**116**

* *Regions are listed according to total organic acreage under LPIS. Farms are included in a region according to the largest acreage recorded in REP (from LPIS data). If a farm uses land in more regions, it is included in the region where it has most land.*

Source: REP (data as at 31.12.2020); compiled by CTPOA.

Tab. 7 OF land according to land use compared to total acreage in regions of CZ in 2020

Region*	Total OF acreage (ha)	Of which acreage (ha):			CZ agricultural land (ha)	Share of OF land in total acreage of given category of land use in CZ (%)			
		Arable land	Grass land	Permanent cultures		Total agricultural land	Arable land	Grass land	Permanent cultures
Karlovy Vary	57,145	6,164	50,930	34	101,378	56.4	17.4	77.6	21.3
Liberec	34,693	2,249	31,983	422	103,089	33.7	5.8	51.0	34.7
Moravia-Silesia	58,332	5,967	51,857	488	216,168	27.0	4.8	57.4	54.0
Zlín	39,038	6,374	31,792	858	149,161	26.2	6.9	58.7	33.1
Pilsen	70,166	17,886	52,053	201	328,484	21.4	8.8	42.2	29.9
Ústí nad Labem	47,607	3,706	43,211	674	223,468	21.3	2.4	66.8	12.8
South Bohemia	83,994	8,505	75,271	202	428,136	19.6	3.4	42.2	18.4
Olomouc	41,439	3,920	37,280	221	244,129	17.0	2.2	58.2	10.5
Hradec Králové	24,659	2,819	21,580	258	236,089	10.4	1.7	31.6	12.7
Pardubice	16,596	2,810	13,679	98	232,898	7.1	1.6	24.4	18.1
South Moravia	23,778	16,687	5,246	1,841	363,807	6.5	5.2	22.5	10.2
Vysočina	21,477	8,712	12,616	145	360,501	6.0	3.2	15.2	57.8
Central Bohemia	24,279	7,878	15,753	619	557,406	4.4	1.6	21.9	11.3
Prague	48	25	12	11	10,534	0.5	0.3	2.2	25.6
Total	**543,252**	**93,701**	**443,262**	**6,070**	**3,555,247**	**15.3**	**3.8**	**44.0**	**15.0**

* *Regions are listed according to share of total OF land in total agricultural land in CZ according to LPIS.*

Source: REP (data as at 31.12.2020), LPIS data (MoA); compiled by CTPOA.

The regions fall into a different order if we list them according to the share of total OF land in total agricultural land in CZ. In 2020 the national average (i.e. 15.3 %) was exceeded again in eight regions, while Karlovy Vary Region was well above it with 56 %. As in previous years this was followed by the Liberec, Moravia-Silesia, Zlín, Pilsen and Ústí nad Labem Regions with a share of more than 20%. In production areas the OF share has remained low, from 4 to 7 %.

Organic farmers in the Czech Republic in 2020 managed over 44 % of permanent grassland, 3.8 % of arable land and around 15 % of permanent crops (nearly 26 % of orchards, 6 % of vines and 0.2 % of hop-fields, respectively).

Graph 2 Share of regions in total OF acreage in 2020

Source: REP (data as at 31.12.2020); compiled by CTPOA.

Graph 3 Share of regions in total number of organic farms in 2020

Source: REP (data as at 31.12.2020); compiled by CTPOA.

1.5 Number of registered businesses in organic farming

At the end of 2020 there were 5,807 businesses involved in organic farming. The slight year-on-year decrease by 11 businesses was mainly due to the falling number of organic farmers as a result of 5-year commitments coming to an end, and the restricted entry of new applicants to the OF measure within the RDP. Another factor was also the slowing growth in the number of registered organic product producers and traders. The new conditions of support for OF from the year 2023 will have a significant influence on further OF development.

A total of 4,665 farms were registered as organic, of which 372 (8 %) were registered at the same time as organic food producers and 143 organic farms were registered at the same time for the distribution of organic food. The total number of organic farmers decreased by 0.5 % year-on-year, which is the third decline in the entire history of OF development in the Czech Republic (the decline occurred in 2005 and 2014).

At the end of 2020, a total of 865 businesses were registered as producers of organic foods, 99 subjects were newly registered and 59 on the contrary, its activity ceased. This is a 5 % year-on-year increase, which, however, shows a slowdown compared to previous years.

As in previous years, the most common activities in 2020 included processing and preserving meats and meat products, processing and preserving fruit and vegetables and milk processing, as well as wine-making. Of a total 865 registered organic food producers, 282 were also registered in the "organic farm" category, processing their products on site.

Tab. 8 The number of registered businesses in OF as at 31.12.2019 and 2020

Type of organic business	Number of businesses		YOY change 2020/19	
	2019	2020	(abs.)	(%)
Organic farmer	4,690	4,665	-25	-0.5
Producer of organic foods	825	865	40	4.8
Distributor of organic products and organic foods	1,020	1,049	29	2.8
Feed producer	63	71	8	12.7
Seed producer	69	76	7	10.1
Organic beekeeper	10	9	-1	-10.0
of which:				
Importer of organic foods from 3rd countries	311	324	13	4.2
Exporter of organic foods to 3rd countries	163	159	-4	-2.5
Farm processor	270	282	12	4.4

Source: REP; compiled by CTPOA.

In other words, roughly a third of producers are on-farm processors. The increase in the number of farm processors is slightly lower than that of organic food processors overall, and currently only about 6 % of organic farms actually process organic products on site.

The number of distributors increased to 1,049 businesses which represents a YOY increase of 3 % and a significant slowdown in growth compared to the previous development. The number of businesses importing from and exporting to so-called third countries has also slowed down significantly. On the organic food market, there are also a great number of businesses involved in retail sale (i.e. retail chains, health-food shops etc.) who, according to the Law on Organic Farming, no longer have to be registered as of 2006.

2. PATTERN OF PRODUCTION ON ORGANIC FARMS

Data on production on organic farms has been collected by IAEI in cooperation with inspection bodies since 2007, under the authority of the MoA. Detailed data is collected throughout the year; it therefore differs from the basic data presenting the situation in organic farming as at 31.12.2020.

2.1 Plant production

As in previous years, the main crops on arable land were cereals (43 %) and fodder (45 %). **Cereal acreage** saw a slight year-on-year decrease (by 1,090 ha), although the proportion of cereals in OF increased by almost 4,000 ha. As a result, the production of organic cereals increased by more than 10,000 tonnes (by 12 %) to 98,569 tonnes. Wheat and oats remained the most commonly grown cereals, collectively representing 54 % of overall cereal acreage in OF. Other significant cereals, taking up more than 10 % of acreage, included triticale, barley, and now also spelt wheat.

Of the total quantity of cereals produced, 75 % was sold, of which almost 80 % was sold in organic quality. A quarter of cereals produced remained on farms as feedstuffs and seed. Two thirds of cereal sales went to the domestic market, and 33 % went to export, which shows a steady decline in exports (down from 43 % in 2015).

Fodder crops increased for the third year (by 13 % and 4,955 ha). In organic fodder, perennial species distinctly prevail (87 %), unlike conventional fodder dominated by annual species (60 %), especially maize for silage. Overall, the acreage of fodder crops on arable land within OF is twice as high as on conventional land, and the share of perennial fodder is up to five times higher.

The acreage of **legumes** is also increasing (by 7 % and 280 ha), in the last five years legumes acreage has almost doubled. The dominant leguminous species were peas (53 %) and field peas (17 %). Legumes are an essential element in crop rotation in terms of maintaining the quality of arable land, as well as providing a source of protein for livestock. The opposite is the case in conventional farming, where legumes have almost disappeared. Instead, protein feedstuffs are imported from abroad (especially soya) and crop rotation is replaced by the use of industrial fertilizers.

The acreage of industrial crops declined year-on-year by 5 % (225 ha), the main influence being a 164 ha decline in the acreage of other technical crops. The acreage of oil seed crops fell slightly (by 25 ha), although the proportion of fully organic acreage of oil seed crops increased by 772 ha, and production rose by 60 % (1,051 tonnes). The increase in production was noted in all categories of oil seed crops, but especially in sunflower, mustard and rape seed. The acreage of medicinal, aromatic and spice plants (MASP) fell by just under 2 % (36 ha), but production increased by almost 15 % due to increased acreage under organic management.

The level of vegetable-growing and rootcrop-growing remains permanently low (0.4 % of arable land). Permanent grassland acreage (meadows and pasture areas) remained almost the same, increased only slightly by 1 % and 1,355 ha. The acreage of permanent cultures increased by 1 % (6,286 ha), consists mainly of orchards (71 %). Apple and plum trees are the main cultivated fruit trees. Vineyards represent 17 % of permanent culture and their acreage increased by 20 % (190 ha). Acreage of hop fields remains negligible. Roughly 10 % of permanent culture acreage falls within the category of "other permanent cultures". This predominantly consists of landscape-forming orchards where the primary aim is not production.

In terms of yield per hectare, we can summarize that in 2020 yield in organic cereals ranged between 40–70 % of conventional yield, yield in legumes was about 71 %, yield in potatoes and oil crops around 50 % and fodder crops decreased to 37 % of conventional yield. Comparing production of vegetables is very difficult due to the diversity of species.

Overall production on organically farmed land in 2020 was 98,566 tonnes of cereals, 6,041 tonnes of pulses, 5,114 tonnes of root crops, 2,799 tonnes of oil crops, 821 tonnes of AMC crops and 1,109 tonnes of vegetables. Permanent cultures produced 3,480 tonnes of apples, 890 tonnes of plums, 503 tonnes of pears, 330 tonnes of cherries, about 300 tonnes apricots, and 3,564 tonnes of grapes, see Tab. 9.

Tab. 9 Pattern, production and crop yield on organic farms in 2020

Crop	Number of organic farms*	In conversion period	Under OF system	Total	Organic production	Organic yield
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Arable land total	**1,968**	**17,579.41**	**74,967.67**	**92,547.08**	**241,912.72**	**3.23**
Grain cereals (including seed) – total	836	5,940.84	33,877.50	39,818.34	98,568.85	2.91
Of which: Common wheat	396	2,271.37	10,502.65	12,774.02	31,657.06	3.01
Spelt wheat	118	353.29	4,830.97	5,184.26	14,474.15	3.00
Rye	154	465.64	2,347.31	2,812.95	6,611.31	2.82
Barley	226	750.51	3,109.62	3,860.13	8,596.11	2.76
Oats	407	1,125.11	7,585.73	8,710.84	20,794.91	2.74
Triticale	211	544.43	3,410.27	3,954.70	10,728.42	3.15
Grain legumes – total	137	954.13	3,441.10	4,395.23	6,041.35	1.76
Root crops – total	248	40.40	335.77	376.17	5,114.22	15.23
Industrial crops – total	195	998.60	3,491.32	4,489.92	3,677.40	1.05
Oilseeds	95	328.47	2,080.12	2,408.59	2,798.54	1.35
Aromatic, medicinal and culinary plants	97	649.97	1,274.81	1,924.78	821.46	0.64
Fresh vegetables incl. melons and strawberries	118	35.90	243.62	279.52	1,109.34	4.55
Fodder on arable land – total (volume in hay)	1,590	9,112.01	32,568.27	41,680.28	126,750.71	3.89
Other crops on arable land	48	224.55	772.74	997.29	481.16	0.62
Fallow land (part of crop rotation)	59	272.98	237.32	510.30	166.59	n.a.
Grassland – total (fodder in hay)	**3,909**	**19,649.67**	**422,749.73**	**442,399.40**	**1,280,367.04**	**3.03**
Permanent cultures – total	**832**	**776.32**	**5,509.59**	**6,285.91**	**9,549.06**	**1.77**
Fruit orchards	592	410.30	4,064.17	4,474.47	5,955.70	1.49
Vineyards	93	313.83	854.03	1,167.86	3,564.11	4.17
Hop-fields	4	1.35	10.41	11.76	9.10	0.87
Other permanent cultures	204	50.84	580.98	631.82	20.15	0.04

* *Number of organic farms growing a given crop on organic land.*

Source: IAEI Statistical survey on organic farms 2020.

2.2 Livestock production

In 2020, organic farms kept over 420,000 animals. This number includes only so-called organic animals which have gone through the conversion period and are now kept under organic conditions. Compared to the previous year, there was a slight year-on-year decrease in the number of animals kept (by 1.6 %). As in previous years, cattle breeding dominated (almost 269,000 animals and 64 % share of the total number of animals), followed by sheep breeding with 19 % share (see Tab 10).

A YOY comparison shows again a slight increase of 2.3 % in the number of cattle kept organically. An increase was recorded mainly in the categories of other cattle (9.2 %) and non-dairy cows (2.6 %). The number of dairy cows in organic farming has stagnated since 2012. Their number, as a share of total organic cattle, represented 2.7 %, which is way behind the national conventional proportion, where milkers make up 25.6 % of total cattle kept in CZ.

The decline in organic sheep breeding, which began in 2016, continued in 2020, with a YOY decrease of 8.8 % (7,747 head). There was a similar decline in the number of **goats** (by 6.5 %, 615 head), despite an increase in the number of organic farms keeping goats.

A decline was also noted, for the second year, in organic **pigs** (by 19 %, 514 head). The main reason for this was an almost 25 % decline in fattening pigs. The number of sows fell by 4.3 %.

After several years of growth, 2020 also saw a decline in **poultry** breeding (by 7.6 %, 4,095 birds). The greatest share of this YOY decrease was an almost 20 % reduction in the number of laying birds due to reconstruction of facilities at a major egg-producing company.

In a comparison of the proportion of the main livestock categories in OF compared with overall livestock figures in CZ, it is apparent that the highest proportion is that of sheep (39.3 %) and goats (30.6 %), followed by horses with a 26.1 % organic share in overall breeding. Organic breeding of cattle makes up 19.1 % of overall cattle breeding, while the proportion of organic dairy cows represents only 2 % of the overall number. The proportions of organically kept pigs and poultry are negligible, with a long-term average of around 0.2 %. The proportion of beef cattle within OF is significant in CZ, with the number of organic non-dairy cows representing more than half of all non-dairy cows in CZ (54.4 %).

Tab. 10 Number of animals on organic farms in 2019 and 2020

Animal category	Number of organic farms	Number of organically bred animals*		YOY change in the number of organically bred animals 2020/19 (%)
	2020	2019	2020	
Horses	1,061	9,727	9,923	2.0
Cattle	2,907	262,910	268,831	2.3
Of which: dairy cows	*155*	*7,247*	*7,292*	*0.6*
suckler cows	*2,681*	*119,801*	*122,886*	*2.6*
Sheep	1,045	87,863	80,116	-8.8
Goats	363	9,452	8,837	-6.5
Pigs	36	2,707	2,193	-19.0
Poultry	54	54,174	50,079	-7.6
Of which: broilers	*9*	*30,550*	*29,912*	*-2.1*
laying hens	*45*	*21,864*	*17,551*	*-19.7*

** The total number of organically bred livestock includes all so-called organic animals on organic farms after conversion period.*
Note: Based on the methodology modification (Eurostat), bison and buffalo were included in the category Cattle; likewise, ponies and donkeys are now part of the category Horses (Equidae).

Source: IAEI Statistical survey 2019 and 2020.

Organic meat production showed a 4.2 % increase compared to 2019, to 8,197 tonnes. The greatest share is represented by beef, whose production increased again by almost 5 % and as in previous years represents 90 % of total organic meat production.

There was also an increase in production of **goat's meat** (+6.5 %) and **pork** (+4.5 %). However, the proportion of meat produced from these two livestock animals is insignificant in comparison with beef. On the other hand, production of **mutton/lamb** fell again for the fifth year (-4.7 % YOY). The proportion of mutton/lamb in overall organic meat production reached almost 5 %, making it the second most common type of meat produced in organic quality. After significant growth in the years 2018 and 2019, there was a slight fall (-3 %) in the production of **poultry**, which holds a 2.3 % share of total organic meat production.

Besides meat production, the sale of live **stocker animals** (cattle and sheep) was monitored. The number of stockers sold in 2020 was almost the same as in the previous year. More than 64,000 calves and 11,000 lambs were sold. A long-term comparison shows that, compared with the year 2011, the number of stocker lambs sold has tended to stagnate, while the number of stocker calves sold has almost doubled.

According to IAEI data, the most successful organic certified meat is poultry (94 %) and pork (91 %). Organic beef also holds a long-term high proportion of sales of organic quality (41 %). On the other hand, the least meat of organic quality is sold in the categories of mutton/lamb and goat's meat (9 % and 7 % resp.). Stocker animals are also sold without organic certification (83 % calves and 95 % lambs). The majority of meat produced is sold on the Czech market. Roughly 25 % of beef is exported, along with almost 20 % of mutton/lamb and almost 20 % of stocker calves and lambs.

Tab. 11 Livestock production on organic farms in 2019 and 2020

Livestock products	Unit	Number of organic farms	Production from organically bred animals		YOY change 2020/19 (%)
		2020	2019	2020	
Meat					
Beef	1,000 kg	2,009	7,095.18	7,441.16	4.9
Mutton	1,000 kg	663	397.73	378.98	-4.7
Goat's meat	1,000 kg	143	24.49	26.08	6.5
Pork	1,000 kg	33	152.71	159.52	4.5
Poultry	1,000 kg	23	196.80	190.83	-3.0
Live animals – sale for fattening or breeding					
Calves	head	1,918	64,129	64,532	0.6
Lambs	head	315	11,431	11,402	-0.3
Milk production					
Raw milk – cow's	1,000 l	110	33,459.05	32,034.69	-4.3
– sheep's	1,000 l	7	10.13	11.49	13.4
– goat's	1,000 l	37	109.02	120.73	10.7
Cheese – cow's	1,000 kg	31	56.56	62.26	10.1
– sheep's	1,000 kg	9	17.71	18.26	3.1
– goat's	1,000 kg	25	41.37	44.27	7.0
Other milk production					
Acidified milk products	1,000 kg	30	103.53	110.72	6.9
Curd	1,000 kg	34	34.45	35.93	4.3
Butter	1,000 kg	12	3.37	3.38	0.1
Cream	1,000 l	7	5.63	3.62	-35.8
Eggs for consumption	1,000 kg	41	291.05	231.58	-20.4
Honey	1,000 kg	4	12.20	3.35	-72.5

Source: IAEI Statistical survey 2019 and 2020.

In 2020, the overall planned production of cow's milk was 35,300,277 litres, along with 207,790 litres of sheep's milk and 910,950 litres of goat's milk. Production of sheep's milk has fallen by almost 20 % since 2016, while production of goat's milk has risen by almost 20 %. After increasing to almost 36.5 mil. litres in 2018, production of cow's milk suffered a 3.5 % decline YOY. Organic cow's milk is sold primarily on the domestic market (95 %), representing a return to figures from 2012 and 2013 after a 4-year period of exporting a significant proportion to Germany (up to 41 % in 2016). The majority of cow's milk is sold with organic certification.

Organic egg production is still negligible when compared to conventional production. All organic eggs were (as usual) sold in CZ and the share of eggs actually sold as organic has again reached a high level (96 %).

3. ORGANIC FOOD TRADE

In 2019 the total turnover in organic foods achieved by Czech companies was approximately 8.3 billion CZK, of which Czech consumers spent about 5.3 billion CZK on organic foods. This represents a year-on-year increase of 19 %. Export of organic foods increased to ca 3.0 billion CZK. The average annual per-capita expenditure on organic foods increased to 492 CZK and the organic food share of overall food and drink consumption reached 1.5 % (see Tab. 12). The organic market has more than doubled in the last five years and similarly dynamic growth is expected in the coming years. *(Just for comparison, the EU average per-capita expenditure was 84 euros and 4 % share of overall food and drink consumption.)*

The long-term main commercial category of organic foods is "Other processed foods" (43 % share / 2,269 mil. CZK). The category of "Fruit and vegetables" was in second place (17 % / 906 mil. CZK), followed by "Milk and dairy produce" (16 % / 817 mil. CZK).

In a more detailed breakdown of the "Other processed foods" category, the largest sub-category is that of "Coffee and tea", with a turnover of 526 mil. CZK, followed by "Ready-made foods" (inc. baby/children's foods), "Dietary supplements", "Cocoa, chocolate and confectionary", and "Culinary plants and aromatic extracts". A turnover of 721 mil. CZK remains unattributed within "Other processed foods". From this, more detailed analysis, it is evident that the most commonly purchased organic foods are "Fruit and vegetables", followed by "Milk and dairy produce".

Czech consumers buy most of their organic foods in supermarket chains (35 %; i.e. 1.8 billion CZK in 2019). In second place are shops selling health foods and organic foods (16 %, i.e. 851 mil. CZK), and in third place are e-shops (15 %, i.e. 801 mil. CZK) just ahead of drug stores/pharmacies (797 mil. CZK).

In 2019, however, 1/4 of internet sales were attributed to farms and producers for their own products, so a turnover of 200 mil. CZK was shifted to the category of direct sales. It is estimated that organic food sales via direct sale reached 502 mil. CZK / 9.6 %, and turnover of other e-shops was 604 mil. CZK / 11.4 %. Sales of organic foods via catering rose steadily (by 100 mil. CZK YOY).

Tab. 12 Development in the Czech organic food market (2007–2019)

Indicator	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Total organic food turnover of Czech businesses incl. export (billion CZK)	1.39	1.98	2.24	2.72	3.73	4.19	5.70	7.02	8.26
Export (bn. CZK)	0.10	0.37	0.57	0.77	1.48	1.64	2.37	2.59	3.00
Organic food consumption in CZ (bn. CZK)	1.29	1.61	1.67	1.95	2.25	2.55	3.33	4.43	5.26
YOY change in organic food turnover (%)	70	-10	4.6	9.5	11.4	13.5	30.5	33.0	18.7
Share of total food and drink consumption (%)*	0.55	0.65	0.65	0.71	0.81	0.90	1.05	1.31	1.52
Consumption per person per year (CZK)	126	154	158	185	213	241	314	416	492
Share of import in organic food turnover (%)	62	n. d.	60	57	62	60	57	60	57
Share of supermarket chains in organic food turnover (%)	68	68	64	64	61	62	58	51	50

* *Based on the publication of CSO data on annual food expenditures, the share of organic food in total food and beverage consumption in 2017 and 2018 has been retroactively updated.*

Source: IAEI Statistical survey.

4. SUPPORT FOR ORGANIC FARMING AND ORGANIC FOOD PRODUCTION

4.1 Development of state support for organic farming

The first financial support for the establishment of organic farms was released as early as 1990–1992. However, the first comprehensive subsidy programme came in the support introduced in 1998, which was provided until 2003 on the basis of a government regulation specifying programmes to support non-productive functions of agriculture.

Since 2004, OF has been among the supported titles within agro-environmental measures, thus ensuring financial support for organic farmers even after the Czech Republic's entry into the EU. Conditions for financial support are governed, within member states, by a so-called program document, which is always valid for a period of seven years. In the case of CZ, these have been the Horizontal Rural Development Plan (2004–2006), the Rural Development Programme RDP (2007–2013), and the currently valid RDP (2014–2020). Within the existing RDP, OF is supported, as of 2015[16], by an independent organic farming measure (separately from Agro-environmental-climatic measures).

Furthermore, organic farmers (since 2004) and now also organic food processors (since 2007) are given a points advantage in other selected measures within the RDP. Thus, OF-registered subjects often have a better chance of gaining approval and financial support for their projects.

Since 2004 OF development has also been supported via the Action Plan for OF development (AP). The third AP is currently being implemented for the development of organic agriculture in the 2016–2020 period, which was approved by the government in November 2015. A new Action plan for the period 2021–2027 is already under preparation.

4.2 Acreage-based subsidies

In 2020, registered organic farmers were able to obtain subsidies from the OF measure within the RDP (2014–2020). Due to the approaching conclusion of this programme period, in 2020 no new applications were accepted for a 5-year commitment (according to Govt. Reg. No. 76/2015 Coll.). A new subsidy programme was prepared, giving the option to enter a subsequent short-term 2-year OF measure commitment according to Govt. Reg. No. 331/2019 Coll. However, the option to enter this commitment was only open to organic farmers already included in the OF measure, and only in the case of land which, in its greater part, had been registered in the commitment on, or before, 31.12.2019. In other words, access to the commitment was not possible for completely new applicants (farms) or for new land. In 2021, it will be possible to enter a subsequent commitment for one year, and the condition of previous entry into the OF measure will be cancelled.

Within the OF measure, organic farmers obtain a compensation for economic loss incurred due to the organic farming system. The payments are provided per hectare of organic land, and differentiate according to land-use (i.e. crops grown on the land). Since 2015, slightly higher payments for areas in the conversion period have been proposed, and there have also been partial adjustments in the offer of titles and in the conditions for fulfilling the commitments.

The range of titles was increased with the inclusion of landscape-forming orchards in the "Permanent Cultures" category, an independent title for vineyards and hop-fields, and with the inclusion of grass grown for seed, weeding by temporary grassing, and temporary fallow land in the arable land category. On the other hand, the introduction of conditions for support only for enclosed organic farms with no combined plant production meant the cancellation of the title giving a lower level of support for grassland on organic farms with combined production. Since 2016, support for strawberry growing has also been added. In 2018, there was a revision and slight reduction in a number of payments for "other orchards" due to the cancelation of the condition to leave 5–15 % of the area of these orchards without mechanical maintenance. In 2020, there is a slight increase in the transitional payments for organic farming for reduced commitments.

The level of payment is fixed in EUR for the whole period 2014–2020 (effectively 2015–2020) see Tab. 13 and the actual amount in CZK change from year to year according to the current exchange rate. In 2020, the exchange rate was 25.408 CZK/EUR. The detailed conditions for the provision of subsidies to OF in a given period are dealt with in the wording of Government Regulation No. 76/2015 Coll. on implementing the OF measure and No. 331/2019 Coll. on implementation of a follow-up OF measure as amended.

In 2020, organic farmers applied for 1,425 million CZK for nearly 526,000 ha of organic land, which represents a year-on-year decrease of 3.2 % (i.e., 47 million CZK), see Graph 4.

The decrease was the result of several factors: a decline in the acreage for which subsidies were requested (-5,268 ha), a fall in the EUR:CZK exchange rate (-1.2 %) and a reduced rate of payment per hectare of landscape-forming orchards within the subsequent 2-year commitments.

In the past ten years, the level of subsidies within the OF measure has risen by 23 % (+262 mil. CZK) from 1,163 mil. CZK in 2010. This rise was largely due to an increase in acreage under organic management (by more than 100,000 ha). In the long term, the average payment per hectare has stagnated at around 2,700 CZK (2,710 CZK/ha in 2020).

[16] Due to the delay in approval of the European Parliament and Council Regulation No. 1305/2013, which determined the conditions of the RDP (2014–2020), the RDP was only restarted in 2015. The year 2014 was a transitional year when the conditions of the original RDP remained valid.

Tab. 13 Comparison of per-hectare payments in organic farming according to RDP 2014–2020 and RDP 2007–2013

Land use	Subsidies for	OF measure		OF measure (follow-up)		2014
		conversion period	under OF system	conversion period	under OF system	
Permanent grassland	Permanent grassland*	84	83	86	83	71 / 89
Arable land	Growing vegetables or special herbs	536	466	537	466	564
	Growing strawberries	669	583	670	583	x
	Growing grass for seed	265	180	266	180	x
	Growing other crops	245	180	247	180	155
	Grassland on arable land	79	69	81	69	x
	Fallow land	34	29	35	29	x
Permanent crops	Orchards – intensive	825	779	830	779	849
	Orchards – others	419	417	420	417	510
	Vineyards	900	845	907	845	849
	Hop-fields	900	845	907	845	849
	Other permanent crops – landscape orchards	165	165	70	67	x

* *The higher per-hectare payment for permanent grassland (89 EUR/ha) applied in 2014 had been established since 2008 for organic farms managing all areas in organic farming. i.e. without parallel conventional areas.*

Source: RDP 2007–2013 and RDP 2014–2020.

Graph 4 Development of subsidies in OF (1998–2020)

Note: Total support represents the amount of grants applied for in a given year, not grants paid out, which are always paid out during the following year.

Source: MoA; compiled by CTPOA.

4.3 Further RDP measures

It was proposed to retain the points advantage system for OF-registered subjects within the new RDP (2014–2020). In 2020, within the so-called Application Round, points advantages for OF were provided for the following 3 operations: 6.1.1 Setting up young farmers, 6.4.1 Investment in non-agricultural activities in rural areas and 6.4.2 Agri-tourism support.

Within these operations, a more than a third (36.0 %) of approved applications in 2020 were made by subjects engaged in OF, with a total subsidy request to the sum of 251 mil. CZK, which represents a 39.0 % of all subsidies. In terms of the proportion of approved applications from subjects gaining a points advantage for OF in the total number of approved applications, in 2020 the greatest interest was in the operations "Agri-tourism support" (60% share).

Within the M16 Cooperation measures, the activities of the so-called Operational Groups were supported in CZ. The aim of these groups was to achieve a more effective link between research and practice, and is based on the concept of European Innovation Partners for Agricultural productivity and sustainability (EIP-AGRI). In CZ the selection of projects was carried out in two rounds, in the autumn of 2016 and 2017. Of 19 approved projects with an overall budget of around 120 mil. CZK, three projects focus on innovation in organic farming: Separation of leaves and stalks in legume crops, Organic growing of alternative crops in conditions of arid climate and erosion threat, and a Family approach to pig-breeding with mating of suckling sows. Read more at the research website: https://www.ctpez.cz/cz/v-a-i/e-i-p.

4.4 National subsidies

Within national subsidies (i.e. Principles), under measure 10.E "Support of technology platforms within the field of MoA activity", support is provided for the Czech Technology Platform for Organic Agriculture (CTPOA). In 2020 the Platform's activities were supported to the sum of 2 mil. CZK. Through measure 10.D. "Support for European NGO Integration" a grant is provided to enable Czech representatives to become members and regularly attend meetings of IFOAM Organics Europe, the main international NGO for organic agriculture. In 2020, the PRO-BIO Association was awarded a grant of 143,880 CZK. Under title 9.A.b.4.i., support was again given in 2020, to the sum of 798,000 CZK, for species tests to be carried out on chosen field crops in the OF regime. Under measure 9.H support for participation in international fairs is provided, in 2020 the aid covered participation in Biofach, the world's largest organic food trade fair, to the sum of 977,100 CZK. Under measure 9.F.e "Regional transfer of information" the PRO-BIO Association received a grant of 1,790,532 CZK for providing OF advice.

Since 2017, financial support for the activities of Demonstration farms - programme 9.F.m. has been provided. Three organic farms, from a total of 14 approved demonstration farms, were supported to the sum of 1,531,000 CZK. As of 2019, in programme I.V., support is provided for restructuring orchards within organic farming with the aim of improving the health of fruit trees and improving the quality of the fruit produced. The programme supported the planting of 13.2 ha with a grant of 3,158,400 CZK in 2020.

National subsidies also provide for improvement in animal welfare. Within programme 20.A, aimed at dairy cows, a sum of 416,807,000 CZK was paid to a total of 885 applicants, of which 0.9 % went to 18 organic dairy farmers. Within programme 20.B – poultry, no organic farm was registered, and in programme 20.C – pigs, only one organic farm drew on subsidies (0.03 % share of total subsidies of 348,882,000 CZK). Within the last programme 20.D – non-dairy cows, a sum of 71,334,000 CZK was paid out to 962 breeders of beef cattle, of which 38,525,000 CZK (54 %) went to 528 businesses managed organically.

The MoA contributes to OF development from its budget also via other programmes. For example, support for research is ensured within the National Agency for Agricultural Research. In the year 2020, research projects focusing on OF were provided with 23,1 mil. CZK, which represents a 4.7 % share of the MoA budget for Science and Research (without institutional expenditure through ministerial research organisations). OF was the theme of 6 projects of a total 146 running during 2020.

Within the framework of regular support, finances are provided for the compulsory gathering of data on OF for Eurostat, and for observing the economic state of organic farms within FADN measures (via IAEI and budget around 6 mil. CZK).

In an effort to achieve the aims of the Action plan for the development of OF in the Czech Republic, a promotional campaign "Support organic food and products of organic farming" was launched in 2018 by the MoA. The aim of this national campaign is to increase general awareness of organic foods and OF and to increase consumer confidence. A sum of 36,6 mil. CZK was spent on activities in 2020. The campaign is approved until 2022.

Due to the COVID-19 pandemic, further education activities have been postponed. The Annual Education Plan of the MoA was not implemented in 2020.

Finances are also provided for the activity of non-governmental, non-profit organisations (NNO) focusing on support for development of organic farming and organic food production. In 2020, NNO activity in the OF sector was funded to the sum of 2,678,138 CZK, which represents a year-on-year decrease in support of 18 % compared with 3,262,948 CZK in 2019. Thanks to this regular support from the MoA, agricultural organisations and other NGOs can ensure the general promotion of OF and organic foods.

Among the most important promotional activities regularly supported by MoA resources are the following:

- MoA national campaign "September – Organic Food Month" (since 2005), newly covered by the national promotional campaign to promote organic food and products of organic farming

- "Czech Organic Food of the Year" competition (since 2002)
- Award "Organic Farm of the Year" (since 2019) created by merging two awards, namely „Best Farmer" organised by PRO-BIO Association (since 2011) and „Barták's Pot" award for the best organic farmer (since 1992)
- Operation of an information and education website on organic farming and organic food „www.lovime.bio", including a map of Czech organic food https://kde.lovime.bio/
- Prague Biojarmark – a farmers' market in Prague focused exclusively on organic food (from 1994–2012, renewed from 2017)

Many organic farms and organic products are also presented within nationwide promotional events not directly focused on organic production. These include the Regional Food competition, the MoA project "Know your farmer" and new educational campaign to promote quality food "Quality Academy".

5. ORGANISATIONS AND ASSOCIATIONS INVOLVED IN THE OF SECTOR

Specialist organisations and associations

PRO-BIO Association of Organic Farmers

PRO-BIO Association is a non-profit organization which supports and promotes the interests of organic farmers, processors and retailers of organic food in the Czech Republic.
www.pro-bio.cz

- **PRO–BIO Regional centres**
- **PRO BIO Consultancy Association (formerly EPOS)**
- **PRO-BIO League, consumer branch**
- **PRO-BIO organic food shops**

CTPOA - Czech Technology Platform for Organic Agriculture

The platform brings together institutions that cover an area of science, research and education, farmers and processors from practice as well as unions and associations active in raising awareness of organic agriculture. The aim of the platform is to build and promote the development of knowledge in the field of organic farming and organic food production and enhance the competitiveness of the eco agricultural sector in the Czech Republic in all key areas.
www.ctpez.cz

EKOVIN – Association of integrated and organic production of grapes and wine, o.s.
www.ekovin.cz

BioSad – Association for organic fruit production
www.biosad.cz

Inspection/certification organisations and state supervisory authorities

ABCERT AG branch ***www.abcert.cz***

Biokont CZ, s. r. o. ***www.biokont.cz***

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r. o.
www.ekozemedelstvi.cz

KEZ o. p. s. ***www.kez.cz***

ÚKZUZ - Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture ***www.ukzuz.cz***

SVS – State Veterinary Administration ***www.svscr.cz***

SZPI – Czech Agriculture and Food Inspection Authority
www.szpi.gov.cz

Department of Environmental and Organic Farming, Ministry of Agriculture ***http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/***

Trading organisations

PRODEJ-BIO s. r. o. ***www.prodejbio.cz***

Družstvo ČESKÉ BIOMLÉKO (CZECH ORGANIC MILK cooperative) ***http://ceskebiomleko.cz/***

Education, research and advisory organisations

Bioinstitut, o. p. s. – Institute for organic agriculture and sustainable landscape development

Bioinstitut focuses on supporting the development of organic farming in the Czech Republic through providing advice, training, transfer of knowledge from research into practice, publishing, education and promotion of OF among professionals and the public and communication of OF needs to national administration. Bioinstitut is a coordinator of the Czech Technology Platform for Organic Agriculture and a member of FiBL International - international association of research institutions in the field of organic farming.
www.bioinstitut.cz

Biocont Laboratory, spol. s r. o. ***www.biocont.cz***

Crop Research Institute (VÚRV, v. v. i.) ***www.vurv.cz***

Institute of Animal Science (VÚŽV, v. v. i.) ***www.vuzv.cz***

Research Institute for Fodder Crops, Troubsko
www.vupt.cz

Institute of Agricultural Economics and Information (IAEI)
www.uzei.cz

Czech University of Life Sciences, Prague ***www.czu.cz***

University of South Bohemia, České Budějovice
www.jcu.cz

Mendel University in Brno ***www.mendelu.cz***

Institute of Chemical Technology, Prague ***www.vscht.cz***

Zpracovala:
Ing. Andrea Hrabalová

Autoři fotografií:
Kishivan/Shutterstock.com – vinohrad (obálka)
Pafnuti/Shutterstock.com – Beskydy (7)
Mateusz Liberra/Shutterstock.com – amaranthus (8)
Mgr. Barbora Šimková/MZe – vinohrad na Pálavě (11)
Heikki Wichmann/Shutterstock.com – skot, pastvina (15)
Stas Moroz/Shutterstock.com – pastvina (17)
Petr Engliš – bio hovězí (18)
Zakhar Mar/Shutterstock.com – hrách setý (21)
melody-pf/Shutterstock.com – pohanka (23)
Pakhnyushchy/Shutterstock.com – triticale (28)
nednapa/Shutterstock.com – brambory (29)
FiledIMAGE/Shutterstock.com – kur domácí (31)
visualisworld/Shutterstock.com – valašské ovce (31)
Archiv ČTPEZ – réva vinná (35)
Syda Productions/Shutterstock.com – bio zelenina (39)
Anton Petrus/Shutterstock.com – vinohrad (43)
Mr Twister/Shutterstock.com – ovocný sad (44)
tsimb/Shutterstock.com – masné plemeno Highland (45)
Logo400/Shutterstock.com – pole s pohankou (55)
Adéla Žáková/MZe – dýně, Biofarma Košík (56)
MZe – Poznej svého farmáře, Zahradnictví Biozelenina Velehrad (57)
emka74 (1)/Shutterstock.com – ovce – plemeno Suffolk (60)
Jitka Pikousová – přeštické prase, Biofarma Sasov (71)
Julio FJ/Shutterstock.com – český strakatý skot (73)
elena moiseeva/Shutterstock.com – mrkev (74)

MINISTRY OF AGRICULTURE
OF THE CZECH REPUBLIC

Vydalo/Published by

Ministerstvo zemědělství
Ministry of Agriculture of the Czech Republic
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
www.eagri.cz

ISBN 978-80-7434-633-0